
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2010

červen 2011

OBSAH

OBSAH	2
SHRNUTÍ	3
1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE	5
2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU	7
3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ	8
4. SUBJEKTY FINANČNÍHO TRHU	9
4.1. Bankovní sektor	10
4.1.1. Vývoj úrokových sazeb	11
4.1.2. Vklady a úvěry	12
4.1.3. Stavební spořitelny	15
4.1.4. Hypotéční trh	16
4.1.5. Družstevní záložny	18
4.2. Kapitálový trh	19
4.2.1. Regulované trhy	20
4.2.2. Energetická burza	22
4.2.3. Obchodníci s cennými papíry	22
4.2.4. Kolektivní investování	24
4.3. Pojišťovny	25
4.4. Penzijní připojištění	28
5. VZTAH VLÁDNÍHO SEKTORU K FINANČNÍMU TRHU	31
5.1. Saldo vládního sektoru	31
5.2. Státní rozpočet.....	33
5.3. Státní dluh a státní záruky	34
6. TRH DEVIZ	36
7. AKTIVITY MF V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU	38
7.1. Aktivity MF na mezinárodní úrovni.....	38
7.2. Legislativa finančního trhu	47
7.2.1. Právo EU	47
7.2.2. Domácí legislativa	48
7.3. Ochrana spotřebitele na finančním trhu.....	51
7.4. Další aktivity MF.....	52
SEZNAM ZKRATEK	53
SEZNAM TABULEK	55
SEZNAM GRAFŮ	56
PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU	57
1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	57
1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu	58
1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních zálož	60
1.4. Legislativa platebního styku	62
1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění.....	62
PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY	64

SHRNUTÍ

Ekonomika	V roce 2010 vzrostl meziročně hrubý domácí produkt české ekonomiky reálně o 2,3 %. Na růstu HDP v ČR se nejvíce podílelo zvýšení zásob a zahraniční obchod, který byl podpořen hospodářským oživením ve světě. Průměrná míra inflace vzrostla v roce 2010 na 1,5 % především v důsledku administrativních opatření.
Prostředky použitelné na finančním trhu	V návaznosti na růst ekonomiky došlo k plynulému růstu prostředků použitelných na finančním trhu, které dosahují již 3,7 bil. Kč. U všech položek prostředků použitelných na finančním trhu byl zaznamenán vzestup.
Struktura úspor domácností	Úspory domácností vzrostly meziročně o 6,8 % a dosáhly celkového objemu cca 2,3 bil. Kč. Ve struktuře úspor domácností dochází k velmi pozvolným změnám. Nejvýznamněji dlouhodobě roste podíl netermínovaných vkladů na úkor termínovaných.
Subjekty finančního trhu	Český finanční sektor je poměrně stabilní, a tak ani počty a struktura subjektů proti roku 2009 nedoznala výraznějších změn.
Bankovní sektor	Bankovní sektor přestál negativní dopady světové finanční krize a vyšel z ní posílen. Bankovní subjekty byly i nadále silně kapitálově vybaveny, jejich kapitálová přiměřenost dosáhla 15,5 %. Stabilní byl i vykazovaný poměr vkladů a úvěrů – 137 %. Podíl pohledávek se selháním na pohledávkách za klienty sice vzrostl na 6,6 %, ovšem očekávané ztráty jsou ve velké míře kryty opravnými položkami. Stabilita bankovního sektoru tak nebyla ohrožena.
Úrokové sazby	ČNB přistoupila jedenkrát ke snížení klíčové úrokové sazby - 2týdenní repo sazby - o 0,25 p.b. na 0,75 %. Sazba RPSN na spotřebu se v průběhu roku téměř neměnila a pohybovala se okolo úrovně 15,7 %. Naopak RPSN na nákup bytových nemovitostí vykázala meziroční pokles o 0,8 p.b. na 4,8 %.
Vklady a úvěry	Celkový objem vkladů vzrostl během roku 2010 o 3,3 % na konečnou hodnotu téměř 2,8 bil. Kč. Dynamika růstu úvěrů odpovídala vkladům – meziroční růst o 3,5 % na úroveň 2,2 bil. Kč. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí meziročně vzrostlo o 2,7 % a ke konci roku 2010 dosáhlo 1 138,0 mld. Kč.
Stavební spořitelny	Celkový počet smluv ve fázi spoření poklesl na 4,85 mil. V roce 2010 bylo uzavřeno 532,8 tis. nových smluv (pokles o 7,4 %). Počet úvěrů se nepatrně zvýšil na 993 tis. a jejich objem dosáhl výše 293,4 mld. Kč. Vyplacená státní podpora stavebního spoření představovala částku 11,74 mld. Kč.
Hypotéční trh	Objem hypotéčních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu dosáhl 604,7 mld. Kč, to představuje nárůst o 9,1 % a v absolutním vyjádření o 50,3 mld. Kč. Sazby vyjádřené hypindexem během roku plynule klesaly až na úroveň 4,23 %. S jistým zpožděním tak hypindex reaguje na snižování základní úrokové sazby ČNB, které začalo v roce 2008.
Družstevní záložny	Celková aktiva sektoru zaznamenala růst o cca 8 mld. Kč na téměř 20 mld. Kč. Rovněž došlo k silnému nárůstu na straně vkladů na 17,7 mld. Kč i úvěrů na 12,6 mld. Kč.
Regulované trhy	Hlavní index PX se v průběhu roku 2010 pohyboval v rozmezí 1 100 až 1 300 bodů a zakončil jej silnější o 9,6 % na 1 224,8 bodech. Celkový objem obchodů poklesl o 12,4 % na 926,4 mld. Kč. Obchodování po tříleté dominanci akcií opět druhým rokem vládly dluhopisy. BCPP se podařilo uvést na trh nové emise akcií. Duálně kótovány jsou od 25. 1. 2010 akcie společnosti KIT Digital. O první IPO od roku 2008, kdy na burzu vstoupila těžební společnost NWR, se zasloužila společnost Fortuna (22. 10. 2010).

V červenci 2010 po dokončení převzetí evidencí od Střediska cenných papírů zahájil provoz Centrální depozitář cenných papírů. Tím se zásadně změnila infrastruktura a proces clearingů a settlementů obchodů s cennými papíry v ČR.

- OCP a správa aktiv** Bankovní OCP výrazně dominují v objemech obchodů na vlastní účet, jiných než obhospodařovatelských a objemu zákaznického majetku. Nebankovní OCP se spolu s investičními společnostmi s činností obhospodařování majetku zákazníka soustřeďují na správu aktiv svých klientů. Objem spravovaného majetku v roce 2010 vrostl o 5,7 % na konečných 796,4 mld. Kč.
- Kolektivní investování** Objem prostředků investovaných v OPF vzrostl o 5,5 % na 247,5 mld. Kč. Rok 2010 znamenal potvrzení dlouhodobého trendu, kdy zahraniční fondy přitahují větší objem prostředků (125,1 mld. Kč) než domácí OPF (122,4 mld. Kč).
- Pojišťovny** Vývoj pojištného trhu byl v uplynulém roce ovlivněn několika mimořádnými klimatickými událostmi. Hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 8,2 % a dosáhlo 156 mld. Kč. Po dvou letech nižších přírůstků došlo k výraznější akceleraci tempa růstu trhu především v důsledku zvýšeného zájmu o životní pojištění (nárůst o 19,2 %). Na trhu neživotního pojištění se předepsané pojistné oproti loňskému roku prakticky nezměnilo (růst pouze o 0,3 %).
- Penzijní připojištění** Počet účastníků penzijního připojištění rostl mírnějším tempem než v uplynulých letech a dosáhl na konci roku 4,5 mil. V penzijních fondech bylo ke konci roku 2010 uloženo celkem 216,1 mld. Kč (nárůst o 7,7%). Podíl účastníků, kterým přispíval zaměstnavatel, činil 20,3%.
- Vládní sektor** Hospodaření státního rozpočtu skončilo schodkem 156,4 mld. Kč, tedy mírně nižším než plánovaným. Na příjmové straně sice došlo k výpadkům u všech významných kategorií daňových příjmů, ovšem celkový pokles příjmů byl nižší než úspory na výdajové straně. Vládní dluh na konci roku 2010 činil 1 413,5 mld. Kč (38,5 % HDP).
- Trh deviz** Kurz koruny k oběma hlavním světovým měnám byl ovlivněn především děním na světových finančních trzích. V průběhu roku 2010 kurz koruny k dolaru značně kolísal, naopak k euru byl poměrně stabilní. K dolaru koruna nakonec oslabila o 2,1 % na 18,75 CZK/USD. K euru naopak posílila o 5,3 % na 25,06 CZK/EUR.
- Legislativa finančního trhu** Legislativní proces byl dokončen v případě zákona o spotřebitelském úvěru, zákona o finančním zajištění, zákona transponujícího směrnici o pojištění vkladů u bank, zákona adaptujícího nařízení Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách, zákona transponujícího směrnici o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a ve vypořádacích systémech a elektronických peněžích a zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry (CRD II a CRD III).
- Ve 2. pololetí roku 2010 byla projednávána novela zákona o stavebním spoření, jejímž cílem bylo snížit zatížení výdajové strany státního rozpočtu v souvislosti s výplatou státní podpory stavebního spoření. Tento zákon byl zrušen nálezem Ústavního soudu vyhlášeným pod č. 119/2011 Sb., a to z důvodu jeho přijetí ve stavu legislativní nouze. Zároveň byla zákonodárci dána lhůta do 31. 12. 2011 k přijetí nové právní úpravy v řádném legislativním procesu, neboť nálezem zrušený zákon se ruší uplynutím dne 31. 12. 2011.
- Ochrana spotřebitele na finančním trhu** V květnu 2010 byla vládou schválena Národní strategie identifikující klíčové aktéry na poli finančního vzdělávání a ukládající konkrétní úkoly vedoucí ke zvyšování finanční gramotnosti obyvatel ČR. Jednu z klíčových legislativních aktivit v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu představuje pro MF příprava harmonizace pravidel distribuce finančních produktů a služeb.

1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE

V roce 2010 vzrostl meziročně hrubý domácí produkt české ekonomiky reálně o 2,3 %. V případě meziročního vývoje HDP v ČR a v klíčových světových ekonomických regionech uvedeného v Tabulce 1.1 lze pozorovat důsledky hospodářského propojení. Kvůli vzájemnému obchodu a společné závislosti na globálním ekonomickém prostředí se vyvíjelo hospodářství USA a EU do značné míry podobně. Závislost ČR jakožto tzv. malé otevřené ekonomiky na růstu jejich obchodních partnerů se projevuje podobným tempem hospodářského poklesu v roce 2009 i oživení v roce 2010, jaké zaznamenala celá EU. V případě údajů pro EU 27 a eurozónu je vhodné připomenout, že se jedná o vážený průměr hospodářského vývoje zemí, které se vyvíjely do značné míry odlišně. Zatímco německé ekonomice se dařilo využít investičního boomu v zemích BRICs,¹ a být tak motorem růstu Unie, všeobecná stagnace jižního křídla eurozóny naopak průměrné tempo růstu EU 27, resp. eurozóny snižovala.

Tabulka 1.1: Tempo růstu HDP²

Roční (%)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,1	2,3
EU 27	2,0	3,2	3,0	0,5	-4,2	1,8
Eurozóna	1,7	3,0	2,8	0,4	-4,1	1,7
USA	3,1	2,7	1,9	0,0	-2,6	2,8

Pramen: Eurostat

Na růstu HDP v ČR se nejvíce podílelo zvýšení zásob a zahraniční obchod, který byl podpořen hospodářským oživením ve světě. V roce 2010 totiž došlo k obnovení dynamiky zahraničního obchodu, kdy export i import meziročně reálně vzrostl o 18 %. Tento vývoj je dán především růstem exportních trhů a obecně oživením světového obchodu. Naopak negativně na růst české ekonomiky nadále působil vývoj tvorby hrubého fixního kapitálu. Spotřeba domácností byla nepříznivě ovlivněna dosavadní situací na trhu práce, a s ní související nízkou dynamikou reálných mezd. Nízký růst spotřeby vlády vyplývá z úsporného chování vlády, které má za cíl snižování podílu deficitu vládního sektoru na HDP. Investiční aktivita byla nadále meziročně nižší, což vyplývá jednak z nižšího objemu interních i externích zdrojů financování investic a především ze spíše průměrného využití kapacit, a proto omezené potřeby firem investovat.

Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele české ekonomiky³

	2007	2008	2009	2010
Růst HDP (% , stálé ceny)	6,1	2,5	-4,1	2,3
Spotřeba domácností (změna, %, stálé ceny)	4,9	3,6	-0,3	0,4
Spotřeba vlády (změna, %, stálé ceny)	0,5	1,1	2,6	0,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu (změna, %, stálé ceny)	10,8	-1,5	-7,9	-4,6
Inflace (CPI, průměr období, %)	2,8	6,3	1,0	1,5
Míra nezaměstnanosti VŠPS (průměr období, %)	5,3	4,4	6,7	7,3
Saldo běžného účtu k HDP (% , běžné ceny)	-3,2	-0,6	-3,2	-3,8
Saldo obchodní bilance k HDP (% , běžné ceny)	3,4	2,8	2,2	1,5

Pramen: ČSÚ, ČNB, MPSV

Průměrná míra inflace měřená indexem spotřebitelských cen (CPI) vzrostla v roce 2010 na 1,5 %. Významně byla ovlivněna administrativními opatřeními, zejména růstem obou sazeb DPH o 1 p.b. a růstem spotřebních daní. Na růst tržních cen působil pozitivně také vývoj cen komodit na světových trzích. Míra inflace byla naopak tlumena aktuální fází hospodářského cyklu, kdy se česká ekonomika nachází v záporné produkční mezeře. Dalším zmírňujícím faktorem byly důsledky negativní situace na trhu práce - omezený tlak na růst mezd, a tím při dané produktivitě práce minimální tlak na růst jednotkových nákladů práce, které se konkrétně v roce 2010 meziročně nezměnily.

¹ Brazílie, Rusko, Indie a Čína.

² Údaje zveřejněné v dubnu 2011.

³ Časové řady obchodní bilance a běžného účtu do roku 2008 včetně nebyly prozatím revidovány dle nové metodiky, proto nejsou srovnatelné s údaji za roky 2009 a 2010.

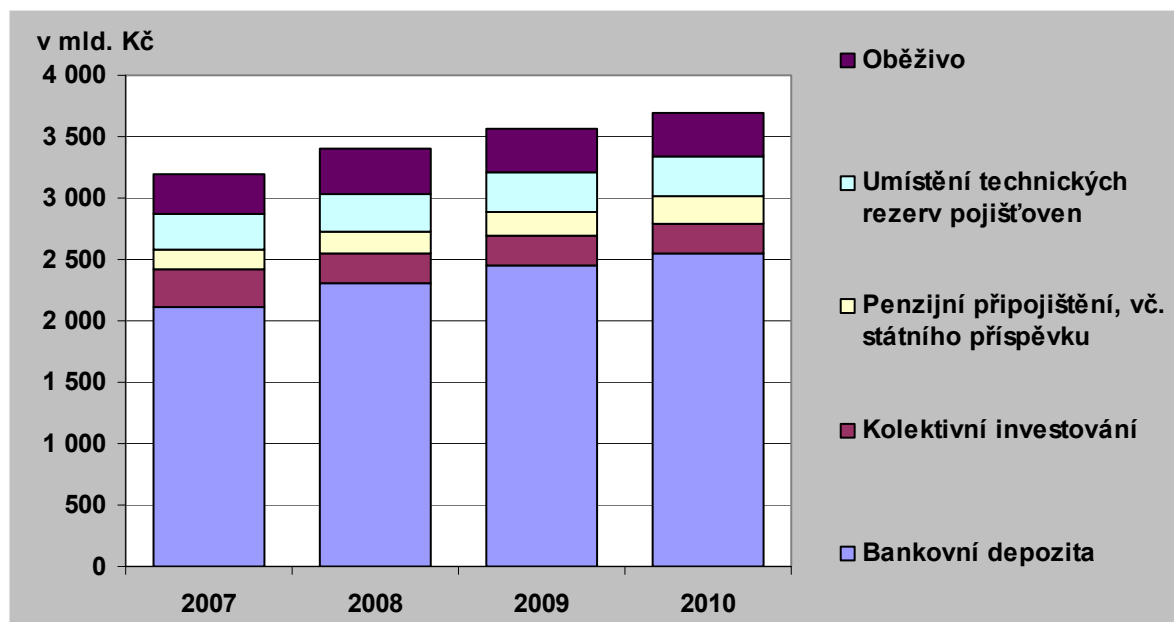
Míra nezaměstnanosti podle Výběrového šetření o pracovních silách (VŠPS) na počátku roku 2010 mírně stoupla až na 8,0 %, následně opět klesla a po zbytek roku se pohybovala v těsném okolí 7,0 %. Srovnáme-li průměrné hodnoty nezaměstnanosti v jednotlivých kalendářních letech, pak dochází v posledním tříletém období k postupnému růstu až k hodnotě 7,3 % za rok 2010. Tento vývoj je mj. důsledkem výkonu ekonomiky postiženém světovou hospodářskou krizí.

Podíl negativního salda běžného účtu platební bilance na nominálním HDP dosáhl v roce 2010 výše 3,8 %. Česká ekonomika tedy shodně jako v minulých letech vystupuje na světovém finančním trhu jako dlužník a její pozice se ve srovnání s rokem 2009 navíc mírně zhoršila. Naopak obchodní bilance vztážená k HDP vykazuje přebytek, nicméně ten oproti předchozím rokům klesl, neboť nominální dovozy vzrostly více než nominální vývozy.

2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

V návaznosti na růst ekonomiky a s ním související potřebou vyššího objemu prostředků na obsluhu a zprostředkování finančních transakcí došlo i k plynulému růstu prostředků použitelných na finančním trhu, které dosahují již 3,7 bil. Kč. U všech položek prostředků použitelných na finančním trhu byl zaznamenán vzestup.

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

Pramen: MF, ČNB, AKAT

Relativně nejvyšší růst zaznamenalo umístění technických rezerv pojišťoven (8,44 %), následované penzijním připojištěním (7,73 %). Obě kategorie jsou odrazem produktů dlouhodobého charakteru, jejich růst lze obecně pokládat za pozitivní předpoklad pro další stabilní rozvoj ekonomiky. Nicméně jak je blíže vysvětleno v části 4.3, růst životního pojištění byl tažen zejména produkty s jednorázovým pojistným, které nepředstavuje pravidelné platby a tedy příslib kontinuálního růstu v čase.

V absolutním vyjádření si českých trh zachoval svůj bankovní charakter – většinu prostředků spravují právě banky, a to zhruba 2,5 bil. Kč.

Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu⁴

K 31. 12. (mld. Kč)	2009	2010	Meziroční změna	
			abs.	(%)
Bankovní depozita⁵	2 457,5	2 545,6	88,2	3,59
z toho stavební spoření	415,2	430,1	15,0	3,61
Kolektivní investování	234,5	247,5	12,9	5,52
Penzijní připojištění, včetně státního příspěvku	200,6	216,1	15,5	7,73
Umístění technických rezerv pojišťoven	345,2	374,3	29,1	8,44
Oběživo	353,6	357,5	3,9	1,12
Celkem	3 591,3	3 741,0	149,7	4,17

Pramen: MF, ČNB – ARAD, ČNB, AKAT

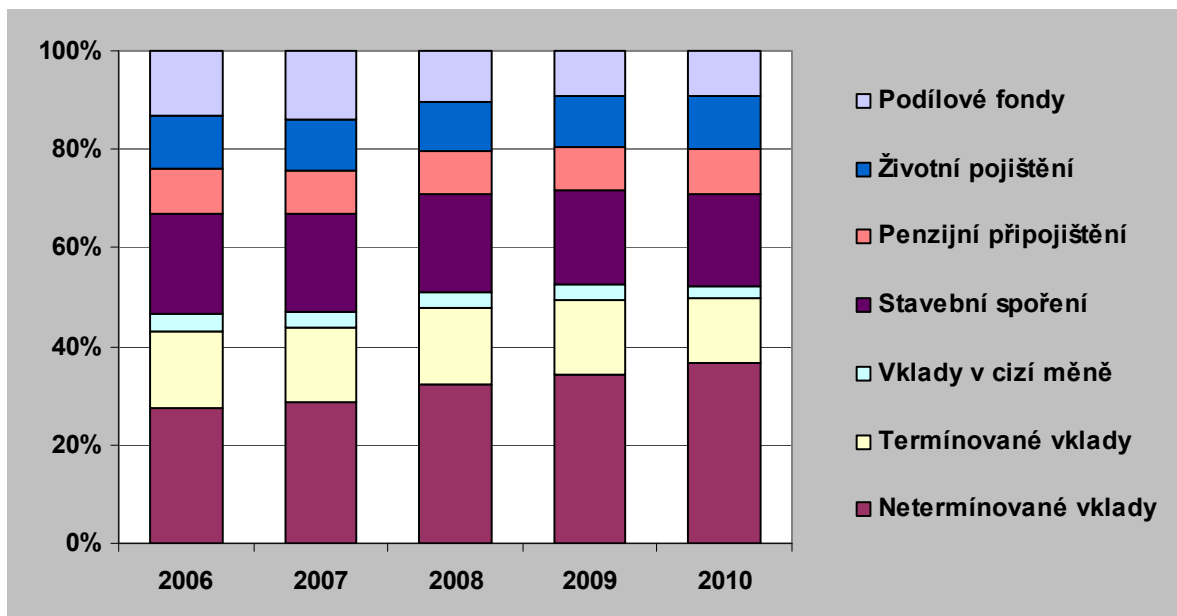
⁴ Údaje k 15. 5. 2011.

⁵ Zahrnují korunové vklady klientů dle sektorového hlediska.

3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

Úspory domácností vzrostly meziročně o 6,8 % a dosáhly celkového objemu zhruba 2,3 bil. Kč. Nejvyšší růst vykázaly prostředky uložené na netermínovaných vkladech (14,1 %) a dlouhodobé prostředky nebankovního charakteru – penzijní připojištění (11,5 %) a životní pojištění (10,4 %). Pokles vkladů v cizí měně vyplývá z dlouhodobého trendu posilování kurzu CZK vůči hlavním cizím měnám.

Graf 3.1: Vývoj struktury úspor obyvatelstva ČR

Pramen: ČNB, MF, AKAT

Ve struktuře úspor domácností dochází k velmi pozvolným změnám. Nejvýznamněji dlouhodobě roste podíl netermínovaných vkladů na úkor termínovaných. Konzervativní české domácnosti mající řadu negativních zkušeností z minulých let preferují úspory dostatečně likvidní. Tuto potřebu dostatečně vykrývají některé spořicí účty bank, které při okamžité likviditě prostředků na nich uložených zároveň poskytují i přiměřené zhodnocení pokrývající alespoň inflační růst.

4. SUBJEKTY FINANČNÍHO TRHU

Český finanční sektor je poměrně stabilní, a proto i počty a struktura subjektů nedoznala výraznějších změn. Drobné změny v počtech subjektů, ke kterým v rozhodujících sektorech finančního trhu přirozeně dochází, nepředstavují žádné nové trendy v institucionálním uspořádání finančního trhu ČR.

Tabulka 4.1: Počty vybraných subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31. 12.	2006	2007	2008	2009	2010
Banky	37	37	37	39	41
z toho pobočky zahr. bank	13	14	16	18	19
z toho stavební spořitelny	6	6	5	5	5
Družstevní záložny	20	19	17	17	14
Obchodníci s CP	46	44	38	39	37
Investiční fondy	0	7	16	25	47
Investiční společnosti	13	18	19	22	23
Otevřené podílové fondy	77	121	142	139	150
z toho speciální OPF	51	83	101	103	113
standardní OPF	26	38	41	36	37
Zahraniční fondy/podfondy	1 282	1 499	1 596	1 480	1 320
z toho na základě jednotné evr. licence	1 271	1 479	1 569	1 453	1 293
z toho speciální fondy	11	20	27	27	27
Investiční zprostředkovatelé	10 600	13 370	12 870	9 112	9 064
Penzijní fondy	11	11	10	10	10
Pojišťovny	49	52	53	52	53
z toho pobočky zahr. pojišťoven	16	18	17	17	17
Zajišťovny	0	0	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	50 100	67 500	86 230	105 980	126 123
Vázaní zástupci	-	-	-	9 123	11 250

Pramen: ČNB

Struktura bankovního sektoru v ČR se podstatněji nezměnila. Klíčovou roli v odvětví hraje několik nejvýznamnějších subjektů. Skupina tzv. velkých bank, mezi které ČNB řadí 4 největší instituce, má na celkové bilanční sumě sektoru takřka neměnný podíl, který se blíží 58 %.

Celkový počet bank ve sledovaném období posílily dva nové subjekty. Transformací z Fio burzovní společnosti vznikla Fio banka, které byla bankovní licence vydána v květnu 2010. V průběhu roku integrovala do svého produktového portfolia bankovní služby Fio družstevní záložny. Banka svoje produkty nabízí na přibližně 60 místech prostřednictvím obchodních míst RM Systému, který je rovněž součástí finanční skupiny Fio. V červnu 2010 pak získala povolení nová pobočka zahraniční banky ZUNO BANK AG, která však ve sledovaném období fakticky nezahájila činnost.

Na kapitálovém trhu se počty investičních společností, investičních fondů i otevřených podílových fondů dlouhodobě mírně zvyšují, což svědčí o možném potenciálu dalšího růstu tohoto sektoru finančního trhu. Zvýšený zájem sektoru kolektivního investování o zakládání speciálních fondů kvalifikovaných investorů zaměřených na investice do nemovitostí a nemovitostních společností (zakládaných ve formě nesamosprávných investičních fondů) lze přisuzovat příznivějšímu daňovému režimu proti obecnému zdanění právnických osob. Tyto struktury se staly oblíbenými například u developerských společností. Naopak počet investičních zprostředkovatelů pokračoval v klesajícím trendu, a to v důsledku novely ZPKT. Řada z nich nadále vykonává činnost, avšak jsou registrováni jako vázaní zástupci (11 250 osob).

Konkurenci na finančním trhu částečně posilují i subjekty, které mohou využívat svobody volného pohybu na základě jednotné licence (evropského pasu). Tyto subjekty nemají vykazovací povinnost vůči ČNB a ani jí nejsou dohlíženy, proto nejsou známy přesné údaje o jejich rozsahu činnosti. Podle odborných odhadů je však jejich vliv i rozsah činnosti proti tzv. interně licencovaným subjektům v ČR pouze omezený, protože vyvíjejí činnost v menším rozsahu, či se úzce specializují. Přesto jsou již považovány za nedílnou součást finančního trhu ČR mající doplňkovou funkci v celkové nabídce finančních služeb. Z pohledu jejich počtu však

zanedbatelné nejsou – jen v pojišťovacím sektoru působí tzv. pasportovaných subjektů více jak 600, v bankovním pak téměř 300, na kapitálovém trhu přes 2 tis.

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu.

K 31. 12.	Banky	Pojišťovny	Fondy	Invest.spol.	Poskytovatelé inv. služeb.
2008	252	554	1 569	40	840
2009	275	614	1 457	49	958
2010	296	658	1 347	48	1 233

Pramen: ČNB

V návaznosti na úsporná opatření přijímaná v rámci celého národního hospodářství došlo i u finančních organizací k poklesu zaměstnanosti (kromě nebankovních finančních institucí, u kterých počet zaměstnanců mírně vzrostl). Úspory v osobních a mzdových nákladech se příznivě promítly do celkové nákladovosti a výsledků hospodaření. Ziskovost jednotlivých sektorů finančního trhu byla poměrně dobrá, pouze u investičních společností byl hospodářský výsledek ovlivněn doznívajícími důsledky finanční krize.

Tabulka 4.3: Ekonomické výsledky finančních institucí v meziročním srovnání

		Bankovní peněžní instituce	Nebankovní peněžní instituce ⁶	Pojišťovny	Penzijní fondy	Finanční leasingové společnosti	Investiční společnosti ⁷
Průměrný počet zaměstnanců ⁸	k 31. 12. 2009	38 263	14 174	14 498	484	2 724	347
	k 31. 12. 2010	38 189	14 311	14 359	452	2 630	336
	změna (%)	-0,19	0,97	-0,96	-6,61	-3,45	-3,17
Výsledek hospodaření před zdaněním (mln. Kč)	k 31. 12. 2009	71,3	35,2	23,1	2,8	3,4	13,6
	k 31. 12. 2010	65,9	48,5	28,4	4,6	4,9	6,5
	změna (%)	-7,57	37,99	22,60	63,12	42,73	-52,21

Pramen: ČSÚ

4.1. Bankovní sektor

Při ohlédnutí za doznívajícím hospodářským zpomalením lze říci, že bankovní sektor přestál negativní dopady světové finanční krize na domácí reálnou ekonomiku a vyšel z ní posílen. To lze dokumentovat na vývoji hned v několika oblastech.

Bankovní systém v ČR je totiž dobře vybaven kapitálem a tento stav se zlepšoval i v průběhu tzv. světové finanční krize. Ukazatel kapitálové přiměřenosti v posledních letech rostl a dosahuje ve srovnání se zahraničím poměrně vysokých úrovní. Zatímco na konci roku 2007 činil 11,6 %, o tři roky později na konci roku 2010 to bylo již 15,5 %. Banky v České republice tak výrazně zvýšily své kapitálové vybavení, které může být použito na krytí budoucích neočekávaných ztrát.

Další oporou bankovního sektoru je vysoký podíl financování pomocí klientských vkladů. Ty jsou přítomny v časech problémů s likviditou obvykle stabilnější než zdroje z mezibankovního trhu. Ukazatel poměru vkladů k úvěrům je stabilní a blíží se úrovni 140 %. To znamená, že poskytnuté úvěry jsou více než plně financovány přijatými vklady, které v obdobích nejistoty na peněžních trzích umožňují stabilizaci bankovního sektoru. V tomto smyslu patří bankovní sektor v ČR mezi nejstabilnější v Evropě. Jak ukazuje graf 4.1, nejvyšší hodnoty

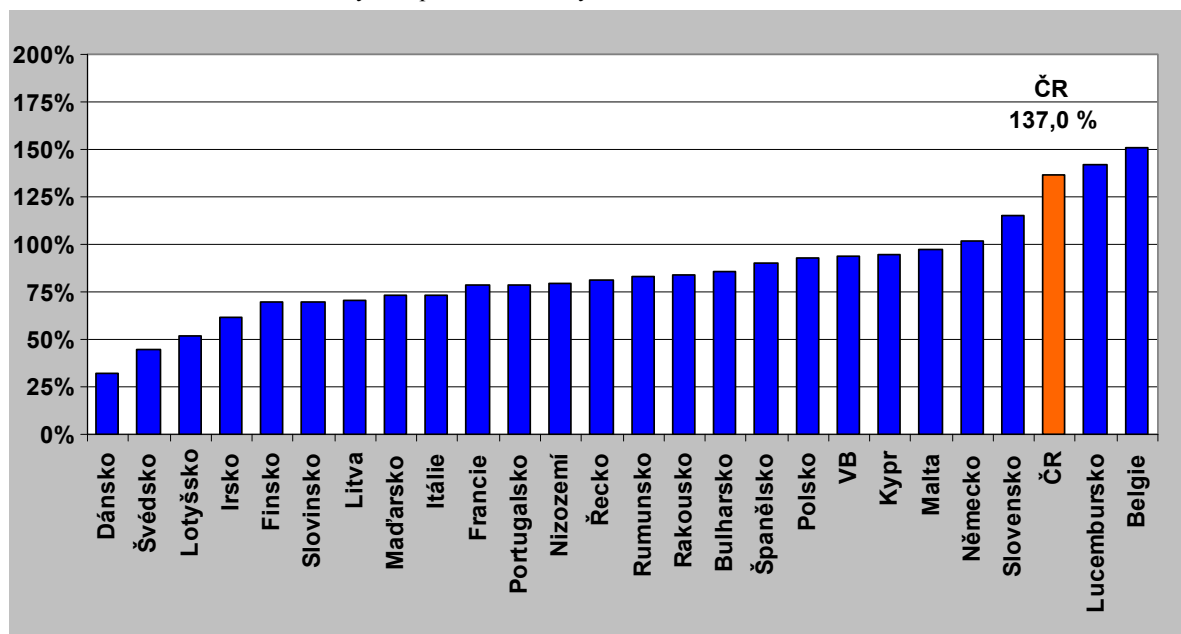
⁶ Instituce dle metodiky OKEČ 652 a 67.

⁷ Investiční společnosti a jimi spravované podílové fondy a investiční fondy.

⁸ Průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách za rok končící uvedeným dnem.

dosahuje Belgie, více než 150 %. Avšak aritmetický průměr pro vzorek zkoumaných zemí se blíží 86 %, což je podstatně méně než v případě ČR. Minimální hodnotu vykazují Dánsko (32 %).

Graf 4.1: Poměr bankovních klientských depozit ke klientským úvěrům ke konci roku 2010

Pramen: ECB

Rozvahy bank jsou v relativně dobrém stavu navzdory dozvukům hospodářského zpomalení, které má obecně tendenci snižovat kvalitu úvěrů. Ke konci roku 2007 činil podíl pohledávek se selháním na pohledávkách za klienty 2,8 %. O tři roky později to bylo již 6,6 %. Přestože šlo o signifikantní nárůst, stabilita bankovního sektoru jím nebyla ohrožena, neboť očekávané ztráty byly ve velké míře kryty opravnými položkami.

Ani změny měnového kurzu domácí měny nepůsobí přímo negativně na dlužníky, resp. kvalitu aktiv úvěrových institucí, jak je tomu například v Maďarsku. Podíl cizoměnových úvěrů se v posledních několika letech sice pohybuje v případě firem v intervalu 15 až 20 %, většinou jsou ovšem příslušná cash flow kompenzována exportními příjmy v cizích měnách. Zadlužení domácností v cizích měnách je na úrovni desetin procenta, tedy zanedbatelné.

Celková bilanční suma bankovního sektoru v ČR včetně stavebních spořitelců ke konci roku 2010 činila 4 192,3 mld. Kč. Meziroční tempo nárůstu bylo oproti předchozímu roku dvojnásobné, když dosáhlo 2,4 %. Projevuje se tak náznak oživení ekonomiky, a s ním související nárůst úvěrů.

V roce 2010 dosáhl výsledek hospodaření před zdaněním v bankovním odvětví téměř 66 mld. Kč.⁹ Oproti předchozímu roku to sice znamená pokles o více než 4 mld. Kč, současně je však vhodné připomenout, že ve srovnávaném roce 2009 dosáhl zisk bankovních institucí historicky rekordních hodnot. Rychlejší pokles nákladových oproti výnosovým úrokům způsobil, že vývoj čistých úroků (meziroční růst o 2,1 %) přispěl stejně jako před rokem k lepšímu hospodářskému výsledku. Samotné čisté výnosy z poplatků a provizí dosáhly 38,4 mld. Kč a představovaly tak 24 % zisku z finanční činnosti. Dominantní však byl úrokový zisk, který dosahuje téměř trojnásobek, a to 67% podíl.

4.1.1. Vývoj úrokových sazeb

V roce 2010 sice ČNB opět přistoupila ke snížení své klíčové úrokové sazby, avšak na rozdíl od předchozích období tak učinila jen jednou. 2T repo sazba klesla o 0,25 p.b. na 0,75 %. Ve srovnání s předchozími lety lze tedy pozorovat značné zpomalení dřívějšího uvolňování měnové politiky. V roce 2009 totiž ČNB snížila 2T repo sazbu hned čtyřikrát o kumulativních 1,25 p.b. Za připomenutí také stojí snížení standardního rozpětí

⁹ Data ČSÚ.

2T repo sazby a diskontní sazby. To dříve činilo 1 p.b., v roce 2009 kleslo na 0,75 % a nyní činí 0,5 %. Důvodem je potřeba nenulové výše diskontní sazby, neboť na ni jako referenční sazbu odkazuje řada legislativních norem a dalších pravidel. Lombardní sazba si ve smyslu dřívější logiky drží jednocentní rozpětí od 2T repo sazby.

Měnově-politické sazby v ČR se významně neliší od úrovně sazeb klíčových světových centrálních bank. Hlavní sazba ČNB byla na konci roku 2010 jen mírně nižší než klíčová sazba ECB (1,0 %, v dubnu 2011 zvýšena na 1,25 %), a naopak vyšší než základní úroková sazba Bank of England (0,5 %) či amerického Fedu (0,0 - 0,25 %).

Tabulka 4.4: Sazby ČNB

(%)	30. 6. 2008	31. 12. 2008	30. 6. 2009	31. 12. 2009	30. 6. 2010	31. 12. 2010
2T repo	3,75	2,25	1,50	1,00	0,75	0,75
Diskontní	2,75	1,25	0,50	0,25	0,25	0,25
Lombardní	4,75	3,25	2,50	2,00	1,75	1,75

Pramen: ČNB

Tržní sazby pro koncové klienty vykázaly odlišný pohyb podle typu úvěru. Sazba RPSN¹⁰ na spotřebu se v průběhu roku téměř neměnila a na konci období se vrátila zpět k počáteční hodnotě. Zastavil se tak trend jejího růstu, kdy v průběhu roku 2009 došlo k jejímu meziročnímu zvýšení o 1,2 p.b. Naopak RPSN na nákup bytových nemovitostí, která v předchozím roce spíše stagnovala, vykázala meziroční pokles o 0,8 p.b. na 4,8 %. Příčinu tohoto vývoje lze spatřovat v řadě faktorů, mezi které patří celková stabilizace situace na finančních trzích, reakce na dlouhodobý trend levnějších zdrojů od centrálních bank, hypotéky s proměnlivou sazbou a působení konkurence na trhu.

Tabulka 4.5: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR

Nové obchody (%)	I-10	II-10	III-10	IV-10	V-10	VI-10	VII-10	VIII-10	IX-10	X-10	XI-10	XII-10
Na spotřebu	15,7	15,8	15,7	15,5	15,0	15,6	15,7	16,1	15,9	15,8	16,1	15,7
Na koupi bytových nemovitostí	5,6	5,6	5,6	5,5	5,4	5,3	5,2	5,2	5,0	4,9	4,9	4,8

Pramen: ČNB

4.1.2. Vklady a úvěry

Celkový objem vkladů vzrostl během roku 2010 o 3,3 % na konečnou hodnotu téměř 2,8 bil. Kč. Dynamika růstu nesplacené části úvěrů odpovídala vkladům – meziroční růst o 3,5 % na úroveň 2,2 bil. Kč. Růst obou kategorií byl tedy obdobný, ovšem jeho dynamika se lišila. Zatímco úvěry v roce 2010 zrychlily růst o 2,2 p.b., u vkladů došlo ke zpomalení o 1,7 p.b.

Nejvýznamnější sektor domácností zaznamenal i v tomto období meziročně nejvyšší absolutní nárůst objemu vkladů (o 90,4 mld. Kč). Současně také dosáhl nejvyšší dynamiku meziročního nárůstu, a to o 5,8 %. Nárůst vkladů vykázal opětovně také sektor nefinančních podniků (o 3,6 %, resp. 22,2 mld. Kč). V dalších sektorech došlo k meziročnímu poklesu.

¹⁰ RPSN udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úmoru dlužné částky, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Jedná se o RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR (nové obchody).

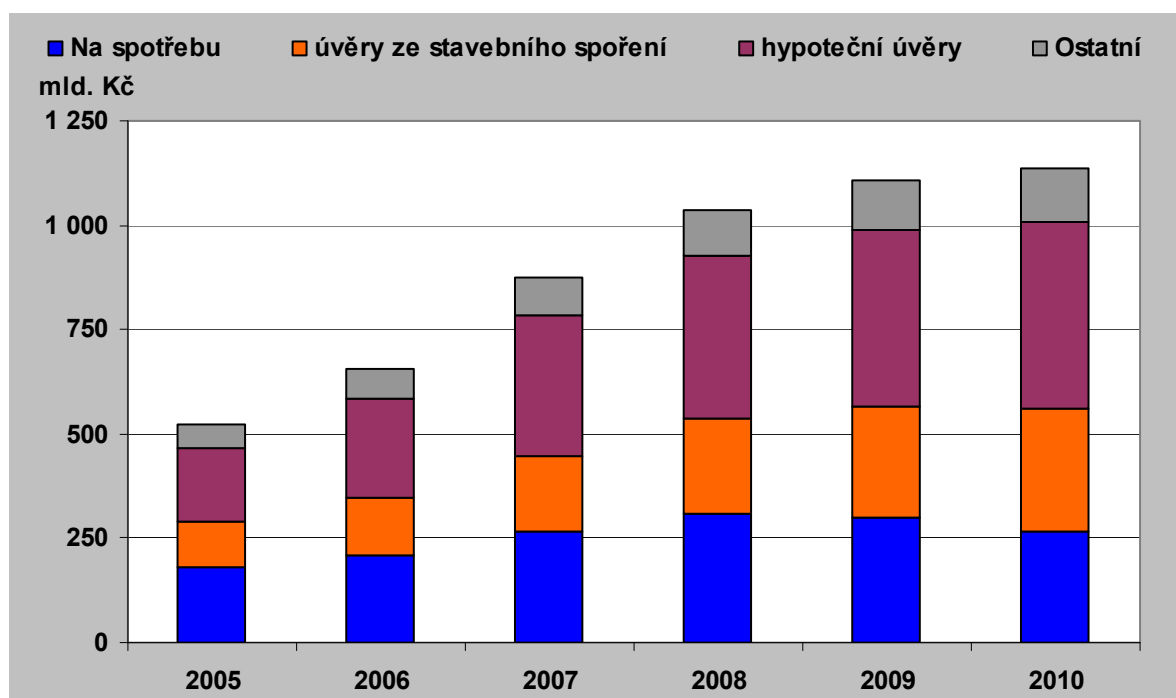
Tabulka 4.6: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska

K 31. 12. sektor ¹¹	Vklady u bank (mld. Kč)				Příjemci úvěrů (mld. Kč)			
	2009	2010	změna	změna (%)	2009	2010	změna	změna (%)
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	610,7	632,9	22,2	3,64	782,2	779,7	-2,5	-0,32
Finanční instituce¹²	118,0	116,6	-1,4	-1,22	129,8	118,4	-11,4	-8,77
Vládní instituce	306,4	284,6	-21,7	-7,09	66,2	64,9	-1,4	-2,04
Domácnosti celkem	1 551,3	1 641,6	90,4	5,83	940,5	1 028,2	87,7	9,32
Neziskové instituce	37,7	23,2	-14,5	-38,40	34,3	15,9	-18,3	-53,52
Nerezidenti	74,2	89,1	14,9	20,14	149,1	167,6	18,5	12,44
Celkem	2 698,2	2 788,1	89,9	3,33	2 102,1	2 174,8	72,7	3,46

Pramen: ČNB - ARAD

Úvěrová aktivita se v jednotlivých sektorech velmi lišila. I tento rok absolutně nejvyšší nárůst opět zaznamenaly domácnosti (o 87,7 mld. Kč). Ty spolu s nerezidenty (12,44 %) jako jediné vykázaly meziroční nárůst celkového objemu úvěrů (o 9,3 %). Domácnosti jsou i nadále největším vkladatelem i příjemcem bankovních úvěrů. V případě finančních institucí pokračoval vývoj z předchozího roku a objem úvěrů klesl meziročně téměř o 9 %. Objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům de facto stagnoval (pokles o 0,3 %). V roce 2009 byl přitom zaznamenán pokles o 7,8 %.

Graf 4.2: Celkové zadlužení domácností¹³

Pramen: ČNB - ARAD

Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí meziročně vzrostlo o 2,7 % a ke konci roku 2010 dosáhlo 1 138,0 mld. Kč.¹⁴ Dochází tak k dalšímu meziročnímu zpomalení tempa růstu zadlužení (o 4,5 p.b.).

¹¹ Klientské vklady a úvěry, bez ČNB, vycházející z bankovní statistiky ARAD, rozděleny dle sektorového hlediska, zahrnují rezidenty a nerezidenty.

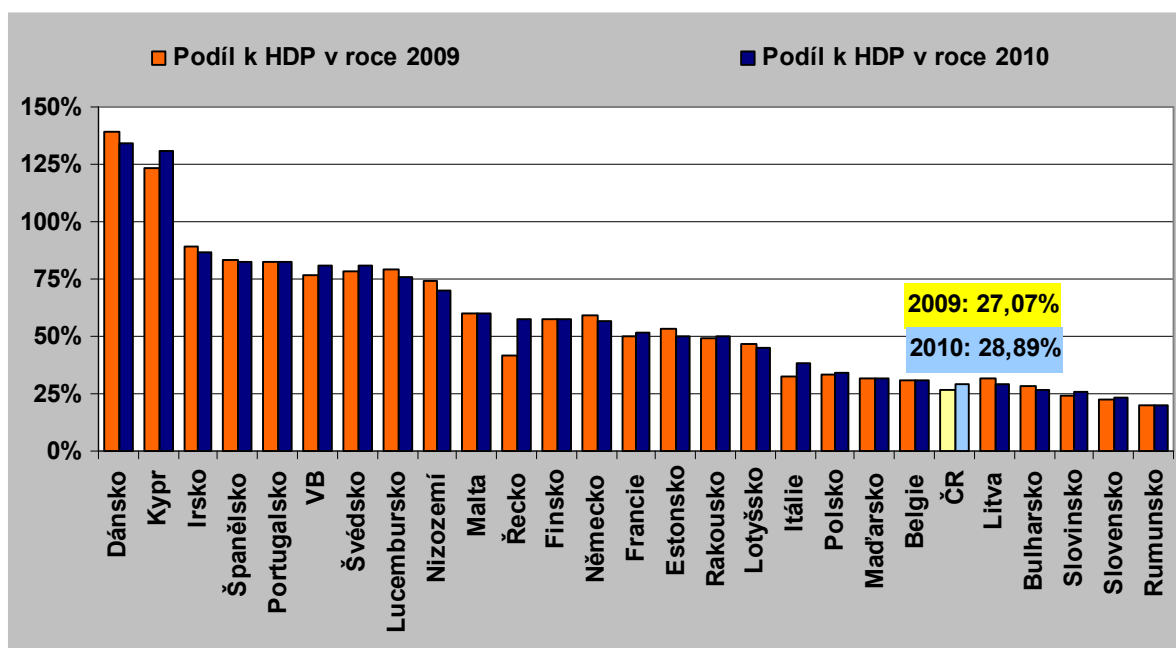
¹² Od roku 2008 bez spořitelních a úvěrních družstev.

¹³ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny v tomto případě představují součet objemu překlenovacích úvěrů a „standardních“ úvěrů ze stavebního spoření.

Vývoj zadlužení se v jednotlivých segmentech značně lišil. Zatímco objem nesplacených úvěrů na spotřebu klesl o více než 10 %, zůstatky úvěrů na bydlení (hypotéční a úvěry ze stavebního spoření) vykázaly meziroční růst o 6,8 % (zpomalení tempa růstu o 4,8 p.b.). Z tohoto důvodu opětovně vzrostl podíl úvěrů na bydlení na celkovém zadlužení - na konci roku 2010 dosáhl 64,9 % (nárůst meziročně o 2,5 %). V absolutním vyjádření vzrostly nejvíce opět úvěry na bydlení (o 46,7 mld. Kč). Největší pokles vykázaly úvěry na spotřebu, a to o 30,1 mld. Kč.

Graf 4.3 ilustruje, že úroveň zadlužení domácností vztažená k velikosti domácího hospodářství zůstává v ČR ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízká (asi 28,9 % HDP).¹⁵ Stále proto platí, že náklady na obsluhu závazků domácností nejsou faktorem, který by mohl omezovat soukromou spotřebu do té míry, jako tomu může být v zemích s vyšší relativní úrovní zadlužení. Jak je patrné z grafu, nízkou úroveň zadlužení vykazují také další nové členské státy ze střední Evropy. Důvodem může být relativně nedávný přechod těchto ekonomik na tržní hospodářství, kvůli kterému doposud nestačily nakumulovat relativní objemy úvěrů běžné v západní Evropě.

Graf 4.3: Srovnání zadlužení domácností v EU

Pramen: ECB, Eurostat

Ve prospěch stabilnějšího splácení závazků domácností v ČR dlouhodobě působí skutečnost, že jsou více než z 99 % denominovány v domácí měně. Na velikost splátek vyjádřenou v českých korunách tak nepůsobí volatilita měnového kurzu jako v některých jiných zemích geografického regionu střední a východní Evropy. Naopak země s vyšším cizoměnovým zadlužením čelí negativním projevům ve dvou oblastech. Primárně se vyšší volatilita splátek vyjádřených v domácí měně promítá v kolísání objemu soukromé spotřeby a destabilizuje tak domácí agregátní poptávku. Kromě toho pokud polštář spotřebních výdajů neumožní tyto výkyvy pokrýt, může se volatilita měnového kurzu následně projevit v poklesu míry splácení úvěrů a zhoršení kvality bankovních aktiv. Bankovní sektor ČR s nízkou úrovní cizoměnového zadlužení tak má v této oblasti podstatnou výhodu.

Kromě výše uvedeného ale také platí, že podílový ukazatel celkové úrovně zadlužení a agregátního HDP v důsledku své agregátní makroekonomické povahy nedostatečně zohledňuje některá mikroekonomická

¹⁴ V těchto údajích jsou zahrnuty korunové i cizoměnové úvěry domácnostem (rezidentům) a neziskovým institucím sloužícím domácnostem (NISD) a prostředky poskytnuté ostatními finančními institucemi.

¹⁵ Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou než je euro. V těchto případech totiž existuje riziko meziroční rozkolísanosti hodnot v důsledku fluktuace kursu domácí měny k euru, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácích měnách v jednotkách společné evropské měny euro.

specifika, jako jsou např. odlišná situace jednotlivých příjmových skupin obyvatelstva nebo regionální rozdíly v zadlužení. Obecně lze říci, že nejzávažnější problémy se splácením hrozí především nejvíce ohroženým skupinám. Mezi ně patří zejména nízkopříjmové domácnosti, které na obsluhu svých závazků musí vynakládat relativně nejvíce ze svých příjmů.

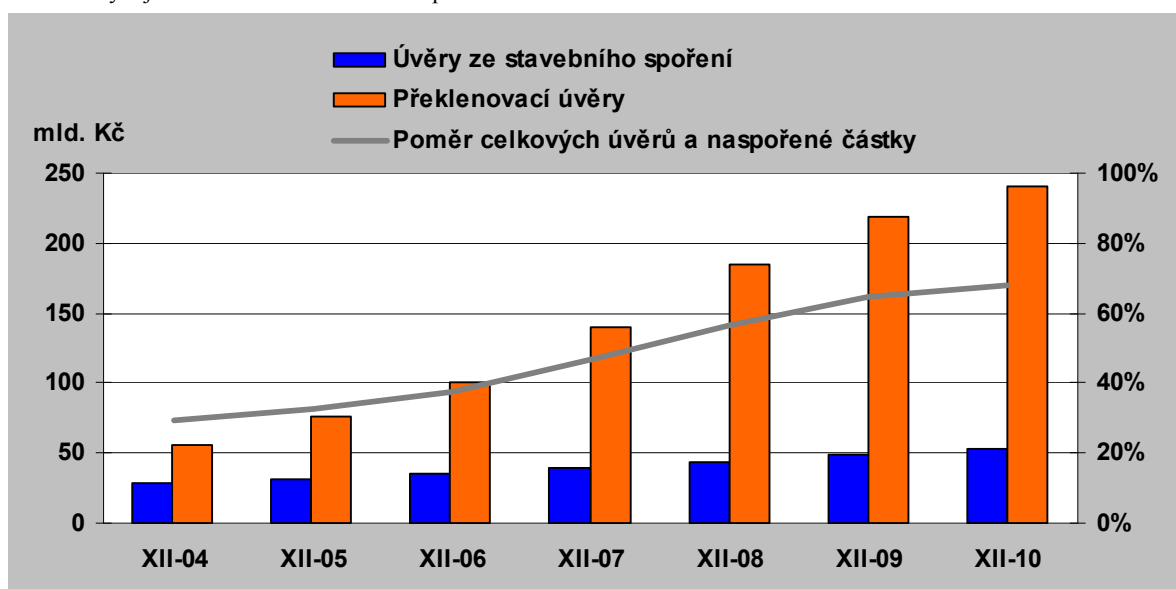
4.1.3. Stavební spořitelny

V roce 2010 bylo uzavřeno 532,8 tis. nových smluv o stavebním spoření s cílovou částkou 160 mld. Kč.¹⁶ Počet nově uzavřených smluv však ve srovnání s předchozím rokem klesl o 7,4 %. Pokračuje trend z minulých let, kdy již není stavební spoření vnímáno veřejností za atraktivní oproti jiným likvidnějším druhům vkladových produktů. Průměrná cílová částka u fyzických osob dosáhla 301 tis. Kč, poprvé od roku 2002 tak došlo k jejímu meziročnímu poklesu, a to o 2,7 %.

Absolutní počet ukončených smluv přesáhl, obdobně jako v předchozím období, počet nově uzavřených, což vedlo k opětovnému poklesu celkového počtu smluv ve fázi spoření na konečných 4,85 mil. Meziročně tedy sektor vykázal pokles o 80,9 tis. smluv. Jedná se o pokračování trendu, kdy jsou v převážné většině ukončovány tzv. staré smlouvy¹⁷ se státní podporou v maximální výši 4 500 Kč. Podíl tzv. nových smluv činil na konci roku 2010 cca 60 %. Za rok 2010 byla vyplacena státní podpora stavebního spoření v celkové výši 11,74 mld. Kč. To je o 1,5 mld. Kč méně než za rok 2009. V následujících letech by již neměla být státní podpora ovlivněna strukturou smluv, neboť její výše by na základě navrhované novely měla být sjednocena na max. 2 000 Kč pro jednoho účastníka bez ohledu na to, zda se jedná o nároky vyplývající ze smlouvy uzavřené před 1. 1. 2004 či poté.

Celkový počet úvěrů se meziročně zvýšil o 5 tis. na 993 tis. při současném nárůstu objemu nesplacené částky o 25,9 mld. na 293,4 mld. Kč. Tato skutečnost se promítla v opětovném nárůstu poměru objemu úvěrů a naspořené částky na úroveň 68,2 % (tj. nárůst o 3,8 p.b.). Průměrná výše nových úvěrů v roce 2010 dosáhla 508,8 tis. Kč. Největší podíl (83 %) z celkového počtu nových úvěrů ze stavebního spoření bylo podle údajů stavebních spořitelien použito ke splácení překlenovacích úvěrů. U nových překlenovacích úvěrů bylo 42 % určeno na rekonstrukce a modernizace.

Graf 4.4: Vývoj úvěrů v sektoru stavebního spoření

Pramen: MF

Struktura úvěrů je patrná z výše uvedeného grafu. Od roku 2004 postupně dochází k její změně - objem úvěrů ze stavebního spoření sice meziročně roste, přesto však zdaleka nedosahuje dynamiky nárůstu objemu

¹⁶ Viz tabulka 7.3 v Příloze 2.

¹⁷ Smlouvy uzavřené do 31. 12. 2003.

překlenovacích úvěrů. I v absolutním vyjádření dominují úvěry překlenovací, v roce 2010 byly vykázány ve výši 240,3 mld. Kč, tedy 81,9 % všech úvěrů, zatímco úvěry ze stavebního spoření jen 53,1 mld. Kč (18,1 %). Zde je však třeba upozornit na fakt, že překlenovací úvěry nejsou spláceny postupně, ale jednorázově při jejich přeměně na úvěr ze stavebního spoření. Po celou dobu existence tedy ve statistice figurují v plné výši.

4.1.4. Hypotéční trh

Objem nesplacené jistiny hypotéčních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu (dále jen „objem hypotéčních úvěrů“) na konci roku 2010 dosáhl 604,7 mld. Kč. To představuje oproti roku 2009 nárůst o 50,3 mld. Kč (9,1 %), jak ukazuje tabulka 4.7. Časová řada je však ovlivněna změnou metodiky vykazování.¹⁸ Proto nejsou meziroční změna a její vývoj dále analyzovány.

Tabulka 4.7: Stav hypotéčních úvěrů domácností(HÚ)

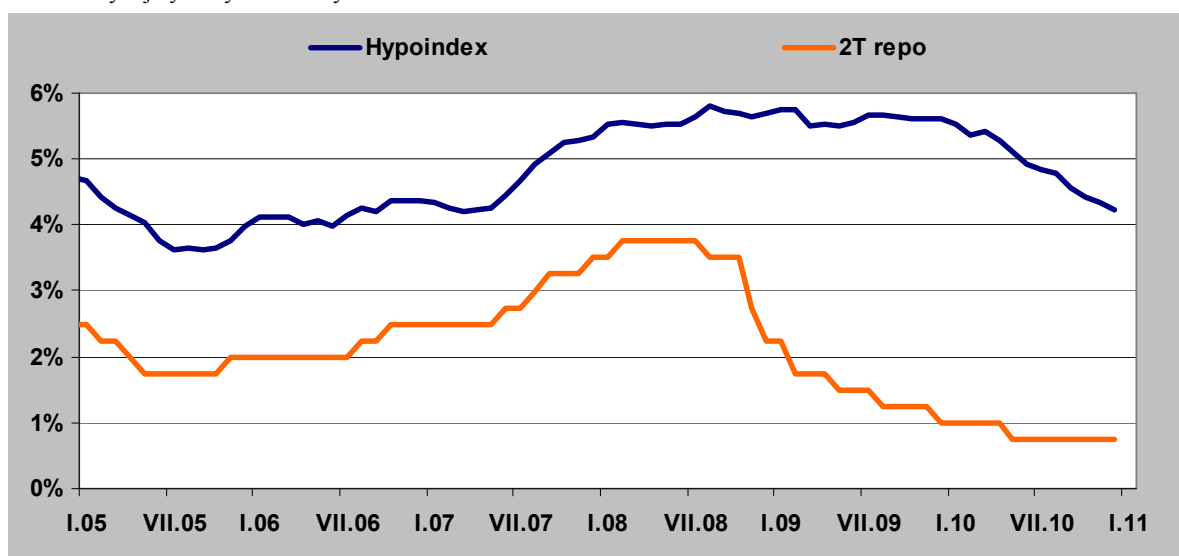
K 31. 12.	2007	2008	2009	2010	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Počet HÚ celkem (tis.)	339,0	406,5	450,8	501,5	50,8	11,26
Smluvní jistina celkem (mld.Kč)	469,6	589,7	663,5	748,3	84,8	12,78
Objem úvěrů (mld.Kč)	333,6	397,1	554,4	604,7	50,3	9,07

Pramen: MMR, ČNB - ARAD

Vývoj objemu hypotéčních úvěrů je ovlivňován řadou faktorů. Trh by mohla podpořit nízká úroveň úrokových sazeb, pokud by tento dosavadní trend přetrvával. Příznivým faktorem do budoucna by mohlo být pokračování hospodářského oživení, které by se mohlo příznivě projevit v poklesu nezaměstnanosti a snížení nejistoty ohledně příjmů domácností. Pro další vývoj bude významné, zda dojde k růstu úrokových sazeb z úvěrů. Vývoj poptávky po hypotéčních úvěrech může být dále ovlivněna mj. cenovými očekáváními. Celkový výsledek zůstává nejistý, neboť tyto faktory mohou působit protichůdně. Vlivy, které by mohly vést k růstu poptávky - např. hospodářské oživení - totiž současně nepřímo podporují nárůst úrokových sazeb hypotéčních úvěrů, a tím působí proti růstu cen. Růst ekonomiky a mezd se totiž sice může projevit v růstu poptávky po nemovitostech, současně ale inflační tlaky vedou k růstu nominálních sazeb, nebo nutí centrální banku zvyšovat své vlastní úrokové sazby. Následně rostou úrokové náklady a klesá atraktivita hypoték, což může mít negativní dopad na poptávku.

¹⁸ Při analýze vývoje stavu hypotéčních úvěrů v letech 2008 a 2009 je nutné zohlednit, že v rámci statistik ČNB došlo ke změně klasifikace v tom smyslu, že nově jsou do této množiny zařazovány všechny úvěry zajištěné alespoň z 50 %, namísto dřívější podmínky 100% zajištění. Tato změna se týkala hypotéčních úvěrů na bytové i nebytové nemovitosti. Skoková změna v hodnotách tedy byla způsobena primárně touto administrativní úpravou. S tím souvisí i změna objemu překlenovacích úvěrů vykazovaných v rámci statistik ČNB (netýká se dat vykazovaných MF). Část překlenovacích úvěrů totiž není zajištěna ze 100 %, a tedy byla z hlediska této statistiky ČNB vedena dříve jako překlenovací úvěry, a nyní je evidována jako hypotéční úvěry. Ve skutečnosti se však jedná stále o tentýž překlenovací úvěr poskytnutý stavební spořitelnou.

Graf 4.5: Vývoj vybraných úrokových sazeb¹⁹

Pramen: Fincentrum, ČNB

V roce 2010 zaznamenaly sazby českého hypotéčního trhu vykazované pomocí hypoindexu významný pokles, když na konci roku dosáhly hodnoty 4,23 %. Meziročně se jedná o snížení o 1,4 p.b (v relativním vyjádření téměř o čtvrtinu). Došlo tak k obratu dřívějšího vývoje, kdy od poloviny roku 2005 sazby nejprve rostly a v letech 2008 a 2009 se podstatně neměnily. Jak ilustruje graf 4.5, zastavil se také trend dosavadního vzdalování sazby hypoindexu od 2T repo sazby ČNB. Rozdíl obou sazeb dosáhl svého maxima právě na konci roku 2009, když činil 4,6 %. O rok později to bylo o 1,1 p.b. méně, tj. 3,5 %. S jistým zpožděním tak hypoindex reaguje na snižování základní úrokové sazby ČNB, které začalo již v roce 2008. Mezi příčiny tohoto poklesu může patřit konkurenční boj, který tlačí sazby z hypoték dolů, smlouvy s pohyblivými sazbami, a samozřejmě také levnější zdroje v důsledku politiky centrální banky.

Tabulka 4.8: Stav hypotéčních úvěrů (HÚ)

K 31. 12.		2008	2009	2010	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Občané	celkem (v tis. ks)	406,5	450,8	501,5	50,8	11,26
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	589,7	663,5	748,3	84,8	12,78
Podnikatelské subjekty	celkem (v tis. ks)	11,9	12,8	14,1	1,3	9,79
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	239,1	254,5	265,4	10,9	4,29
Municipality	celkem (v tis. ks)	0,9	0,9	0,9	0,0	1,88
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	8,5	9,0	9,2	0,2	1,81
Celkem	celkem (v tis. ks)	419,3	464,5	516,6	52,0	11,21
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	837,3	927,0	1 022,9	95,9	10,34
Objem úvěrů (mld.Kč)		479,0	634,7	682,7	48,0	7,56

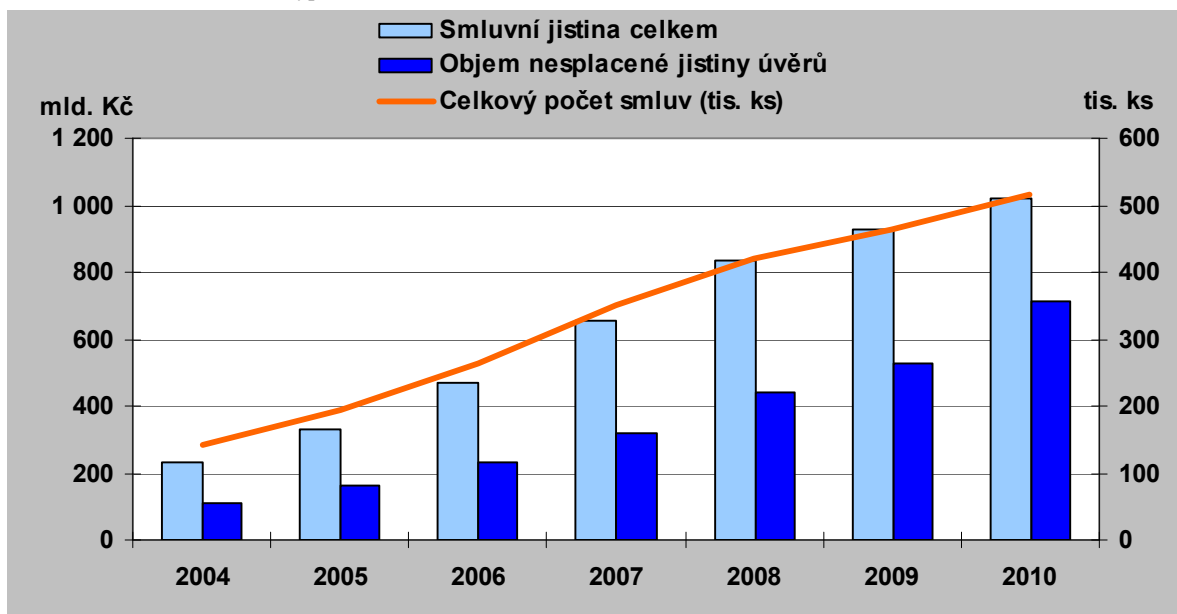
Pramen: Objem úvěrů - ČNB - ARAD, ostatní ukazatelé - MMR.

Tabulka 4.8 uvádí stav hypotéčních úvěrů poskytnutých domácnostem, podnikatelským subjektům a municipalitám. Celkový počet hypotéčních úvěrů vzrostl o více než 50 tis., což je o více než 6 tis. více než před rokem. Lze tak pozorovat opětovné zrychlení nárůstu celkového počtu hypoték. K meziročnímu nárůstu celkové smluvní jistiny o 95,9 mld. Kč přispěl zejména sektor občanů, a to o 84,8 mld. Kč. Celkový vykázaný

¹⁹ Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypotéční úvěry pro fyzické osoby. Vývoj této úrokové sazby v čase zachycuje graf.

objem hypotečních úvěrů vzrostl o 48,0 mld. Kč (o 7,6 %). Vývoj ukazatele objemu hypotečních úvěrů však nelze jednoznačně srovnat se situací v průběhu roku 2009 vzhledem ke zmiňované změně v metodice ČNB ve vykazování.

Graf 4.6: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu

Pramen: MMR, ČNB - ARAD

Graf 4.6 zobrazuje trend souhrnných ukazatelů hypotečního trhu. Údaje o celkovém počtu smluv a smluvních jistinách v tomto grafu zahrnují nejen domácnosti, ale i podnikatelské subjekty a municipality. Objem úvěrů pak zahrnuje hypoteční úvěry na bytové i nebytové nemovitosti. Je přitom vhodné si uvědomit, že se jedná o celkový objem nesplacené jistiny. Změnu tohoto ukazatele proto nelze automaticky interpretovat jako nárůst úvěrování ze strany bank, resp. zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry. Zvýšení tohoto ukazatele totiž nemusí být způsobeno jen poskytováním nových úvěrů, ale může se také jednat o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky. Naopak zlepšení schopnosti domácností splácet úvěry samo o sobě vede k poklesu tohoto ukazatele, neboť znamená snížení nesplacené jistiny poskytnutých úvěrů.

4.1.5. Družstevní záložny

Družstevní záložny i na konci roku 2010 představovaly kvantitativně jeden z nejméně významných segmentů českého finančního trhu. Rok 2010 byl však z hlediska segmentu záložen velmi důležitý. Jeden z nejvýznamnějších subjektů - Fio družstevní záložna - ukončil činnost. Proto počet členů družstevních záložen na konci sledovaného roku klesl zpět pod úroveň před dvěma lety, když dosáhl 34 tis. Naopak ukazatel bilanční sumy po očištění o opuštění sektoru Fio družstevní záložnou vykázal strmý růst (viz např. aktiva celkem v tabulce 4.9). Celková aktiva dosáhla téměř 20 mld. Kč a zaznamenala růst téměř o 8 mld. Kč. Klientské vklady (závazky vůči klientům) jsou dominantním zdrojem financování aktiv a dosahují 17,7 mld. Kč (nárůst o 6,8 mld. Kč).

Poskytnuté úvěry (pohledávky za klienty) vzrostly o 6 mld. Kč téměř na dvojnásobek na 12,6 mld. Kč. Pozornost vyžaduje nárůst podílu pohledávek za klienty v selhání, který na konci roku 2010 dosáhl 10,3 % (meziroční nárůst o 3,2 p.b.). Před dvěma lety přitom tento ukazatel dosahoval jen 3,6 %. Podíl klientských úvěrů byl ke konci roku 2010 podstatně vyšší než v bankovním sektoru. Tam totiž ke konci roku dosahoval 6,2 % a příznivější byla i meziroční dynamika, když nárůst činil jen 1,0 p.b.

Počet družstevních záložen působících v odvětví ke konci roku 2010 meziročně klesl o 3 subjekty na 14. Kromě zmiňovaného případu Fio družstevní záložny, ČNB dne 15. 3. 2010 oznámila, že úvěrnímu družstvu PDW Praha bylo pravomocně odejmuto povolení k činnosti. Příčinou bylo podle České národní banky zjištění nedostatků, s ohledem na jejich povahu a závažnost bylo odnětí povolení jediným možným řešením. Je vhodné poznamenat, že vzhledem ke své velikosti úvěrní družstvo PDW Praha zdaleka nepatřilo k významným

družstevním záložnám. Tento subjekt měl ke konci roku 2009 pouze 367 členů a jeho celková bilanční suma činila jen asi 62,8 mil. Kč. V prosinci roku 2010 odňala ČNB povolení k činnosti též Vojenské družstevní záložně.

Tabulka 4.9: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen²⁰

K 31. 12.	2008	2009	2010
Počet členů družstevních záložen	35 942	47 952	34 006
Aktiva celkem (mil. Kč)	7 899,4	11 994,2	19 934,1
Pohledávky za klienty (mil. Kč)	5 460,9	6 609,9	12 613,9
Závazky vůči klientům (mil. Kč)	6 521,5	10 415,4	17 727,9
Podíl pohledávek za klienty v selhání (v %)	3,61	7,10	10,32

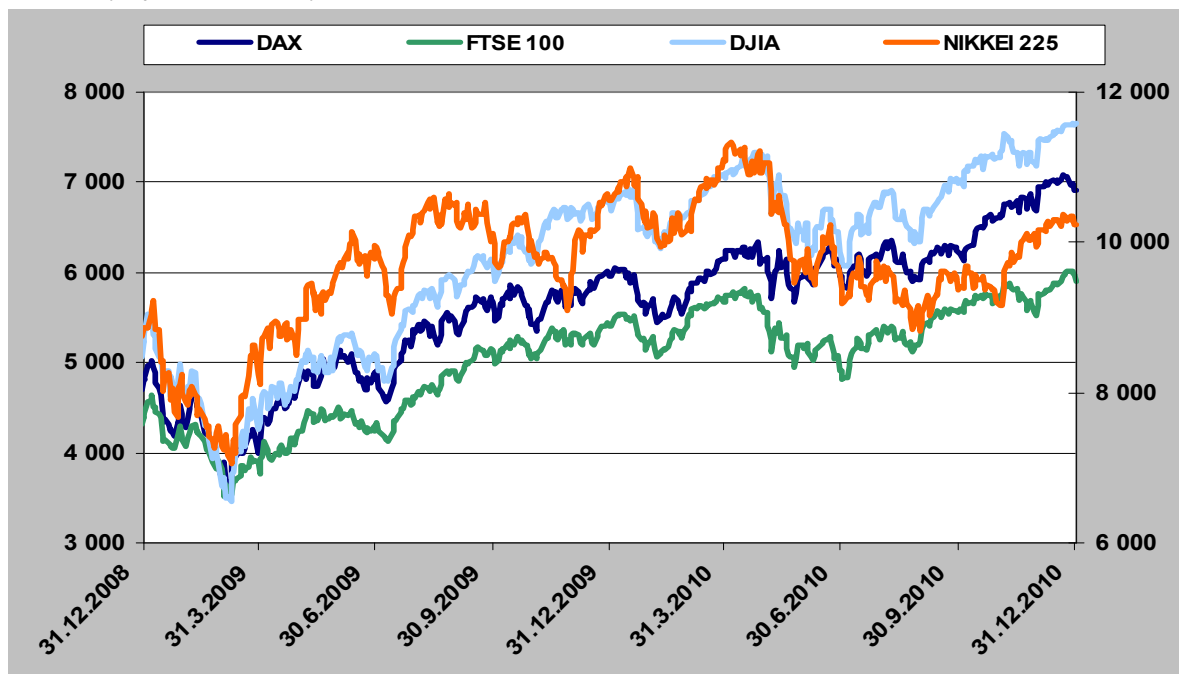
Pramen: ČNB

Hospodářský výsledek po zdanění v sektoru spořitelních a úvěrních družstev zaznamenal oproti předchozímu období zlepšení téměř o 48 mil. Kč. Ztráta 16 mil. v roce 2009 byla vystřídána ziskem necelých 32 mil. Kč v roce 2010. Navzdory tomuto zlepšení zůstává rentabilita aktiv v sektoru družstevních záložen relativně nízká, dosahuje 0,2 %. Rentabilita aktiv bankovního sektoru je naproti tomu více než šestkrát vyšší a převyšuje 1,3 %.²¹

4.2. Kapitálový trh

Nejdůležitějšími událostmi ovlivňujícími dění na kapitálových trzích byly problémy předlužených zemí EU a kvantitativní uvolňování FED, kterým americká centrální banka podporovala oživení ekonomiky. Nepříliš přesvědčivé výsledky přijatých opatření vyvolávaly výkyvy důvěry investorů v akcie, resp. ekonomické oživení. To se projevilo zvýšenou volatilitou cen na všech hlavních světových akciových trzích. Hlavní indexy těchto trhů se stejně jako v letech 2008 a 2009 pohybovaly velmi obdobně a zaznamenaly celkový růstový trend.

Graf 4.7: Vývoj hlavních světových indexů

Pramen: organizátoři trhu

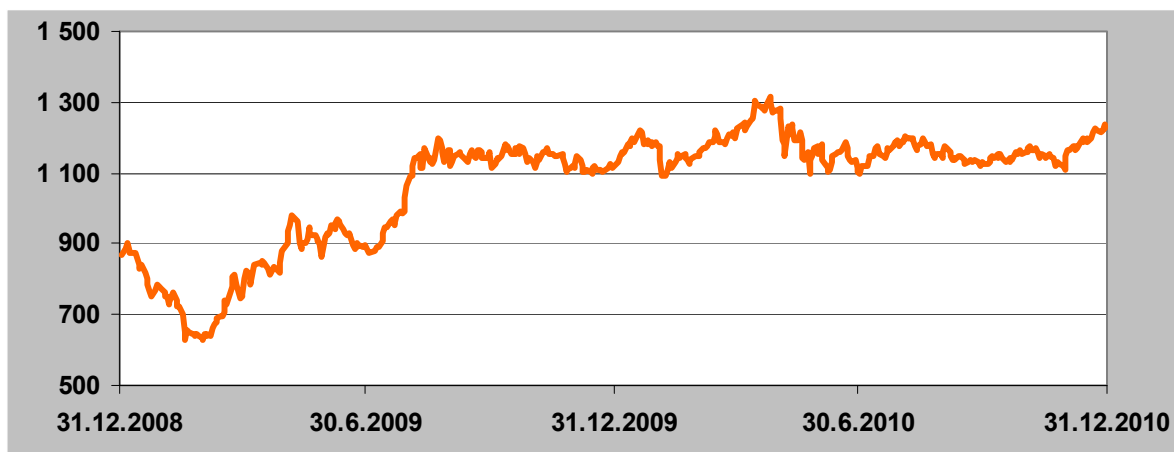
²⁰ Data v tabulce jsou očištěna o důsledek ukončení činnosti Fio družstevní záložny s výjimkou údajů o počtu členů družstevních záložen.

²¹ Podíl ročního zisku po zdanění a průměrné bilanční sumy k 31. 12. 2010.

4.2.1. Regulované trhy

Děni na pražské burze kopírovalo dění na světových trzích, avšak bylo navíc ovlivněno slabším oživením české ekonomiky. Hlavní index PX se v průběhu roku 2010 pohyboval v rozmezí 1 100 až 1 300 bodů a zakončil jej silnější o 9,6 % na 1 224,8 bodech. Hlavními tahouny tohoto mírného růstu byly akcie Erste Group a Unipetrolu. Index je však stále značně vzdálen od předkrizových hodnot nad 1 800 body.

Graf 4.8: Vývoj indexu PX

Pramen: BCPP

Mírné oživení domácí ekonomiky a příznivý vývoj v západní Evropě pomohly stabilizovat hodnoty indexu PX. V prvním čtvrtletí roku 2010 hnala ceny vzhůru především makroekonomická data, která ukazovala silný růst především německé ekonomiky. Tento silný impulz se však do domácí ekonomiky nepřenesl v očekávané míře, a tak ceny akcií mírně oslabily a index se stabilizoval.

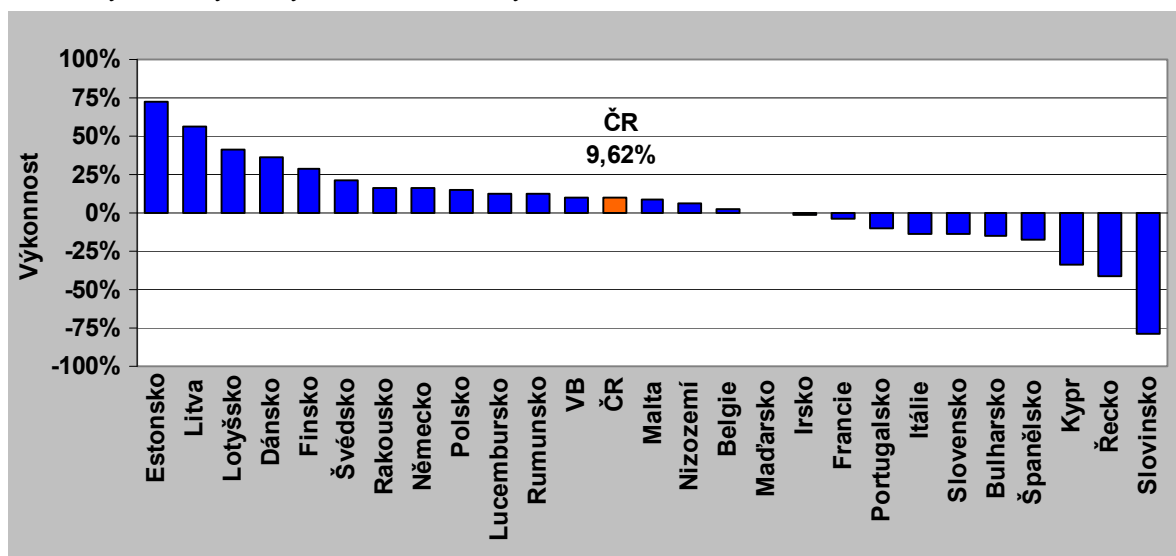
Tabulka 4.10: Vývoj indexu PX

		2005	2006	2007	2008	2009	2010
PX	k 31. 12.	1 473,0	1 588,9	1 815,1	858,2	1 117,3	1 224,8
	změna (%)	42,73	7,87	14,24	-52,72	30,19	9,62

Pramen: BCPP

V rámci hlavních burz zemí EU se BCPP svým výkonem řadí k průměru. Růst indexu PX (9,62 %) byl na úrovni sousedních zemí, např. Německa či Polska. V podobné situaci se pražská burza nacházela i v roce 2009.

Graf 4.9: Výkonnost významných indexů burz členských států EU v roce 2010²²

Pramen: FESE

Pro hodnocení kapitálového trhu je však vedle pohybu cen podstatný také objem obchodů. Aktivita investorů na pražské burze v roce 2010 opět mírně polevila, celkový objem obchodů poklesl o 12,4 % na 926,4 mld. Kč. Na tak nízké hodnotě se pohyboval naposledy v roce 1997. Propad obchodů zaznamenaly všechny druhy cenných papírů, nicméně větší část propadu připadá na akcie. Obchody s deriváty jsou stále marginální.

Tabulka 4.11: Objem obchodů

Roční (mld. Kč)		2007	2008	2009	2010	Meziroční změna (%)	
BCPP	Akcie a podílové listy	1 013,0	852,0	463,9	389,9	-15,95	
	Dluhopisy	508,9	643,2	585,7	529,9	-9,53	
	Deriváty	Futures	1,9	0,6	0,2	0,2	-5,50
		Certifikáty a warranty	1,2	0,5	0,3	0,2	-34,62
		celkem	3,1	1,1	0,5	0,4	-21,96
celkem	1 525,0	1 496,2	1 050,0	920,1	-12,37		
RM-S		7,7	6,9	7,9	6,3	-20,10	
Celkem		1 532,6	1 503,1	1 057,9	926,4	-12,43	

Pramen: BCPP, RM-S

Počet titulů obchodovaných na burze sice poklesl na 183, ovšem BCPP se podařilo uvést na trh nové emise akcií. Téměř od počátku roku (25. 1. 2010) byly na pražské burze duálně kótovány akcie společnosti KIT Digital, které jsou zároveň obchodovány na americké burze technologických titulů Nasdaq. O první IPO od roku 2008, kdy na burzu vstoupila těžební společnost NWR, se zasloužila společnost Fortuna. S jejími akciemi se poprvé obchodovalo 22. 10. 2010. Naopak počet dluhopisů pokračoval v poklesu, který trvá již od roku 2007, a během něhož se celkový počet dluhopisů obchodovaných na BCPP snížil o pětinu. Celkově na BCPP již druhým rokem opět převažují obchody s dluhopisy, v rámci kterých jsou nejvíce obchodovány státní dluhopisy, nad akciemi, kde dominují obchody s akciemi ČEZ. Převaha dluhopisových obchodů je pro BCPP obvyklá. Trvala od jejího založení až do roku 2005, kdy přišlo 3leté období převahy akcií.

²² Belgie-BEL 20, Česká republika-PX, Dánsko-OMXC 20, Estonsko-OMXT, Finsko-OMXH 25, Francie-CAC 40, Irsko-ISEQ@20, Itálie-MIB, Kypr-FTSE/CySE 20, Litva-OMXV, Lotyšsko-OMXR, Lucembursko-LuxX, Maďarsko-BUX, Malta-MSE, Německo-DAX, Nizozemí-AEX, Polsko-WIG 20, Portugalsko-PSI 20, Rakousko-ATX, Řecko-FTSE/ATHEX 20, Slovensko-SAX, Slovinsko-SBI 20, Španělsko-IBEX-35, Švédsko-OMXS 30, Velká Británie-FTSE 100. Do grafu nejsou zahrnuty burzy Rumunská a Bulharska.

Tabulka 4.12: Počty registrovaných emisí²³

K 31. 12.		2006	2007	2008	2009	2010
Akcie	Hlavní trh	10	21	17	13	15
	Vedlejší trh	11	-	-	-	-
	Volný trh	11	11	11	12	12
	celkem	32	32	28	25	27
Dluhopisy	Hlavní trh	28	41	38	36	33
	Vedlejší trh	15	-	-	-	-
	Volný trh	67	91	83	80	73
	celkem	110	132	121	116	106
Deriváty a ostatní produkty	Futures	2	6	6	6	6
	Investiční certifikáty	7	39	46	65	42
	Warranty	0	2	2	2	2
	celkem	9	47	54	73	50
Celkem		151	211	203	214	183

Pramen: BCPP

Dne 14. 8. 2009 získala společnost Univyc povolení ČNB k činnosti centrálního depozitáře. Univyc původně zajišťoval clearing a settlement (vypořádání) obchodů na BCPP. Univyc se přeměnil na společnost Centrální depozitář cenných papírů (dále jen „CD“). V první polovině roku 2010 bylo dokončeno převzetí evidencí od Střediska cenných papírů. V červenci 2010 tak již CD mohl zahájit provoz. Tím se zásadně změnila infrastruktura a proces clearing a settlementu obchodů s cennými papíry v ČR. Evidence CP se změnila z jednodušné na dvoustupňovou.

4.2.2. Energetická burza

Ani pražské energetické burze se nevyhnul propad objemu obchodů, a to o 16,1 % na 1,2 mld. EUR. I v roce 2010 stejně jako v předešlých letech hrály hlavní úlohu kontrakty typu futures. Oživení je jednoznačně patrné na spotovém trhu, který v předchozím roce téměř zamrzl. Nicméně stále platí, že energetická burza slouží k obchodování zejména derivátových kontraktů. Zvýšení počtu konkrétních obchodovaných produktů souvisí především s teritoriální expanzí BCPP do Maďarska.

Tabulka 4.13: Hlavní ukazatele obchodování na EBP

Ukazatel	Trh	2009	2010	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Objem obchodů (mil. EUR)	futures	1 396,1	1 171,0	-225,1	-16,12
	spot	0,2	3,9	3,7	1 829,50
	celkem	1 396,3	1 174,9	-221,5	-15,86
Počet produktů (na konci období)	futures	58	98	40	68,97

Pramen: EBP

4.2.3. Obchodníci s cennými papíry

Role subjektů v sektoru OCP zůstaly i v roce 2010 jasně rozděleny. Bankovní OCP výrazně dominují v objemech obchodů na vlastní účet, o něco méně také v jiných než obhospodařovatelských obchodech a objemu zákaznického majetku. Navíc ve všech 3 jmenovaných ukazatelích svou pozici v roce 2010 ještě upevnili. Naopak nebankovní OCP se spolu s investičními společnostmi s činností obhospodařování majetku zákazníka soustřeďují na správu aktiv svých klientů. Ovšem i zde dokázali bankovní OCP zvýšit svůj tržní podíl. Odeznění nejhorší fáze hospodářské krize přivedlo zpět k obchodování řadu klientů, což dokazuje nárůst

²³ K 1. 7. 2007 došlo ke sloučení hlavního a vedlejšího trhu.

počtu zákazníků v sektoru. Pokles u investičních společností je v optice celkových čísel zanedbatelný vzhledem k jejich minoritnímu podílu na trhu.

Tabulka 4.14: Vybrané ukazatele sektoru OCP v roce 2010²⁴

k 31.12. (bez derivátů, mld. Kč)	2010			Změna (%) ²⁵		
	Bankovní OCP	Nebankovní OCP	Investiční společnosti ²⁶	Bankovní OCP	Nebankovní OCP	Investiční společnosti ²⁶
Celkový počet licencovaných subjektů	23	30	5	-2	-2	-1
Objem uzavřených obchodů s CP ²⁷	37 920,7	2 733,7	95,8	56,1	10,5	-38,8
z toho obhospodařovatelské	75,1	657,7	86,1	-99,6	-30,5	-
jiné než obhospodařovatelské	8 320,2	1 160,6	9,7	-	88,5	-93,8
na vlastní účet OCP	29 525,4	915,3	0,0	755,4	0,2	-
Objem obhospodařovaných prostředků	47,7	427,3	107,5	4,3	12,8	11,1
Objem zákaznického majetku	1 573,9	485,7	205,4	52,6	3,1	10,2
Počet zákazníků (dle smluv, tis.)	728,3	153,1	1,3	4,6	8,7	-9,8

Pramen: ČNB

Pozn. Údaje pro investiční společnosti nebyly k 15. 6. 2011 k dispozici.

Správa aktiv

Objem spravovaného majetku pokračoval v růstu, a to o 5,7 % na konečných 796,4 mld. Kč. Koncentrace na trhu správy aktiv se v roce 2010 zastavila. Podíl 3 největších společností se snížil o 0,7 p.b. na 62,9 %. Podíl 5 největších správců poklesl o 1,1, p.b. na 85,8 %.

Tabulka 4.15: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku

K 31. 12. (mld. Kč)	Objem spravovaného majetku		
	2009	2010	změna (%)
Generali PPF Asset Management	185,5	202,9	9,38
Česká spořitelna	139,3	151,6	8,89
ČSOB investiční společnost	154,4	146,8	-4,92
ING Investment Management (C.R.), a.s.	95,4	99,6	4,40
Investiční kapitálová společnost KB	80,0	82,4	3,07
AXA investiční společnost	43,0	49,0	14,16
UniCredit Bank + Pioneer Investments	16,0	17,3	7,84
Conseq Investment Management	12,5	13,6	8,54
Raiffeisenbank	7,0	9,9	41,12
AMISTA investiční společnost	3,8	8,2	117,59
Ostatní	16,4	15,1	-8,17
Celkem	753,2	796,4	5,74

Pramen: AKAT

Investiční zprostředkovatelé

V roce 2010 se počet investičních zprostředkovatelů stabilizoval. Ke konci roku jich v ČR působilo 9 052, což je pouze o 48 méně než v roce 2009. Velký pokles v roce 2009 o 3 738 byl důsledkem novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu, kdy se z investičních zprostředkovatelů 2. stupně se stali vázaní zástupci. Tito

²⁴ Vzhledem k tomu, že hodnota derivátových kontraktů je k dispozici pouze v hodnotě podkladového aktiva, nejsou v tabulce zahrnuty.

²⁵ Změna celkového počtu licencovaných subjektů je v absolutních hodnotách.

²⁶ Investiční společnosti s činností obhospodařování majetku zákazníka.

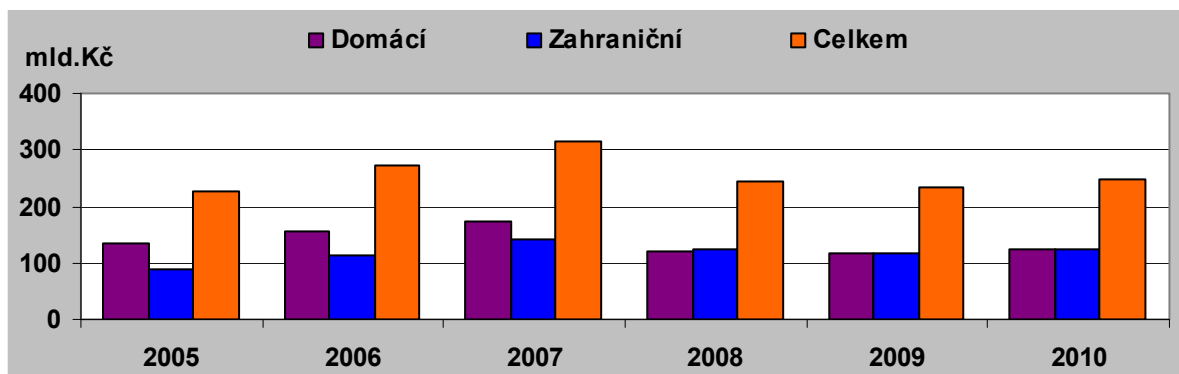
²⁷ Veškeré uzavřené obchody (koupě a prodeje) na BCPP, RM-S, zahraničních trzích a přímé obchody; kumulovaně za akcie, podílové listy a dluhopisy; bez derivátových obchodů.

vázaní zástupci již nejsou vedeni v registru investičních zprostředkovatelů, ale v samostatném registru. Ke konci roku 2010 jich ČNB registrovala 11 019, což je o 1 943 více než na konci roku 2009.

4.2.4. Kolektivní investování

Překonání nejhroší fáze hospodářské krize se pozitivně projevilo i na objemu prostředků investovaných v OPF, který vzrostl o 5,5 %. Na konci roku 2010 tak bylo v OPF investováno 247,5 mld. Kč. Rok 2010 znamenal potvrzení dlouhodobého trendu, kdy zahraniční fondy přitahují větší objem prostředků (125,1 mld. Kč) než domácí OPF (122,4 mld. Kč).

Graf 4.10: Vývoj investování do podílových fondů

Pramen: AKAT

Nejvýraznějšího úspěchu dosáhly fondy dluhopisové, které dokázaly zvýšit objem majetku v případě domácích o 25 % a u zahraničních o téměř 140 %. I v ostatních kategoriích si zahraniční fondy připsaly vyšší nárůst objemu prostředků než jejich domácí konkurenti. Nemovitostním fondům se podařilo napravit nepovedený rok 2009, když objem majetku vzrostl téměř o polovinu. Nicméně jejich podíl na trhu je se 2 % pouze minoritní. V roce 2010 se naopak nedařilo fondům peněžního trhu a zajištěným fondům, kterým se snížil objem majetku.

Tabulka 4.16: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu

K 31. 12. (mld. Kč)	2009			2010			Meziroční změna (%)		
	domáci	zahraníční	celkem	domáci	zahraníční	celkem	domáci	zahraníční	celkem
Peněžního trhu	46,9	30,9	77,8	43,4	25,1	68,5	-7,3	-18,7	-11,9
Dluhopisové	14,4	6,2	20,5	17,9	14,8	32,7	24,5	139,6	59,0
Akciové	13,5	20,0	33,5	15,2	26,2	41,4	12,5	31,3	23,7
Smíšené	20,1	6,6	26,7	22,9	9,2	32,1	13,6	38,8	19,9
Fondy fondů	12,7	0,4	13,0	15,0	0,6	15,6	18,7	72,4	20,2
Zajištěné	8,3	53,3	61,6	6,0	49,1	55,1	-27,5	-7,9	-10,6
Nemovitostní	1,3	0,0	1,3	1,9	0,1	2,0	46,2	-	51,9
Celkem	117,2	117,4	234,5	122,4	125,1	247,5	4,4	6,6	5,5

Pramen: AKAT

Změna výše spravovaného majetku je ovlivněna dvěma faktory – zhodnocením, kterého fondy dosáhly, a čistými prodeji. Čisté prodeje podílových listů představují změnu majetku fondů v důsledku prodeje a odkupů podílových listů, která nemá vliv na výkonnost fondu, ale jen na objem majetku. Následující tabulka 4.17 jasně ukazuje, že žádný typ fondů v roce neprodělal. Snížení majetku fondů peněžního trhu bylo dáno vysokými odkupy podílových listů, zřejmě v důsledku relativně nízkých výnosů v porovnání s ostatními typy konzervativních fondů. Zároveň je zřejmé, že výrazné nárůsty objemu majetku u dluhopisových fondů jsou dány především větším objemem nových prostředků. O největší částku zhodnotily majetek fondy fondů a smíšené.

Tabulka 4.17: Prodeje a odkupy PL domácích PF v roce 2010

Prodeje a odkupy podílových listů (mld. Kč)	Akciové	Dluhopisové	Peněžního trhu	Fondy fondů	Smišené	Nemovitostní	Všech zaměření
Prodeje	4,1	7,3	15,1	4,6	4,1	0,8	35,9
Odkupy	3,4	4,1	18,9	3,5	3,1	0,2	33,2
Čisté prodeje	0,6	3,2	-3,9	1,1	1,0	0,6	2,7
Změna objemu majetku (meziroční)	1,7	3,5	-3,4	2,4	2,7	0,6	7,5
Změna očištěná o čisté prodeje	1,1	0,3	0,4	1,3	1,7	0,0	4,8

Pramen: AKAT

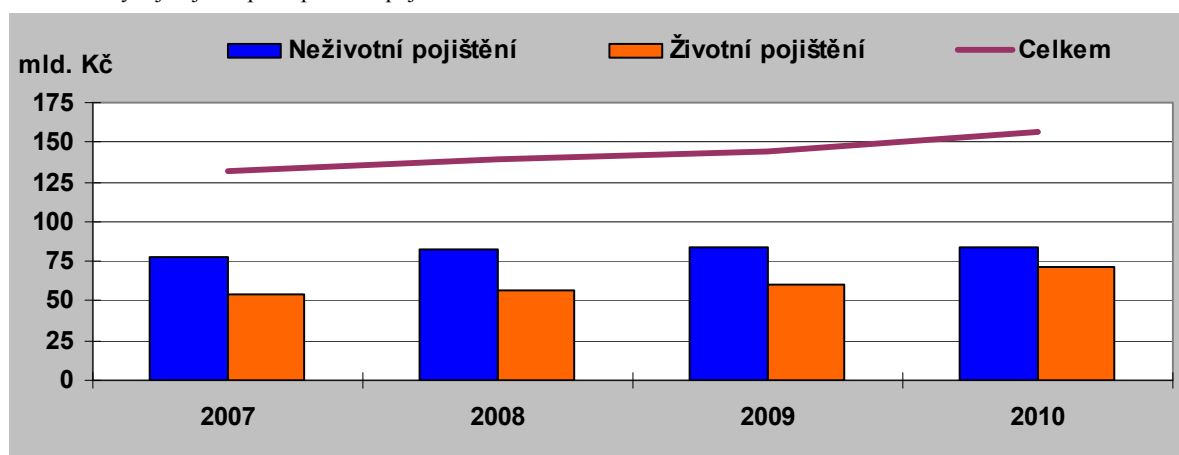
4.3. Pojišťovny

Vývoj pojistného trhu byl v uplynulém roce ovlivněn několika mimořádnými klimatickými událostmi, s jejichž důsledky se pojišťovny musely vyrovnat. Jednalo se zejména o sněhovou kalamitu na počátku roku, jarní povodně na severní Moravě a Slezsku a srpnové povodně v severních Čechách. Značné škody na majetku způsobilo i srpnové krupobití v Praze a nejbližším okolí.²⁸

Ukazuje se, že vlivem přírodních živelních pohrom se škody opakují v stále častějších intervalech, a proto se naskytá legitimní otázka, zda je stále v plné míře považovat za mimořádné. Vzhledem k jejich častější frekvenci je bude zřejmě nutné částečně považovat za běžný cyklus výkyvů klimatických podmínek, který se stane i běžnou součástí kalkulace rizik pro stanovení pojistného. Tento jev není specifický pouze pro ČR.²⁹ Vyšší frekvence mimořádných výkyvů v klimatu či jiných přírodních událostí (např. zemětřesení) se promítá do zajistných programů a stává se obecným argumentem zajišťoven pro zvyšování ceny zajištění.

Pojistný sektor vykázal za rok 2010 poměrně dobré výsledky. Rozvoj pojistného trhu je charakterizovaný zejména růstem hrubého předepsaného pojistného, které dosáhlo 156 mld. Kč a vzrostlo o 8,2 %. Po dvou letech nižších přírůstků došlo k výraznější akceleraci tempa růstu trhu. Rovněž i ostatní hlavní ekonomické ukazatele, které charakterizují rozvoj pojistného trhu, vykazují poměrně příznivé výsledky. Ukazuje se, že zprostředkované dopady finanční krize v roce 2010 na pojistný sektor již jen doznívaly, a většinou subjektů byly již překonány.

Graf 4.11: Vývoj objemu předepsaného pojistného

Pramen: ČNB

²⁸ Podle ČAP pojistné události v živelním pojištění za rok 2010 dosáhly téměř 8 mld. Kč.

²⁹ Podle studie zajišťovny Swiss Re musely pojišťovny v r. 2010 vyplatit na přírodní katastrofy cca 43 mld. USD.

Na trhu neživotního pojištění se předepsané pojistné oproti loňskému roku prakticky nezměnilo (růst pouze o 0,3 %) a dosáhlo celkové výše 84,2 mld. Kč. Stagnace byla ovlivněna zejména pojištěním motorových vozidel. Přestože celkový počet registrovaných vozidel vzrostl, u hrubého předepsaného pojistného došlo k poklesu. Vlivem vysoké konkurence totiž dochází k poklesu průměrného pojistného za účelem udržení, resp. získání nové klientely. Trend udržování pojistných sazeb na velmi nízké úrovni je patrný zejména u povinného ručení,³⁰ ale dotýká se i havarijního pojištění. Tento relativně příznivý trend pro pojistníky je při stále rostoucích nákladech na opravy motorových vozidel patrně dlouhodobě neudržitelný.

U životního pojištění byl naopak zaznamenán výrazný nárůst (19,2 %) - předepsané pojistné dosáhlo hodnoty 71,7 mld. Kč. Rychlejší dynamika tak potvrzuje dlouhodobý trend zvyšování podílu životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném, který za rok 2010 dosáhl již 46 %. Tato hodnota však proti evropskému průměru (cca 60 %) stále představuje růstový potenciál. Výrazný vzestup životního pojištění byl zapříčiněn zejména jednorázově placeným pojistným, které vzrostlo o cca 55 %. Jedná se o produkty, u kterých je minimální zastoupení krytí rizik. Naopak hlavní důraz se klade na investiční složku, tzn. na zhodnocování finančních prostředků. Z poklesu celkového počtu smluv vyplývá, že roste absolutní pojistná částka jednotlivce. Počet osob se zajištěním životních rizik však klesl.

Zisk pojišťoven podle údajů ČNB dosáhl rekordních 21,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 39 %. Na pozitivním výsledku hospodaření se projevují jak úsporná opatření na straně nákladů, tak výnosy z investic plynoucí z oživení na finančních trzích. Výrazně vzrostla i kapitálová vybavenost vyjádřená vlastním kapitálem pojišťoven (o 11,9 %). Disponibilní míra solventnosti v neživotním pojištění překračovala požadovanou míru 4,5násobně a v životním pojištění téměř trojnásobně (2,95).³¹ Celková bilanční suma pojišťoven vzrostla o 7,6 % a činí 426,5 mld. Kč. Nejvýznamnější položkou v aktivech pojišťoven je finanční umístění s podílem 76,8 %, na němž se ze 78,9 % podílejí dluhové cenné papíry.

Tabulka 4.18: Výsledky pojišťoven³²

k 31.12.	2008	2009	2010	meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	28 250	27 703	27 569	-134	-0,48
z toho neživotní pojištění	18 146	18 354	18 428	74	0,40
životní pojištění	10 104	9 349	9 141	-208	-2,22
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	10 666	10 467	10 665	198	1,89
z toho neživotní pojištění	9 425	9 333	9 190	-143	-1,53
životní pojištění	1 241	1 134	1 475	341	30,07
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	139,5	144,2	155,9	11,8	8,17
z toho neživotní pojištění	82,6	84,0	84,2	0,2	0,29
životní pojištění	56,9	60,2	71,7	11,5	19,17
Celková propojištěnost (%)	3,8	4,0	4,3	0,3	-

Pramen: ČNB

Česká národní banka v únoru 2010 rozhodla o zvýšení technické úrokové míry z 2,4 % na 2,5 %. Technická úroková míra představuje takové zhodnocení rezervy pojistného životních pojištění, na které má klient smluvní nárok (zaručený podíl na výnosech z finančního umístění). Vyhláška ČNB stanovuje maximální výši technické úrokové míry.

Počet subjektů a jejich struktura na trhu je dlouhodobě stabilizovaná. Ke konci roku 2010 mělo oprávnění provozovat pojišťovací činnost na našem území 52³³ pojišťoven, z čehož poboček zahraničních pojišťoven bylo 17. Na trhu rovněž působila jedna zajišťovna a v rámci tzv. jednotného pasu nabízelo pojistné služby 658 subjektů, z toho 164 poboček pojišťoven z EU/EHP. Přibližně stejný podíl na trhu zaujímají dvě největší skupiny pojišťoven spadající pod holding PPF (Česká pojišťovna a Generali pojišťovna) a VIG (Kooperativa

³⁰ Podle údajů ČAP v současnosti průměrně POPV dosahuje 3370 Kč, v roce 2006 činilo 3900 Kč tj. jde o 14 % pokles (bez zohlednění inflace).

³¹ Údaje o solventnosti jsou za rok 2009, za rok 2010 nejsou k dispozici kompletní data.

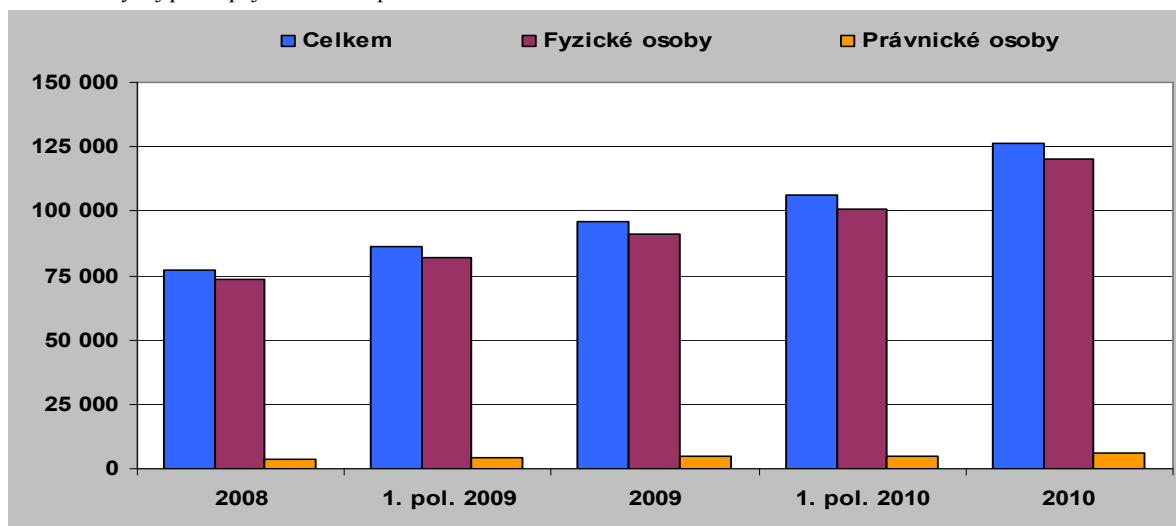
³² PS = pojistná smlouva, počet smluv v životním pojištění nezahrnuje smlouvy za doplňková pojištění.

³³ Údaj nezahrnuje Českou kancelář pojistitelů.

pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna, Pojišťovna České spořitelny), které dohromady představují více než 60 % trhu.

Pojišťovny v roce 2010 prošetřovaly více než 5 tis. podezřelých pojistných událostí, což představuje meziroční navýšení o cca 14 %. Hodnota prokázaných pojistných podvodů činila 625 mil. Kč, tj. 0,8 % z celkového plnění pojišťoven. Ohlady expertů trhu však předpokládají hodnotu řádově vyšší (až 10 - 12 %). Nejfrekventovanější pojistné podvody se vyskytují u pojištění motorových vozidel. V souvislosti s majetkovým a odpovědnostním pojištěním se někteří klienti - právnické osoby - pokusili řešit svoji nepříznivou finanční situaci i v řádu několika milionů korun na úkor neoprávněného požadavku na pojistné plnění.

Graf 4.12: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Růst počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval. Celkově jich bylo ke konci roku 2010 zaregistrováno přes 126 tis. Zároveň bylo 10,4 tis. zprostředkovatelů (8 % z celkového počtu) odebráno povolení k činnosti. Nejpočetnější kategorií jsou nadále podřízení pojišťovací zprostředkovatelé (56,4 %) a výhradní pojišťovací agenti (25 %). Z důvodu vysokého počtu osob v odvětví, nepřehledného systému podnikatelských oprávnění a s ohledem na potřebu posílení ochrany spotřebitele v sektoru pojišťovnictví připravilo Ministerstvo financí novelu zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Lze očekávat, že novela v dalších letech povede ke zpřehlednění trhu a zřejmě i poklesu počtu registrovaných osob, neboť dle expertních odhadů drží oprávnění k činnosti desítky tisíc neaktivních zprostředkovatelů.

Tabulka 4.19: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)³⁴

Subjekt registrace k 31. 12.	2009			2010			Meziroční změna (%)		
	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem
VPZ	11 480	287	11 767	12 389	315	12 704	7,92	9,76	7,96
PPZ	56 384	1 652	58 036	69 154	1 975	71 129	22,65	19,55	22,56
VPA	25 850	161	26 011	31 338	223	31 561	21,23	38,51	21,34
PA	531	755	1 286	556	858	1 414	4,71	13,64	9,95
PM	167	538	705	176	585	761	5,39	8,74	7,94
SLPU	64	108	172	65	119	184	1,56	10,19	6,98
PZ EU	6 345	1 658	8 003	6 453	1 917	8 370	1,70	15,62	4,59
Celkem	100 821	5 159	105 980	120 131	5 992	126 123	19,15	16,15	19,01

Pramen: ČNB

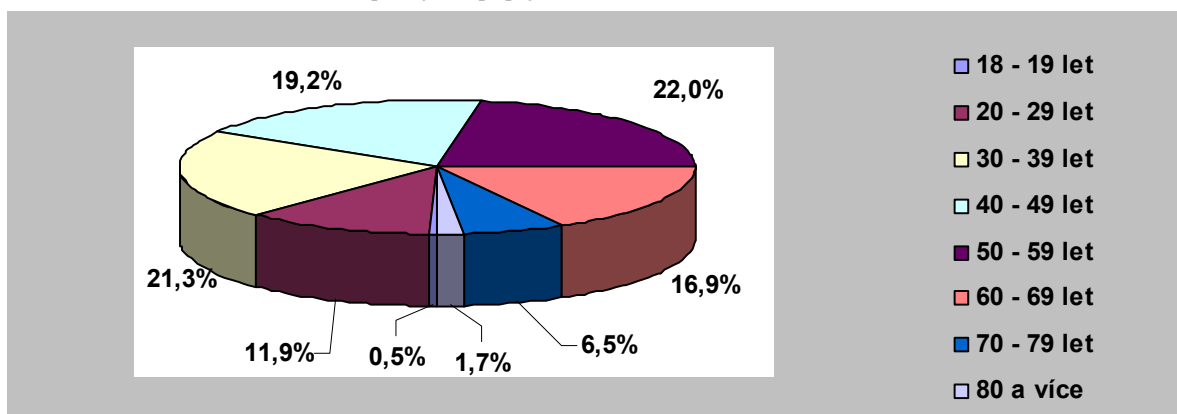
* z toho 10 410 subjektům byla licence odebrána

³⁴ Legenda: VPZ = vázaný pojišťovací zprostředkovatel, PPZ = podřízený pojišťovací zprostředkovatel, VPA = výhradní pojišťovací agent, PA = pojišťovací agent, PM = pojišťovací makléř, SLPU = samostatný likvidátor pojistných událostí, PZ EU = pojišťovací zprostředkovatel "zahraniční", FO = fyzické osoby a PO = právnické osoby.

4.4. Penzijní připojištění

Počet účastníků penzijního připojištění se během roku 2010 zvýšil o 133,3 tis. (o 3 %) na 4,5 mil. Tempo růstu je mírnější než v předchozích letech. Účastníci měli na konci roku 2010 v penzijních fondech uloženo celkem 216,1 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 7,7 %.

Graf 4.13: Věková struktura účastníků penzijního připojištění

Pramen: MF

Největší absolutní nárůst počtu účastníků (o 37,7 tis.) proběhl tradičně u skupiny ve věku 30-39 let. V relativních přírůstcích získala prvenství skupina účastníků ve věku 80 a více let (15,2 %), nicméně jejich podíl na celkovém klientském kmeni je minoritní. Nadprůměrné relativní přírůstky zaznamenaly i další kategorie důchodového věku. Potvrzuje se tak trend zvyšování podílu účastníků starších 60 let, který od roku 2006 vzrostl z 21,4 na 25,1 % v roce 2010. Značná část nárůstu účastníků v těchto kategoriích je dána prostým přesunem účastníků do vyšší kategorie jejich stárnutím. Přesto je počet účastníků, kteří spoří i ve věku nad 60 let, poměrně vysoký. Po dosažení hranice 60 let se penzijní připojištění stává bezpečným krátko až střednědobým spořením s podporou státu ve formě státního příspěvku. Unikátní jsou meziroční relativní pokles o 5,5 % ve skupině účastníků do 20 let a stagnace počtu účastníků ve věku 20-29 let, které byly s největší pravděpodobností způsobeny očekáváním zmíněné věkové kategorie týkajícím se podoby důchodové reformy.

Tabulka 4.20: Počet účastníků penzijního připojištění dle věku

K 31. 12.	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční změna	
						abs.	(%)
18 - 19 let	16 513	21 461	22 526	23 433	22 150	-1 283	-5,48
20 - 29 let	420 387	475 887	512 496	530 382	537 701	7 319	1,38
30 - 39 let	686 156	786 781	867 574	927 964	965 683	37 719	4,06
40 - 49 let	735 250	777 167	807 665	839 614	867 483	27 869	3,32
50 - 59 let	966 952	996 474	1 010 509	1 008 265	998 104	-10 161	-1,01
60 - 69 let	530 932	610 778	682 601	729 339	765 997	36 658	5,03
70 - 79 let	196 484	218 919	245 558	267 966	292 809	24 843	9,27
80 a více	40 971	48 890	58 307	67 559	77 847	10 288	15,23
Celkem	3 593 645	3 936 357	4 207 236	4 394 522	4 527 774	133 252	3,03

Pramen: MF

Počet účastníků, kterým na penzijní připojištění přispíval zaměstnavatel, mírně vzrostl o 1,5 % na 920,8 tis. Zaměstnavatelé tak po skončení krize začali znovu příspěvek na penzijní připojištění svým zaměstnancům více poskytovat. Přesto jejich počet tvoří pouhou pětinu (20,3 %) všech účastníků. Největší pokles počtu účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění zaměstnavatel, nastal u skupiny 20-29 let, největší nárůst byl zaznamenán u skupiny 40-49 let.

Tabulka 4.21: Počet penzijních připojištění, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel³⁵

Věk	2007	2008	2009	2010	Meziroční změna	
					abs.	(%)
18-19	459	461	292	236	-56	-19,18
20-29	83 203	86 224	80 770	77 514	-3 256	-4,03
30-39	218 108	238 090	240 473	245 550	5 077	2,11
40-49	242 993	257 048	260 305	268 673	8 368	3,21
50-59	279 464	290 310	280 546	280 288	-258	-0,09
60-69	37 468	43 315	43 558	47 353	3 795	8,71
70-79	756	907	973	1 123	150	15,42
80 a více	28	43	35	54	19	54,29
Celkem	862 479	916 398	906 952	920 791	13 839	1,53

Pramen: MF

V roce 2010 meziročně poklesly tzv. akviziční náklady, tedy náklady vynaložené na získání nových smluv na penzijní připojištění, a to o 5,4 % na 3 184 Kč na jednu smlouvu. Oproti roku 2007 jsou však tyto náklady dvojnásobné, což může být důsledkem nasycenosti trhu – počet účastníků penzijního připojištění představuje 85,9 % pracovní síly ČR a jejich nárůst rychle ztrácí na dynamice. Na rozdíl od minulosti, kdy měly penzijní fondy možnost růst díky přilákání nových osob do systému, nyní se musí soustředit především na udržení svých současných účastníků a expandovat prostřednictvím získávání klientů od svých konkurentů. A to je spojeno se značnými akvizičními náklady.

Tabulka 4.22: Náklady na nové smlouvy

Průměr (Kč)	2007	2008	2009	2010	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Náklady na novou smlouvu	1 592	2 033	3 365	3 184	-181	-5,38
Náklady příštích období k počtu neukončených PP	876	959	883	777	-106	-12,02

Pramen: MF, ČNB

S akvizičními náklady souvisí i bilanční položka nákladů příštích období (NPO), která meziročně klesla na 3,5 mld. Kč. Na 1 smlouvu neukončeného penzijního připojištění připadalo 777 Kč NPO, což je o 12 % méně než v roce 2009. NPO představují kumulované náklady na nové smlouvy, které nebyly doposud odepsány. Penzijní fondy tedy odepisují náklady na nové smlouvy rychleji než v minulosti, neboť relativní pokles celkových akvizičních nákladů je nižší než relativní pokles NPO.

Výše průměrných měsíčních příspěvků účastníků zaznamenala meziročně mírný pokles o 1 % na 439,60 Kč. Takto nízký příspěvek nezajistí do budoucna dostatečný důchod z penzijního připojištění. Proto je navrhována reforma systému, která by měla přinést zvýšení příspěvků účastníků. Nižší průměrný příspěvek účastníků se následně promítl i do výše průměrného měsíčního státního příspěvku, který meziročně nepatrně poklesl o 0,2 % na 105 Kč.

Tabulka 4.23: Rozložení průměrné výše měsíčních příspěvků

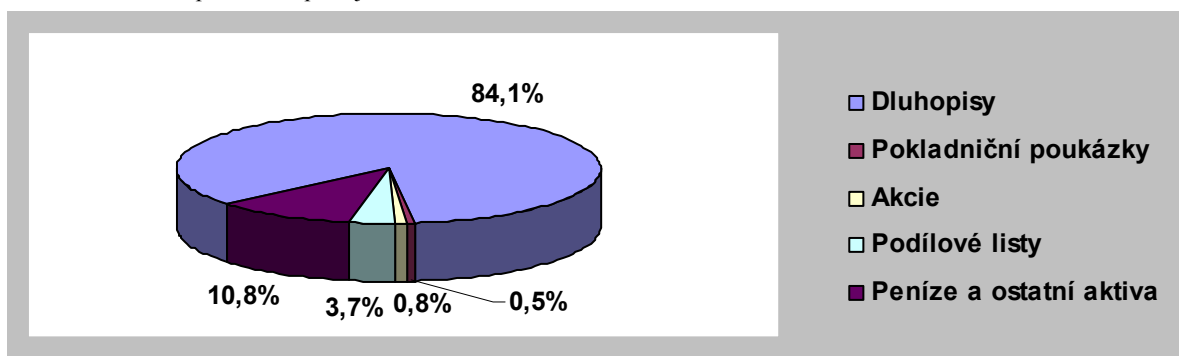
Průměr (Kč/měsíc)	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční změna	
						abs.	(%)
Účastnický příspěvek	430,8	449,7	450,5	443,9	439,6	-4,4	-1,0
Státní příspěvek	102,2	103,9	104,9	105,2	105,0	-0,2	-0,2

Pramen: MF

Investiční portfolio penzijních fondů je v posledních letech výrazně konzervativní. Podíl dluhopisů v portfoliu již dosáhl 84,1 %, celkem tvořil v tržních cenách 195,3 mld. Kč. Podíl akcií klesl o 50 % a je zanedbatelný, na konci roku 2010 činil pouze 0,8 % portfolia. Také podíl pokladničních poukázek a peněz má klesající trend. Kromě dluhopisů došlo k růstu výše podílových listů (8,66 mld. Kč v tržních cenách ke konci roku 2010).

³⁵ Údaje k 31. 12. daného roku.

Graf 4.14: Umístění prostředků penzijních fondů k 31. 12. 2010³⁶

Pramen: ČNB

³⁶ viz tabulka 7.5 v Příloze 2.

5. VZTAH VLÁDNÍHO SEKTORU K FINANČNÍMU TRHU

5.1. Saldo vládního sektoru

Hospodaření vládního sektoru bylo v minulých letech pozitivně ovlivněno vrcholící fází ekonomického cyklu, nicméně recese z přelomu let 2008 a 2009 způsobila vznik hluboce záporné produkční mezery, která se v průběhu prvních tří čtvrtletí roku 2010 začala uzavírat. Recese, která výrazně ovlivnila příjmovou stranu vládního sektoru, opět upozornila na strukturální charakter jeho deficitního hospodaření. Při bližším pohledu na **strukturu salda sektoru vládních institucí** zjistíme, že v roce 2010 skončily hospodaření schodkem všechny jeho subsektory. Nejvyšší deficit vykázal subsektor ústřední vlády (151,5 mld. Kč, 4,1 % HDP) následovaný subsektory místních vládních institucí (12,7 mld. Kč, 0,4 % HDP) a fondů sociálního zabezpečení (8,6 mld. Kč, 0,2 % HDP). Vládní dluh na konci roku 2010 činil 1 413,5 mld. Kč (38,5 % HDP).

V roce 2010 se na příjmové straně hospodaření vládního sektoru pozitivně promítá oživení hospodářského růstu, kdy příjmy po dvou letech stagnace a propadu začaly opět růst. Do jejich vývoje se promítlo postupné oživení ekonomiky a opatření v daňové oblasti platná od počátku roku 2010. Fiskální výsledky tak byly ovlivněny především zvýšením obou sazeb DPH o 1 p.b., sazeb spotřebních daní (z pohonných hmot, lihu, piva a tabákových výrobků) a daně z nemovitosti na dvojnásobek, jakož i zrušením či odezněním většiny přijatých protikrizových opatření (zejm. odložení záloh na daň z příjmů a slevy pro zaměstnavatele na pojistném na sociální zabezpečení). Na příjmové straně vládního sektoru se dále projevují dopady vládních opatření, v jejichž rámci došlo např. ke zrušení daňového osvobození náhrad ústavních činitelů, a snížení výdajových paušálů pro podnikatele v oblastech tzv. svobodných povolání a autorských práv. U pojistného na sociální a zdravotní pojištění pak lze zmínit zejména vliv odsunu snížení sazby nemocenského pojištění o 0,9 p.b., zvýšení stropu pro vyměřovací základ u sociálního a zdravotního pojištění a zrušení slev na pojistné. Celkový objem příjmů vládního sektoru dosáhl 1 487,7 mld. Kč, což znamená meziroční nárůst o 33,3 mld. Kč.

Také **na výdajové straně** se projevila tzv. protikrizová opatření, která byla směřována zejména na navýšení výdajů na dopravní obslužnost a výstavbu dopravní infrastruktury, podporu výzkumu a vývoje a navýšení kapitálu ČEB a pojistného krytí EGAP. V druhé polovině roku pak začala být připravována opatření tzv. ústupové strategie zahrnující např. novou úpravu vyměřovacího základu platby státu do systému veřejného zdravotního pojištění a vládní rozhodnutí neprovést valorizaci důchodů k začátku roku. Aby bylo možné dodržet fiskální cíl obsažený v Konvergenčním programu, přistoupila vláda ke kompenzaci výpadků na příjmové straně cestou vázaných výdajů jednotlivých kapitol státního rozpočtu (o cca 15,5 mld. Kč) a snížení nároků z nespotebovaných výdajů organizačních složek státu (o 4,0 mld. Kč). Dále došlo k omezení úhrad nákladů na odstraňování tzv. starých ekologických škod z prostředků realizovaných z účtu privatizace. Na výdajové straně dále došlo k poklesu dotací, kapitálových transferů, tvorby hrubého kapitálu a vzhledem k nižšímu objemu prodaných jednotek přiděleného množství³⁷ i čistého pořízení nevyráběných nefinančních aktiv. V oblasti mezd a platů v roce 2010 dochází k rušení neobsazených funkčních míst a vázaní části výdajů. Kvůli dříve uvedenému lze pozorovat pokles náhrad zaměstnancům a mezispotřeby, tedy výdajů týkajících se provozu státní správy. Výrazně také bylo zpomalené tempo růstu sociálních dávek, a tudíž i nárůst mandatorních výdajů. Velmi pozitivně lze hodnotit vývoj úrokových nákladů, které i přes relativně vysokou dynamiku růstu státního dluhu vzrostly jen mírně. Tuto skutečnost lze přičítat zejména poklesu úrokových sazeb ve všech splatnostech emitovaných státních dluhopisů na výnosové křivce. Zároveň díky vývoji ve zbytku Evropy, pozitivně hodnoceným výsledkům voleb a předpokládané konsolidaci veřejných financí došlo ke stabilizaci rizikové prémie českých státních dluhopisů, a to jak meziročně, tak i ve srovnání s většinou zemí EU. Celkový objem výdajů vládního sektoru činil cca 1 693,6 mld. Kč, což znamená meziroční pokles o cca 18,6 mld. Kč.

V roce 2011 se očekává snížení podílu negativního salda vládního sektoru na HDP na 4,2 % (154,3 mld. Kč). Mělo by tak dojít k meziročnímu poklesu podílu vládního deficitu k HDP o 0,6 p.b. Fiskální cíl stanovený v rámci konsolidační strategie uvedené v Konvergenčním programu³⁸ pro tento rok tak bude díky přijatým

³⁷ Jednotka přiděleného množství (AAU = Assigned Amount Unit) je jednotka definovaná v rámci Kjótského protokolu, která představuje obchodovatelné právo státu vypustit do ovzduší jednu tunu emisí skleníkových plynů v období 2008-2012. ČR disponuje podle Kjótského závazku právem vypustit v daném období do ovzduší celkem cca 900 mil. tun CO₂. Přebytek jednotek může země, jež snížila emise více, než se v Kjótském protokolu zavázala, prodat. Reálné množství vypuštěných emisí bude dle současných analýz o cca 17 % nižší, než jsou cíle ČR.

³⁸ Dne 2. 12. 2009 byla s Českou republikou zahájena Procedura při nadměrném schodku. Rada EU ČR doporučila ukončit existenci nadměrného schodku do roku 2013, a to důvěryhodným a udržitelným snížením podílu vládního deficitu na HDP pod referenční hranici 3 %. V Doporučení Rady bylo českým orgánům uloženo zejména i) v roce 2010 provést

opatřením dodržen. Fiskální úsilí bude činit 0,5 p.b., po očištění o cyklickou složku a jednorázové faktory pak dokonce 0,9 p.b. Do vývoje hospodaření vládního sektoru se stále promítá křehký hospodářský růst a jen mírně rostoucí míra zaměstnanosti, s níž také souvisí relativně nízká dynamika růstu spotřeby domácností. V souladu s přijatými stabilizačními opatřeními a schválenou konsolidační strategií se dále předpokládá úsporné chování vládních institucí (pokles výdajů vlády na konečnou spotřebu), a to jak z hlediska zaměstnanosti, tak i nákupů zboží a služeb. Na úrovni celého národního hospodářství lze očekávat obnovu růstu investic. Také by se mělo příznivě projevovat postupné ožívování ekonomik našich hlavních obchodních partnerů. Tyto faktory se přímo odrážejí ve vývoji příjmové a výdajové strany vládního sektoru. Z velké části již odeznívají dopady protikrizových opatření vlády a na jejím hospodaření se projevují aktivní opatření ke snížení deficitu. Velká část konsolidačních opatření směřuje na **příjmovou stranu veřejných rozpočtů**, jen menší část pak vede ke snížení výdajů. Inkaso DPH bude ovlivněno zvýšením sazeb v roce 2010, které se do značné míry projeví až s ročním zpožděním. U daně z příjmů právnických osob bude patrný vliv zrychlených odpisů. Přestože je inkaso této daně ovlivněno snížením statutární sazby v roce 2010, díky systému záloh a termínu předkládání daňových přiznání lze v akruálním vyjádření předpokládat meziroční nárůst. Daně z produktů pak budou ovlivněny odvody z produkce elektřiny ze slunečního záření, které byly zavedeny v roce 2011. Díky zavedení darovací daně na bezúplatné nabytí povolenek na emise skleníkových plynů zaznamenají skokový nárůst majetkové daně. U příjmů z evropských fondů předpokládáme v dalších letech již jen mírný nárůst. Do vývoje salda vlády vstupuje pouze část národního financování, nicméně evropské zdroje výrazně ovlivňují vývoj vládních investic, u nichž částečně substituují národní prostředky. **Dynamika vývoje výdajové strany** již sice není záporná, nicméně stále zůstává výrazně nižší než u příjmové strany. Oproti minulému roku dojde k nárůstu ostatních dotací na výrobu, který souvisí se snahou vlády eliminovat nárůst cen elektrické energie způsobený garancí výkupních cen energie z obnovitelných zdrojů a rapidním nárůstem počtu fotovoltaických elektráren. Pozorovat lze i zvýšení objemu investičních dotací jiným sektorům národního hospodářství, který souvisí se snahou maximalizovat absorpční kapacitu ČR při využití spolufinancování soukromých projektů z evropských fondů. Mírný nárůst je očekáván u sociálních transferů. Oproti tomu největší pokles je patrný u výdajů na náhrady zaměstnancům. Riziko pak představuje vývoj úrokových nákladů ze státního dluhu, do nichž se přímo promítá volatilita na finančních trzích.

Očekávaná **struktura deficitu vlády pro rok 2011** naznačuje nadále pokračující schodkové hospodaření všech subsektorů sektoru vládních institucí. Většina přijatých konsolidačních opatření se odráží v hospodaření subsektoru ústředních vládních institucí, které je v přímé kompetenci vlády. Vykazuje meziroční zlepšení o cca 19,8 mld. Kč (0,6 p.b. HDP) a jeho schodek by měl dosáhnout úrovně 131,7 mld. Kč (3,5 % HDP). U subsektoru místních vládních institucí je předpokládán deficit 19,0 mld. Kč (0,5 % HDP), což znamená meziroční zhoršení o 6,3 mld. Kč (0,2 p.b. HDP). Meziroční zlepšení výsledků hospodaření je očekáváno u subsektoru fondů sociálního zabezpečení. To se zlepší o 5,0 mld. Kč (0,1 p.b. HDP) a bude činit -3,6 mld. Kč (-0,1 % HDP). Příjmy z privatizace (příjmy z prodeje akcií a ostatních majetkových podílů) byly, resp. jsou pro roky 2010 i 2011 předpokládány v zanedbatelné výši. Hlavní zdroj příjmů privatizačního účtu tak představují příjmy z dividend, které dosáhly či jsou plánovány na 16,8 a 15,9 mld. Kč. Pocházejí zejména od společností ČEZ, ČEPRO a MERO ČR. Příjmy z privatizace budou podobně jako v roce 2010 použity zejména na odstraňování ekologických škod, zahlazování následků hornické činnosti, dotace Státnímu fondu dopravní infrastruktury a finanční podporu projektů rozvoje území pro průmyslové využití.

Dluh sektoru vlády dosáhne v roce 2011 hodnoty 1 537,8 mld. Kč, což činí 41,4 % HDP. Nadále je očekáván jeho velmi výrazný meziroční růst (o 124,3 mld. Kč, tj. 2,8 p.b. HDP). Jeho růstová dynamika se meziročně sníží, nicméně stále zůstává velmi vysoká (pokles z 10,5 % na 8,8 %). Na rozdíl od předchozích období však jeho růstová dynamika není tak výrazně brzděna zapojováním dluhových rezerv emitovaných v předchozích obdobích. Ve struktuře konsolidovaného vládního dluhu připadá největší podíl na příspěvek³⁹ subsektoru ústředních vládních institucí (1 441,9 mld. Kč – v tom státní dluh činí 1 439,1 mld. Kč, tj. téměř 99,9 % z celkové hodnoty příspěvku jednotek centrální vlády) následovaný příspěvkem dluhu subsektoru místních vládních institucí (99,1 mld. Kč). Subsektor fondů sociálního zabezpečení (zdravotních pojišťoven) přispěje hodnotou dluhu 0,1 mld. Kč. Z celkového objemu vládního dluhu je 21,2 mld. Kč (tj. 1,4 % celkového konsolidovaného vládního dluhu) tvořeno imputovanými půjčkami, tzn. není kryto reálně existujícími

opatření sloužící ke snížení schodku v souladu s návrhem zákona o státním rozpočtu na rok 2010; ii) v období 2010-2013 zajistit fiskální úsilí (zlepšení strukturálního salda) v průměrné roční výši 1 % HDP a iii) specifikovat opatření, která jsou nutná pro nápravu nadměrného schodku do roku 2013 (pokud to dovolí cyklické podmínky) a pro rychlejší snížení schodku, pokud budou hospodářské a rozpočtové podmínky příznivější, než se v současné době předpokládá.

³⁹ Příspěvek jednotlivých subsektorů k celkovému vládnímu dluhu je počítán jako hrubý dluh subsektoru konsolidovaný jen v rámci daného subsektoru. Nejsou eliminovány vzájemné dluhové pohledávky a závazky institucionálních jednotek z jiných subsektorů sektoru vlády.

dluhovými instrumenty (imputované státní záruky, pronájem stíhacích letounů Gripen apod.). Největší část vládního dluhu má formu dluhových cenných papírů. Podíl půjček ve vládním dluhu zaznamenává od roku 2001 permanentní pokles.

5.2. Státní rozpočet

Státní rozpočet na rok 2010 byl schválen se schodkem 162,7 mld. Kč. Celkové výdaje byly očekávány ve výši 1 184,9 mld. Kč a příjmy 1 022,2 mld. Kč. Skutečné výdaje pak činily 1 156,8 mld. Kč a příjmy 1 000,4 mld. Kč. Hospodaření státního rozpočtu tak skončilo schodkem 156,4 mld. Kč, tedy mírně nižším než plánovaným.

Za nedodržením plánovaných **příjmů** stojí zejména výpadky u všech významných kategorií daňových příjmů. Přestože u celkových příjmů došlo k meziročnímu nárůstu o 25,8 mld. Kč, nebyl schválený rozpočet v této části naplněn o 21,8 mld. Kč. Nejhuře se vyvíjelo inkaso daně z příjmů právnických osob (dosáhlo 86,0 % plánovaného rozpočtu) a spotřebních daní (92,7 %). Inkaso u daně z příjmů fyzických osob bylo téměř naplněno (99,1 %). Také plnění příjmů daně z přidané hodnoty téměř odpovídá rozpočtované výši (99,6 %). Při pohledu na meziroční změny lze pozorovat zvýšení o cca 8 mld. Kč také u příjmů z pojistného na sociální zabezpečení, nicméně i zde nebyl naplněn předpoklad schváleného návrhu rozpočtu (dosaženo bylo pouze 96,9 %). Ve struktuře daňových příjmů státního rozpočtu pokračuje růst podílů nepřímých daní z 61,9 % na 62,7 %. Naopak u nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých transferů došlo k meziročnímu poklesu o 4,9 mld. Kč. Meziroční srovnání je u této kategorie však výrazně ovlivněno převodem 31,7 mld. Kč z rezervních fondů organizačních složek státu promítajícím se do snížení schodku státního rozpočtu v roce 2009. Tyto operace nejsou s výjimkou metodiky sestavování státního rozpočtu vnímány jako příjmy. Jde o příjmy realizované v minulých rozpočtových obdobích, v současnosti mají charakter pouhých interních převodů. Významnou úlohu tyto prostředky nicméně sehrávají v rámci dluhové politiky státu. Nepříznivou informací je nízké plnění přijatých transferů od EU (vč. Národního fondu), které dosáhlo 78,7 % rozpočtu po změnách (cca 96,8 mld. Kč, tj. o 37,0 mld. Kč více než v roce 2009).

Celkové výdaje státního rozpočtu meziročně poklesly o 10,2 mld. Kč, přičemž běžné výdaje dosáhly 1 026,6 mld. Kč (podíl na celkových výdajích činí 88,7 %, což je 96 % schválené výše) a kapitálové 130,2 mld. Kč (podíl na celkových výdajích 11,3 %, což představuje 112,8 % schválené výše). Z běžných výdajů největší podíl (37,3 %) připadá na sociální dávky, u nichž došlo k meziročnímu růstu o 1,6 mld. Kč, tj. o 0,4 %. Podíl mandatorních výdajů na celkových výdajích činí 54,3 % (tj. 628,1 mld. Kč). V meziročním srovnání narostly o 1,0 %, jejich podíl na celkových výdajích se pak zvýšil o 1 p.b. na 54,3 %. Meziroční nárůst je ovlivněn zejména zvyšováním výdajů na dávky důchodového pojištění (o 6,4 mld. Kč) a platbou státu do systému zdravotního pojištění (o 4 mld. Kč). Naopak meziroční pokles lze pozorovat u výdajů na dávky nemocenského pojištění (o 3,2 mld. Kč) a obsluhu státního dluhu (o 4,3 mld. Kč). Tento segment státního rozpočtu představuje největší potenciální riziko pro další vývoj veřejných rozpočtů. V budoucnu se do něj budou bezprostředně promítat dopady stárnutí populace a stávající dlouhodobě neudržitelný charakter veřejných politik. Hospodaření systému důchodového pojištění za rok 2010 skončilo schodkem 35,6 mld. Kč⁴⁰. V rámci úhrady vlastních zdrojů do rozpočtu EU byla odvedena částka 32,3 mld. Kč (4,6 mld. Kč na zdroj podle DPH a 27,7 mld. Kč na zdroj podle HND). Z tradičních vlastních zdrojů, které jsou vybírány na mimorozpočtové účty (cla), bylo v roce 2010 odvedeno do rozpočtu EU 4,7 mld. Kč (včetně SZIF odváděných dávek z cukru). V průběhu roku ČR z rozpočtu EU obdržela 84,4 mld. Kč. Čistá pozice je tudíž kladná, ČR získala o 47,3 mld. Kč více než do rozpočtu EU odvedla. Dřívější převody do rezervních fondů byly nahrazeny vznikem nároků z nespotebovaných výdajů. Jejich výše k 1. 1. 2011 činila 101,2 mld. Kč (v tom 25,0 mld. Kč nároky z let 2008 a 2009, 76,2 mld. Kč nové nároky roku 2010). V průběhu roku 2010 došlo k jejich snížení o 64,9 mld. Kč (z toho asi 60 mld. Kč představovaly skutečné výdaje nad rámec rozpočtu výdajů).

Celkové saldo státního rozpočtu v roce 2010 činilo 156,4 mld. Kč (po očištění o interní převody pak 157,8 mld. Kč). Vypořádání tohoto schodku proběhlo prostřednictvím emise státních dluhopisů (domácí 84,4 mld. Kč, zahraniční 49,7 mld. Kč, státní pokladniční poukázky 25,1 mld. Kč), přijetím dlouhodobých úvěrů (10,0 mld. Kč) a změnou stavů na účtech státních finančních aktiv (-3,0 mld. Kč). Rozdíl pak souvisí s vytvořením dluhové rezervy, splátkou půjček od EIB a poskytnutou půjčkou ČEB.

⁴⁰ Schodek je propočítán jako rozdíl mezi příjmy z pojistného na důchodové pojištění vč. příslušenství a příjmů z dobrovolného důchodového pojištění (317,9 mld. Kč) a výdaji na dávky důchodového pojištění a na správu (353,5 mld. Kč).

Návrh státního rozpočtu na rok 2011 byl předložen do Poslanecké sněmovny se schodkem 135,0 mld. Kč (tj. o 27,7 mld. Kč nižším než předpokládal rozpočet na rok 2010). Rozpočet je koncipován s celkovými příjmy 1 044,0 mld. Kč (tj. oproti rozpočtu na předchozí rok o 2,1 % více) a celkovými výdaji 1 179,0 mld. Kč (tzn. meziroční pokles o 0,5 %). Příjmy a výdaje státního rozpočtu byly navrženy tak, aby bylo možné dosáhnout salda vládního sektoru (v metodice ESA 95) na úrovni 4,3 % HDP.

Tabulka 5.1: Vývoj příjmů, výdajů a salda státního rozpočtu

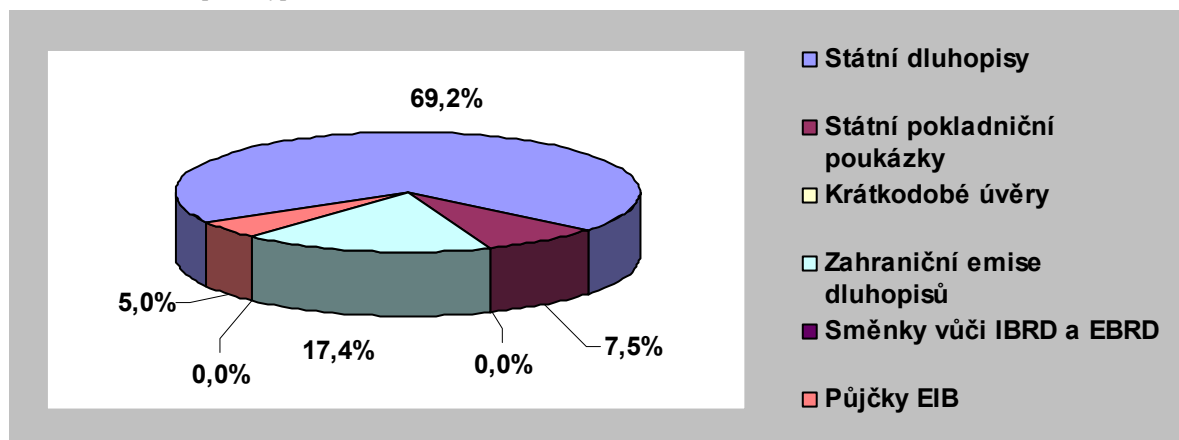
K 31. 12. (mld. Kč)	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ⁴¹	Meziroční změna (%)
Příjmy z provozní činnosti a prodeje nefinančních aktiv	858,0	959,0	982,5	918,2	984,7	1 041,7	5,78
Výdaje na provozní činnost a nákup nefinančních aktiv	965,1	1 007,3	1 063,0	1 152,3	1 142,5	1 174,1	2,77
Peněžní přebytek/schodek	-107,2	-48,3	-80,5	-234,0	-157,8	-132,4	-16,05

Pramen: MF

5.3. Státní dluh a státní záruky

Ke konci roku 2010 byl vykázán nekonsolidovaný státní dluh ve výši 1 344,1 mld. Kč, přičemž v roce 2011 je očekáván jeho nárůst na 1 448,8 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP tak dosáhne 38,9 %. Objem vnitřního státního dluhu vzroste na 1 102,3 mld. Kč (71,6 %), vnějšího pak na 342,4 mld. Kč (21,2 %). Nárůst je dán deficitním hospodařením státního rozpočtu. Od roku 2003 docházelo k pozvolnému zpomalení dynamiky jeho růstu, která se však od roku 2009 začíná opět zrychlovat.

Graf 5.1: Státní dluh podle typu instrumentu k 31. 12. 2010

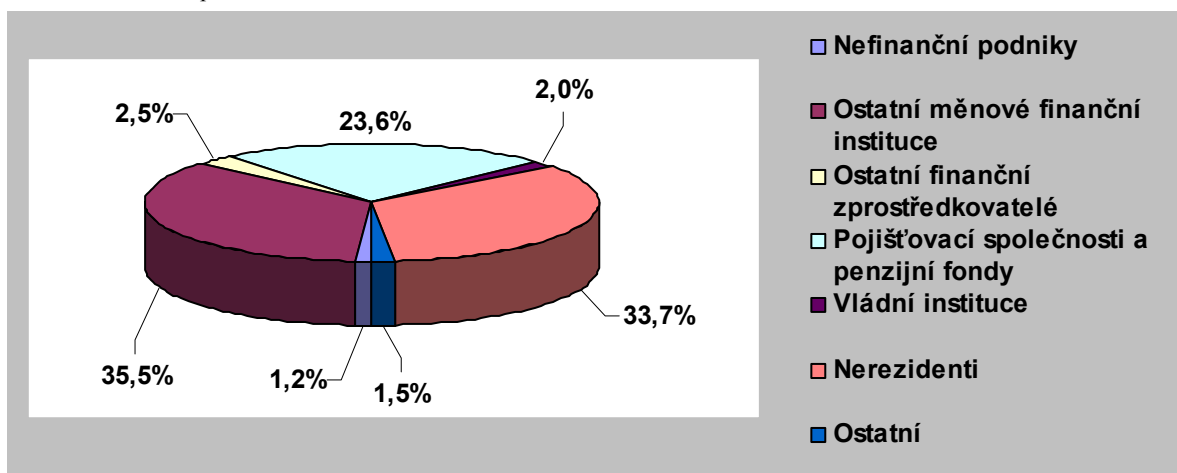
Pramen: MF

Průměrná splatnost státního dluhu zaznamenala ke konci prvního čtvrtletí 2011 pokles na hodnotu 6,0 let. Čisté výdaje na obsluhu státního dluhu činily ke konci prvního čtvrtletí 2011 cca 3,4 mld. Kč. Z celkové hodnoty státního dluhu má na konci prvního čtvrtletí 1 337,3 mld. Kč formu obchodovatelného a 67,1 mld. Kč neobchodovatelného dluhu. Na cizoměnový dluh připadá 9,8 %. Podíl krátkodobého státního dluhu vrostl oproti konci předchozího roku o 1,1 p.b. a činí 17,2 %. Variabilně úročený státní dluh tvoří 12,6 %. V následujících třech letech je očekáván jen mírný pokles variabilně úročeného dluhu (na 12 %). V roce 2011 dochází k dalšímu poklesu hodnoty portfolia rizikových státních záruk, které jsou refinancovány v rámci výdajů státního rozpočtu. Jejich význam ve vztahu k hodnotě státního dluhu poklesl pod 6 % a jejich struktura tak nemůže významněji vychýlit sledovaná kvantitativní kritéria směrem od vyhlášených cílových hodnot. Z výše a struktury státního dluhu lze odvodit, že zvýšení úrokových sazeb v průměru o 1 p.b. podél celé výnosové křivky by v horizontu roku 2011 vedlo k růstu úrokových výdajů státního dluhu emitovaného před rokem 2011 o cca 4,3 mld. Kč. Pro strukturu státního dluhu ČR je z hlediska držitelů charakteristický relativně nízký podíl domácností a neziskových institucí. Tento stav vyplývá z dosavadní koncentrace emisní činnosti státu na

⁴¹ Jedná se o plánované položky.

finanční instituce. MF připravuje systém přímých prodejů státních dluhopisů domácnostem a neziskovým institucím a očekává jejich prodej ve 4. čtvrtletí roku 2011.

Graf 5.2: Státní dluh podle věřitelů k 31. 12. 2010

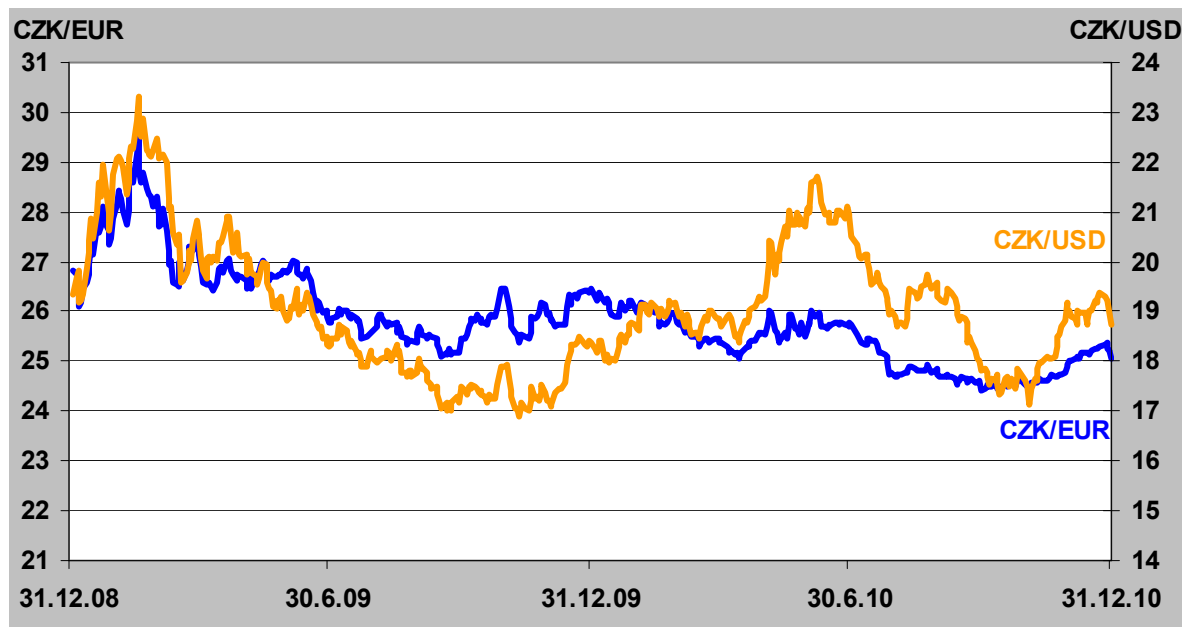
Pramen: MF

Plánovaná výpůjční potřeba vlády bude dle Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2011 bez vlivu operací aktiv v roce 2011 činit 135,0 mld. Kč. Tato částka je tvořena primárním saldem státního rozpočtu bez přepůjčování a čistými výdaji na obsluhu státního dluhu, které činí 68,5 mld. Kč. Plán čisté výpůjční potřeby je v horizontu let 2011-2013 oproti původnímu plánu významně nižší, což souvisí zejména s nižšími rozpočtovanými schodky, které jsou odrazem procesu fiskální konsolidace realizované v rámci vládního reformního programu a čerpání kumulované rezervy peněžních prostředků z emisní činnosti z minulých let.

6. TRH DEVIZ

Rok 2010 byl rozdílný od řady předchozích odlišným vývojem kurzu české koruny ke dvěma hlavním měnám. Vůči dolaru koruna oslabila o 2,1 % na 18,75 CZK/USD. K euru naopak posílila o 5,3 % na 25,06 CZK/EUR.

Graf 6.1: Kurz koruny k hlavním měnám

Pramen: ČNB

Tabulka 6.1: Kurz koruny k hlavním měnám

Průměrný kurz						
	2006	2007	2008	2009	2010	meziroční změna (%)
CZK/EUR	28,34	27,76	24,94	26,45	25,29	-4,37
CZK/USD	22,61	20,31	17,04	19,06	19,11	0,28
Kurz ke konci roku						
	2006	2007	2008	2009	2010	meziroční změna (%)
CZK/EUR	27,50	26,62	26,93	26,47	25,06	-5,31
CZK/USD	20,88	18,08	19,35	18,37	18,75	2,09

Pramen: ČNB, ČSÚ

Kurz koruny k oběma hlavním světovým měnám byl ovlivněn především děním na světových finančních trzích. Nepříznivé zprávy o stavu ekonomiky a veřejných financí v USA a eurozóně se přelévaly z jednoho břehu Atlantiku na druhý. Výsledná vysoká fluktuace kurzu eura k dolaru se projevila odlišným vývojem kurzu koruny k dolaru a euru. Větší svázanost kurzu koruny k euru byla dána především teritoriální strukturou exportů, které směřují z větší části do zemí eurozóny. Naopak k dolaru koruna značně kolísala.

Tabulka 6.2: Vnější finanční vztahy⁴²

Roční (mld. Kč)	2006	2007	2008	2009	2010
Běžný účet platební bilance	-77,2	-113,1	-22,9	-114,8	-139,2
Obchodní bilance	65,1	120,6	102,7	81,2	54,0
Kapitálový účet platební bilance	8,5	19,6	30,4	41,8	34,0
Finanční účet platební bilance	92,4	125,8	59,0	154,2	182,1

Pramen: ČNB - ARAD

⁴² Časové řady obchodní bilance a běžného účtu do roku 2008 včetně nebyly prozatím revidovány dle nové metodiky, proto nejsou srovnatelné s údaji za roky 2009 a 2010.

Ekonomická situace v ČR neměla na kurz domácí měny významný vliv. Ekonomice se podařilo udržet značný přebytek obchodní bilance, byť na nižší úrovni než v předchozích 3 letech. Úrokový diferenciál se naopak změnil jen nepatrně. Pouze opačný vývoj inflace v ČR a USA vytvořil určité předpoklady pro oslabení koruny k dolaru. V případě eurozóny byl vývoj inflace velmi podobný.

Tabulka 6.3: Srovnání ekonomických ukazatelů

Rok 2010 (v %)	Inflace (meziroční)			Klíčová úroková míra centrální banky ⁴³		
	ČR	Eurozóna	USA	ČR	Eurozóna	USA
Leden	0,7	0,9	2,63	1,00	1,00	0,00-0,25
Únor	0,6	0,8	2,14	1,00	1,00	0,00-0,25
Březen	0,7	1,6	2,31	1,00	1,00	0,00-0,25
Duben	1,1	1,6	2,24	1,00	1,00	0,00-0,25
Květen	1,2	1,7	2,02	0,75	1,00	0,00-0,25
Červen	1,2	1,5	1,05	0,75	1,00	0,00-0,25
Červenec	1,9	1,7	1,24	0,75	1,00	0,00-0,25
Srpen	1,9	1,6	1,15	0,75	1,00	0,00-0,25
Září	2,0	1,9	1,14	0,75	1,00	0,00-0,25
Říjen	2,0	1,9	1,17	0,75	1,00	0,00-0,25
Listopad	2,0	1,9	1,14	0,75	1,00	0,00-0,25
Prosinec	2,3	2,2	1,50	0,75	1,00	0,00-0,25

Pramen: ČSÚ, ČNB, Eurostat, ECB, Fed

⁴³ ČR: 2T repo sazba ČNB, eurozóna: Main refinancing operations (Minimum bid rate, resp. fixed rate) ECB, USA: Intended federal funds rate Fedu.

7. AKTIVITY MF V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

7.1. Aktivity MF na mezinárodní úrovni

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC) patří mezi expertní výbory Rady Ecofin. Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady Ecofin. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, EK, ECB a Lamfalussyho výborů 2. a 3. úrovně.⁴⁴

Výbor EFC je zřízen na základě článku 134 Smlouvy o fungování EU a plní zejména poradní a přípravné úkoly stanovené tímto článkem Smlouvy nebo svěřené přímo Radou. Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států a EU, podávat zprávy Radě Ecofin a EK a přispívat k přípravě činností Rady v hospodářském a finančním sektoru. Výbor zahrnuje zástupce ministerstev financí členských států EU, EK, ECB a také národních centrálních bank. MF se pravidelně účastní zasedání obou výborů a aktivně na nich vystupuje. Při přípravě stanovisek na zasedání obou výborů MF spolupracuje s ČNB.

Stejně jako v roce 2009 i v roce 2010 projednávaly oba výbory především témata reagující na proběhlou finanční krizi. Hlavním diskutovaným tématem se tak stala iniciativa Komise v oblasti krizového řízení a případné uvalení bankovních poplatků na finanční instituce a zdanění finančního sektoru. Výbory se na svých zasedáních dále zabývaly mimo jiné problematikou zátěžových testů bank, vývojem na finančních trzích, ústupovými strategiemi, novým rámcem dohledu nad finančními trhy, sankcemi v oblasti finančních služeb, odměňováním ve finančním sektoru, změnami v oblasti správy a řízení finančních institucí, vybranými účetními otázkami, projektem SEPA (tj. jednotnou oblastí pro platby v euru) a regulací derivátů. Výbory se dále podílely na přípravě společné pozice k otázkám projednávaným Radou pro finanční stabilitu (FSB) a na zasedáních G20.

V roce 2011 pokračují výbory v projednávání otázek spojených s problematikou krizového řízení, diskutovány jsou dále také systémově významné finanční instituce, posílení sankčních režimů v oblasti finančního sektoru, deriváty a problematika týkající se ratingů a ratingových agentur.

Rada Ecofin

Rada Ecofin je jednou z deseti formací Rady EU a je složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných finančních čísel členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada Ecofin dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Předsednictví v Radě rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v prvním pololetí roku 2009). Rada Ecofin zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernérů centrálních bank.

Mezi prioritní témata z pohledu Rady Ecofin patřila v roce 2010 především reforma dohledu nad finančními trhy, krizové řízení, případné zavedení systémů odvodů a daní finančních institucí a dále také legislativní návrh týkající se správců alternativních investičních fondů.

V roce 2010 Rada Ecofin:

- vzala na vědomí pracovní program španělského předsednictví v oblasti hospodářských a finančních věcí: začínaly se objevovat známky stabilizace a oživení a v následujících měsících mělo být hlavním úkolem navrhnout ambiciózní krátkodobou i dlouhodobou strategii ústupu od angažovanosti státu v ekonomice (19. 1. 2010);

⁴⁴ Ke dni 1. 1. 2011 byly výbory 3. úrovně (CEBS, CESR, CEIOPS) transformovány na nové orgány pro dohled nad finančním trhem (EBA, ESMA, EIOPA).

- vzala na vědomí návrhy předložené vládou Spojených států týkající se finančních institucí důležitých ze systémového hlediska a práce, které v Radě v této oblasti probíhají (16. 2. 2010);
- přivítala zprávu EFC týkající se strategií ústupu od angažovanosti státu v oblasti finančního sektoru; vzala na vědomí skutečnost, že v určitých oblastech bankovního sektoru přetrvávají problémy, které je třeba naléhavě řešit přiměřenou restrukturalizací; vyzvala EFC, aby podpořil koordinované ukončování podpůrných opatření mezi členskými státy, prozkoumal, jak je možné zamezit negativním vedlejším dopadům při zohlednění konkrétních podmínek v členských státech, a rovněž aby sledoval vývoj na finančních trzích a pravidelně předkládal zprávy Radě, a to i s ohledem na zasedání Evropské rady v červnu 2010 (16. 3. 2010);
- zdůraznila potřebu rychlého pokroku v otázce regulace finančních trhů a dohledu nad nimi, zejména pokud jde o trhy s deriváty a úlohu ratingových agentur, nutnost dále pokračovat v práci na dalších iniciativách (např. stabilizační poplatek), jejichž cílem je zajistit, aby finanční sektor v budoucnosti, v případě krize, nesl svůj díl břemene a prověřit možnost zavedení globální daně z finančních transakcí; Rada se rovněž dohodla na urychlení práce v oblasti řízení a řešení krizí (mimořádné zasedání 9. 5. 2010);
- dohodla se na obecném přístupu, pokud jde o návrh směrnice, která má zavést harmonizovaná pravidla EU pro subjekty zabývající se správou alternativních investičních fondů; přijala závěry týkající se předcházení krizím, jejich řízením a řešením, ve kterých uznala, že současný koordinační rámec EU je třeba dále posílit; vyzvala Komisi, aby se při vývoji rámce EU pro řízení krizí soustředila v krátkém až střednědobém horizontu na dostatečně široký soubor nástrojů pro prevenci, včasný zásah a řešení problémů, který bude mezi zeměmi harmonizován, dále na posílení dohledové pravomoci a vhodný koordinační mechanismus a aby se v dlouhodobém horizontu zabývala problémy specifickými pro jednotlivé sektory v souvislosti s rozšířením působnosti rámce na další druhy finančních institucí (18. 5. 2010);
- schválila zprávu pro Evropskou radu, která se týká pokroku dosaženého v oblasti posilování finanční regulace v reakci na krizi na světových finančních trzích, vzala na vědomí informace předsednictví o probíhajících jednáních s Evropským parlamentem o reformě rámce EU pro dohled nad finančními trhy a o návrhu pravidel EU pro subjekty zabývající se správou alternativních investičních fondů a dále informace Komise týkající se jejího pracovního programu v oblasti finančních služeb včetně sdělení o možném zřízení fondů za účelem řádného řešení v případě úpadků finančních institucí (8. 6. 2010);
- vzala na vědomí pracovní program belgického předsednictví v oblasti hospodářských a finančních záležitostí (usilovat o to, aby byly do konce roku zavedeny nové mechanismy dohledu a pokračovat v práci na regulaci hedgeových fondů a kapitálových investičních společností, derivátů, krátkého prodeje swapů úvěrového selhání a systémů pojištění bankovních vkladů), určila politickou orientaci pro jednání s Evropským parlamentem o souboru opatření, jejichž cílem je reformovat evropský rámec dohledu nad finančním systémem v souvislosti s celosvětovou finanční krizí (13. 7. 2010);
- potvrdila dohodu s Evropským parlamentem o reformě evropského rámce finančního dohledu, diskutovala koordinaci odvodů bank a jiných finančních institucí jako součást nového rámce řízení krizí na úrovni EU pro finanční sektor a dále také zavedení daně z finančních transakcí (7. 9. 2010);
- dosáhla dohody o návrhu směrnice týkající se správy hedgeových a jiných alternativních investičních fondů, a to s cílem uzavřít jednání s Evropským parlamentem a umožnit tak přijetí textu v prvním čtení; schválila v rámci příprav na říjnové zasedání Evropské rady zprávu týkající se odvodů a daní pro finanční instituce, ve které navrhuje, aby se v krátkodobém horizontu pozornost zaměřila na zajištění minimální úrovně koordinace, a zejména na odstranění vícenásobného zatížení bank, které působí v několika členských státech, a aby ve střednědobém horizontu bylo na základě návrhů Komise projednáno vytvoření struktur pro řešení krizí (19. 10. 2010 Lucemburk);
- přijala právní texty, z nichž vychází reforma rámce EU pro dohled nad finančním systémem a shodla se na obecném přístupu k návrhu směrnice, jejímž cílem je přizpůsobit dohled nad finančními subjekty působícími jako konglomerát novému rámci EU pro dohled nad finančními trhy (17. 11. 2010);
- schválila zprávu o mechanismech bankovních odvodů, která zkoumala, jakým způsobem by měly být koordinovány různé zavedené systémy, aby se zabránilo vícenásobnému zatížení bank, jež působí v několika členských státech, vzala na vědomí předložení sdělení Komise s názvem „Rámec EU pro řízení krizí ve finančním odvětví“, a v této souvislosti přijala i příslušné závěry, které obsahují mimo jiné cestovní mapu obsahující termíny pro jednotlivé fáze přijímání rámce; vzala na vědomí zprávu předsednictví o pokroku, která se týkala práce na návrhu nařízení o krátkém prodeji a některých aspektech swapů úvěrového selhání a vzala dále na vědomí kompromisní návrh předsednictví (7. 12. 2010).

Rada Ecofin se na svých zasedáních věnovala rovněž přípravám na zasedání Evropské rady a přípravám společné pozice na zasedání G20.

V roce 2010 proběhla dále 2 neformální zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank. První zasedání proběhlo v dubnu 2010 za španělského předsednictví, přičemž diskutována byla především problematika krizového řízení a také návrhy, jež EK připravuje v oblasti finančních služeb. Druhé zasedání se konalo v září 2010, a to v průběhu belgického předsednictví. Mezi projednávaná témata patřila rizika na finančních trzích, ratingové agentury, nová struktura dohledu nad finančními trhy, finanční reforma v USA, Basel III a v neposlední řadě také zavedení bankovních poplatků a daní.

Počátkem roku 2011 se Rada Ecofin věnovala zátěžovým testům bank, reformám v oblasti finančního trhu EU a otázkám spojeným s finanční stabilitou a novou dohledovou architekturou.

Pracovní skupina Rady pro finanční služby (PS D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy EK z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením Radě Ecofin. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU.

V průběhu roku 2010 pokračovala Pracovní skupina Rady pro finanční služby v projednávání návrhů nařízení týkajících se nového rámce dohledu nad finančními trhy v EU. Jednalo se o balíček 5 legislativních návrhů, na základě kterých mělo dojít k vytvoření dvoupilířové struktury, přičemž první pilíř představuje Rada pro systémová rizika (ESRB), jejímž úkolem je dohlížet a vyhodnocovat rizika ohrožující finanční stabilitu v EU a v případě potřeby vydávat varování a doporučení, a druhým pilířem je Evropský systém orgánů dohledu, který je vedle ESRB tvořen národními orgány dohledu a třemi novými evropskými orgány (EBA – pro bankovníctví, ESMA – pro kapitálové trhy a EIOPA – pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) vzniklými transformací dosavadních dohledových výborů (CEBS, CESR, CEIOPS). Tyto nové orgány dohledu kromě toho, že vykonávají dosavadní úkoly svých předchůdců, získaly také některé nové pravomoci (např. závazné urovnávání sporů mezi národními orgány dohledu, vydávání závazných technických standardů, posílenou roli v krizových situacích, pravomoci při porušení práva EU ze strany národních orgánů dohledu).

V souvislosti s reformou dohledu projednávala PS D03 rovněž návrh směrnice Omnibus, která obsahuje změny, jež je třeba učinit v sektorové legislativě, aby byl zohledněn vznik nových orgánů dohledu.

V září 2010 dosáhla Rada kompromisu s Evropským parlamentem o podobě nového rámce pro dohled nad finančními trhy, přičemž k jeho schválení došlo dne 22. 9. 2010 na plenárním zasedání Evropského parlamentu a následně dne 17. 11. 2010 Radou Ecofin. Legislativní texty byly dne 15. 12. 2010 zveřejněny v Úředním věstníku. Nový rámec dohledu tak začal být funkční ke dni 1. 1. 2011.

K další agendě projednávané v rámci PS D03 patřila problematika garančních schémat v oblasti bankovníctví a kapitálových trhů.

Poté, co EK v červenci 2010 zveřejnila svůj legislativní návrh nové směrnice o systémech pojištění vkladů (DGS), započala vyjednávání na úrovni Rady, kde v druhé polovině roku 2010 proběhlo několik setkání expertní pracovní skupiny DGS. Nově představený legislativní návrh byl v návaznosti na připomínky členských států vznesených jak na jednání, tak v rámci písemných připomínek, belgickým (a následně i maďarským) předsednictvím několikrát přepracován, a ve formě kompromisních návrhů dále konzultován s cílem najít společný konsensus. Mezi problematické a nejvíce diskutované body patří lhůta pro výplatu náhrad, systém financování DGS, okruh chráněných vkladů i vkladatelů. Za stěžejní téma lze považovat také propojení systému DGS s oblastí krizového řízení. V polovině roku 2011 se očekává zveřejnění obecného přístupu a následně přijetí směrnice o DGS.

Jednání v oblasti odškodňování investorů vychází z návrhu novely směrnice o systémech pro odškodnění investorů (ICS) EK ze dne 12. 7. 2010, který byl postupně projednáván na několika setkáních pracovní skupiny k ICS, a to na úrovni expertů a posléze atašé v průběhu následujících měsíců. V současné době (květen 2011)

existuje na základě připomínek členských států již třetí kompromisní znění připravované postupně belgickým a maďarským předsednictvím, a je předpoklad nového kompromisního textu a dalších setkání pracovní skupiny. K hlavním diskutovaným otázkám patří především otázka ex ante a ex post financování (nově i struktura výběru stávajících příspěvků účastníků trhu), výše maximální náhradové částky a okruh zahrnutých subjektů a služeb. Dále je projednávána možnost zavedení systému vzájemných půjček mezi ICS a předběžné výplaty části předpokládaného nároku ve snaze zabránit průtahům ve výplatách, alternativně pak alespoň rozdělení nároků na spornou a nespornou část. Přijetí obecného přístupu je předpokládáno v 2. polovině roku 2011.

Návrh nařízení o (OTC) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů byl EK zveřejněn v září 2010. Ke konci 1. pololetí roku 2011 je návrh projednáván v Radě, účinnost se předpokládá od 1. 1. 2012. Hlavním cílem nařízení je snížení, případně eliminace systémového rizika, a to pomocí několika základních principů – vyšší standardizace OTC derivátových nástrojů, vypořádání obchodů prostřednictvím centrálních protistran, masivní regulace centrálních protistran, vyšší transparentnost, informační povinnost. Subjekty podléhajícími regulaci budou kromě centrálních protistran a registrů obchodních údajů jak finanční, tak nefinanční instituce.

Návrh nařízení, kterým se stanoví technické požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009, publikovala EK v prosinci 2010. Hlavním cílem nařízení je stanovení termínů pro ukončení stávajících národních platebních schémat pro úhrady a inkasa v eurech, jejich plné nahrazení platebními nástroji SEPA, a definování jejich technických požadavků. Projednávání nařízení v pracovní skupině Rady pro finanční služby započalo v lednu 2011, účinnost nařízení je předpokládána koncem roku 2011.

Dne 6. 1. 2010 vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Jednou z hlavních priorit pro rok 2010 byla příprava návrhu směrnice Omnibus II, která po vzoru směrnice Omnibus I mění některé předpisy v souvislosti s vytvořením evropských dohledových orgánů. Kromě směrnice o prospektu mění tato směrnice zejména směrnici Solventnost II, u níž mj. posouvá termín pro transpozici na 1. 1. 2013, zakládá mediační pravomoci EIOPA, obsahuje zmocnění pro přijímání technických norem a navrhuje řadu přechodných ustanovení pro zajištění hladkého přechodu na regulaci v režimu Solventnost II.

V roce 2010 bylo rozhodnuto o revizi směrnice 2002/87/ES o finančních konglomerátech, a to ve dvou krocích. Nejprve v srpnu 2010 EK předložila technickou novelu této směrnice za účelem úpravy problematických aspektů dohledu nad finančním konglomerátem, které vznikly v důsledku střetávání této regulace s regulací bankovního a pojišťovacího sektoru a které bylo žádoucí odstranit co nejrychleji. V následné druhé fázi by pak mělo dojít k fundamentální revizi celé směrnice, především co se týče předmětu regulace, identifikace finančních konglomerátů a výkonu dohledu. Technická novela směrnice o finančních konglomerátech by měla vstoupit v platnost na konci roku 2012, fundamentální revize je plánována na pozdější dobu.

V roce 2010 byl učiněn další krok v úpravě regulace ratingových agentur. Na základě návrhu Evropské komise schváleného 2. 6. 2010 byl projednán návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách. Finální podoba návrhu byla schválena dne 11. 4. 2011 a jeho publikace v Úředním věstníku EU se očekává v nejbližší době. Návrh má do textu nařízení o ratingových agenturách promítnout instituty, které jsou spojeny s novou regulační strukturou evropských finančních trhů. Návrh zejména ruší dosavadní způsob registrace ratingových agentur (prostřednictvím příslušných orgánů jednotlivých členských států za asistence jejich kolegií a Evropského výboru regulátorů trhů s cennými papíry) a pravomoc povolovat a dohlížet ratingové agentury pro celou EU svěřuje orgánu ESMA. S tím má mít ESMA svěřeny i přímé dohledové pravomoci na osoby zúčastněné na ratingových činnostech v jednotlivých členských státech.

Další aktivitou MF byla účast na jednání expertů v Radě EU dne 24. 11. 2010 v souvislosti s návrhem k nařízení o krátkém prodeji a některých aspektech swapů úvěrového selhání, jehož vyústěním bylo přijetí kompromisního návrhu. Hlavním cílem projednávaného návrhu je podle Evropské komise řešit potenciální rizika vyplývající z krátkého prodeje cenných papírů nebo nekrytých prodejů swapů úvěrového selhání pro stabilitu a důvěru na trzích. Záměrem je harmonizovat požadavky týkající se krátkého prodeje v celé EU, harmonizovat pravomoci, které mohou regulační orgány použít ve výjimečných situacích, kdy existuje vážné ohrožení finanční stability nebo důvěry na trhu, a zajistit větší koordinaci a jednotnost mezi členskými státy v takovýchto situacích. Podle návrhu by též měl ESMA být vybaven rozsáhlými pravomocemi zakázat nebo omezit krátký prodej nebo nekrytý prodej swapů úvěrového selhání v členských státech EU.

Vzhledem k původnímu textu navrženému EK lze pokládat za částečný úspěch především aktuální znění čl. 24 odst. 1 druhého pododstavce, kde Česká republika společně s ostatními zainteresovanými členskými státy prosadila úpravu, která umožní ESMA regulovat transakce se státními dluhovými nástroji výlučně po předchozím souhlasu příslušného orgánu dotčeného členského státu. V současné době se očekává jeho další projednání na Radě Ecofin.

Evropská rada

Evropská rada je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda EK. Evropská rada se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU.

Evropská rada se na svých zasedáních v průběhu roku 2010 věnovala otázkám spojeným s regulací finančních služeb, a to konkrétně novému rámci dohledu nad finančními trhy, legislativním návrhům týkajícím se správců alternativních investičních fondů, trhům s deriváty a bankovním odvodům a daním. Na svém červnovém zasedání se mimo jiné shodla na tom, že by členské státy měly zavést systémy odvodů a daní pro finanční instituce s cílem zajistit spravedlivé sdílení zátěže a motivovat k omezení systémového rizika, přičemž ČR si vyhradila právo toto opatření nezavést.

Výbory 2. úrovně Lamfalussyho procesu

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC je poradním výborem EK složeným z představitelů členských států a zástupců EK, který plní mj. úlohu poradního orgánu při tvorbě návrhů legislativních aktů EU v oblasti bankovníctví.

V průběhu roku 2010 se výbor sešel celkem čtyřikrát. Hlavním tématem jednání byly především návrhy související s reformou bankovní regulace na posílení odolnosti bankovního sektoru. Projednávány byly důležité aspekty návrhu nařízení a novely směrnic o kapitálových požadavcích, tzv. CRD IV, kterou budou doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled (přijata v prosinci 2010, tzv. Basel III) promítnuta do evropské legislativy. Předmětem diskusí byla zejména úprava regulatorního kapitálu, vytváření kapitálových polštářů, pákový poměr, stanovení standardů likvidity a pravidel pro omezitější přístup k obchodnímu portfoliu drženému bankami.

K dalším tématům, kterými se výbor zabýval, patří otázky týkající se organizace dohledu na úrovni EU, problematika schémat pojištění bankovních vkladů či koncepce EK pro vytvoření nového rámce pro krizové řízení v bankovníctví.

Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy (EIOPC)

Poradní výbor EK EIOPC řeší nejen expertní, ale i politické otázky spojené s pojišťovnictvím, včetně penzijních fondů. Je složen ze zástupců reprezentujících vlády členských států na úrovni ministerstev a zástupců EK. Jako pozorovatelé se účastní zástupci výboru EIOPA (do 1. 1. 2011 CEIOPS) a zemí EHP. Jeho posláním je posuzovat jakékoliv otázky týkající se uplatňování předpisů EU v pojišťovnictví a v oblasti zaměstnaneckého penzijního pojištění.

Výbor svou pozornost zaměřil hlavně na směrnici Solventnost II a dopadovou studii k ní (QIS5). Dále se pak věnoval přípravě prováděcích předpisů pro směrnici Solventnost II, k jejichž vypracování byla založena speciální pracovní skupina. Ve vztahu ke směrnici Solventnost II výbor rovněž diskutoval přípravu směrnice Omnibus II, která bude směrnici Solventnost II revidovat za účelem jejího přizpůsobení činnosti nově vytvořených evropských dohledových orgánů. Během roku 2010 EIOPC svou pozornost zaměřoval také na vytváření technických norem (norem 3. úrovně), které bude vypracovávat evropský orgán dohledu EIOPA.

Výbor EIOPC se rovněž zabývá revizí směrnice o zprostředkování pojištění (IMD). Zároveň s tím sleduje iniciativu v oblasti retailových investičních produktů.

Výhledově by se práce EIOPC měla dotknout harmonizace zavedení a nastavení garančních schémat v pojišťovnictví a nového přístupu k řízení rizika a kapitálových požadavků v souvislosti se směrnicí o institucích zajišťujících zaměstnanecká penzijní schémata (IORP) v rámci širšího tematického okruhu prosazovaného EK ohledně penzí.

V neposlední řadě výbor diskutoval otázku dopadů rozsudku SDEU ve věci C-236/09 (vydán až 1. 3. 2011), jímž se s účinností od 21. 12. 2012 ruší článek 5 odst. 2 směrnice 2004/113/ES. Toto rozhodnutí bude mít dopad do pojišťovnictví, protože od uvedeného data nebudou mít pojišťovny dosavadní výjimku z diskriminace ohledně pohlaví, a nebudou tak moci zohledňovat ve svých produktech pohlaví jako určující faktor pro výpočet pojistného a pojistného plnění.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

MF se v roce 2010 zúčastnilo všech pěti jednání výboru. Jeho součástí bylo kromě jiného i projednávání návrhů úpravy prováděcích právních předpisů k směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), které byly později legislativně upraveny prostřednictvím nařízení Komise č. 583/2010/EU a č. 584/2010/EU.

OECD

Committee for Financial Markets (CMF při OECD)

Výbor CMF je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou finančních trhů, který sleduje a studuje opatření ke zlepšení fungování národních finančních trhů a mezinárodního finančního a devizového trhu a diskutuje koncepční a strategické trendy. Je součástí mezinárodní sítě orgánů, které vykonávají dohled nad rozvojem finančního systému, starají se o mezinárodní spolupráci a koordinaci a větší kompatibilitu regulace finančních trhů. Členy jsou zástupci ministerstev financí a centrálních bank členských států organizace. Mezi odlišné aspekty zasedání výboru patří setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, která souvisí s vývojovými tendencemi na světovém finančním trhu.

Zástupce MF se zúčastnil obou jednání výboru v roce 2010, na kterých byly řešeny všeobecné otázky situace a dalšího směřování finančních trhů. Konkrétně se výbor zabýval zejména působením nízkých úrokových sazeb na budoucí tržní vývoj, důsledky nejistoty ohledně dluhového financování vlád na stabilitu finančního sektoru, změnami regulace bankovního sektoru, krizovým řízením, ochranou spotřebitele na finančním trhu a finančním vzděláváním a gramotností.

V roce 2011 se MF účastnilo prozatím jediného jednání, na kterém si členové výboru vyměňovali zkušenosti z oblasti reforem finančního sektoru vedoucí k podpoře dlouhodobých investic a ekologických projektů, systémově významných institucí a pojištění vkladů.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC při OECD)

IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojistného trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá Working Party for Private Pensions WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí, a účastní se také zástupci dohledových orgánů členských států organizace.

Hlavní agendu v roce 2010 tvořilo projednávání tzv. Guidelines on Insurance Governance, oblast finančního vzdělávání, ochrana spotřebitele v rámci sektoru pojišťovnictví, katastrofická rizika nebo efektivita a účinnost regulace.

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí⁴⁵ a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. V roce 2010 skupině předsedala Jižní Korea, lídři se sešli v červnu v Torontu a v listopadu v Soulu.

Na červnovém zasedání vydali lídři G20 Prohlášení, ve kterém uvádějí, že reforma finančního sektoru spočívá na čtyřech pilířích:

- 1. pilíř – silný regulatorní rámec: lídři G20 podpořili práci a přivítali pokrok, jež učinil Basilejský výbor pro bankovní dohled (BCBS) v oblasti nových režimů týkajících se bankovního kapitálu a likvidity. Lídři se dále dohodli na posílení infrastruktury finančních trhů urychlením implementace opatření směřujících k větší transparentnosti a lepšímu regulatornímu dohledu nad hedgeovými fondy, ratingovými agenturami a OTC deriváty;
- 2. pilíř – účinný dohled: lídři G20 se shodli, že nová silnější pravidla musí být doplněna účinnějším dohledem;
- 3. pilíř – systémově významné finanční instituce: lídři se zavázali navrhnout a implementovat systém, díky němuž budou disponovat dostatečnými nástroji a pravomocemi, které jim umožní restrukturalizovat nebo vyřešit všechny typy finančních institucí potýkajících se s krizí, aniž by břemeno s tím spojené nesli daňoví poplatníci;
- 4. pilíř – transparentní mezinárodní hodnocení a peer review: v této souvislosti se lídři G20 věnují mimo jiné problematice nespolečných jurisdikcí.

Na listopadovém zasedání lídři G20:

- schválili dohodu Basilejského výboru pro bankovní dohled o novém rámci, který se týká bankovního kapitálu a likvidity a který zvýší odolnost bankovního systému tím, že zvýší kvalitu, kvantitu a mezinárodní konzistenci bankovního kapitálu a likvidity;
- potvrdili, že žádná instituce by neměla být příliš velká na to, aby nemohla zkrachovat, a že náklady s tím spojené by neměli nést daňoví poplatníci;
- potvrdili závazek z Toronta týkající se implementace doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled v oblasti přeshraničního řešení problémů bank;
- schválili doporučení připravená Radou pro finanční stabilitu ve spolupráci s MMF týkající se zvýšení intenzity a účinnosti dohledu.

Další vybrané platformy EK

European Financial Conglomerates Committee (EFCC)

EFCC je výborem 2. úrovně a řeší zejména expertní otázky spojené přímo s finančními konglomeráty. Je složen ze zástupců reprezentujících vlády členských států na úrovni ministerstev a zástupců EK. Jako pozorovatelé se účastní zástupci orgánů 3. úrovně, nejčastěji EIOPA a ESMA, do 1. 1. 2011 zástupci CEIOPS či CEBS.

Výbor se zabýval revizí směrnice o finančních konglomerátech (FICOD), která by měla proběhnout ve dvou krocích. V srpnu 2010 EK předložila technickou novelu této směrnice, která zároveň mění směrnici CRD, směrnici IGD (Insurance Group Directive) i směrnici Solvency II, s cílem rozšíření sektorového dohledu i na smíšené finanční holdingové osoby, které by jinak podléhaly jen doplňkovému dohledu na úrovni konglomerátu. Revize směrnice FICOD zefektivňuje spolupráci dotyčných příslušných orgánů dohledu a koordinátora, zpřesňuje definici finančního konglomerátu, definici „účasti“ a pod doplňkový dohled nově zahrnuje správcovskou společnost. V neposlední řadě zakládá některé pravomoci nově vznikajícím evropským orgánům dohledu, EIOPA, EBA a jejich společnému orgánu, tzv. Joint Committee.

V následné druhé fázi by pak mělo dojít k fundamentální revizi směrnice FICOD. Ta by měla svou pozornost zaměřit na zahrnutí dosud neregulovaných subjektů do předmětu regulace směrnice, změnu definice finančního

⁴⁵ Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Velká Británie a USA.

konglomerátu ve světle stírajících se hranic mezi sektory, harmonizaci regulatorního kapitálu napříč směrnicemi a revizi pravomocí příslušných dohledových orgánů.

Government Expert Group on Retail Financial Services (GEGFRS)

GEGFRS je expertní skupinou EK, která se zabývá otázkami retailových (maloobchodních) finančních služeb. Práce této skupiny vychází zejména ze Zelené knihy o retailových finančních službách na jednotném trhu vydané v květnu 2007. Na jednání skupiny jsou předkládány jak konkrétní legislativní či nelegislativní návrhy EK, tak témata ve fázi odborné diskuse. Zástupci MF se účastní všech jednání této skupiny.

Hlavními tématy diskuse GEGFRS v roce 2010 byly otázky týkající se bankovních poplatků, tzv. vázaných nákupů finančních produktů, práva spotřebitele na přístup k tzv. základnímu platebnímu účtu, systémů kolektivního odškodnění a mimosoudního řešení spotřebitelských sporů. Tato témata EK v rámci svých aktivit dlouhodobě mapuje s cílem formulovat v budoucnu takovou politiku, která by tyto problémy ochrany spotřebitele a rozvoje retailového finančního trhu měla adekvátním způsobem řešit. V rámci expertní skupiny proběhla také diskuse k připravované revizi směrnice o zprostředkování pojištění (IMD) a s ní koordinované probíhající přípravě regulace v oblasti tzv. balíčkových retailových investičních produktů (PRIPs). Cílem obou legislativních iniciativ je především posílení a sjednocení ochrany spotřebitele na finančním trhu a rozvoj vnitřního trhu finančních služeb v rámci zemí EU.

Government Expert Group on Mortgage Credit (GEGMC)

Vládní skupina expertů na hypoteční úvěr byla založena v roce 2005 jako poradní orgán Komise. Je složena ze zástupců členských států EU a některých států EFTA. Jejím hlavním úkolem je asistovat Komisi při rozvoji její strategie v oblasti hypotečního úvěru.

8. 9. 2010 se uskutečnilo jednání Vládní skupiny expertů na hypoteční úvěr. Zástupce EK na jednání představil plán začátkem roku 2011 předložit Radě návrh směrnice o odpovědném hypotečním úvěrování, jehož součástí byl i pracovní dokument, v němž byly nastíněny základní obrysy a představy EK o nové směrnici. Z pracovního dokumentu vyplývá, že návrh bude ve velké míře vycházet ze směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru, přičemž v mnoha ohledech návrh jednotlivé instituty na základě zkušeností s výše uvedenou směrnicí rozvádí a zároveň reflektuje rozdíly mezi spotřebitelským a hypotečním úvěrem.

Early Intervention Working Group (EIWG)

Pracovní skupina EIWG organizovaná EK slouží jako expertní fórum pro diskusi návrhů v oblasti krizového řízení bankovních institucí. Členské státy zde mohou prezentovat svůj pohled na jednotlivé aspekty připravovaného rámce pro krizové řízení

Pracovní skupina EK EIWG v roce 2010 a na počátku roku 2011 diskutovala základní tématické okruhy související s připravovaným rámcem pro krizové řízení v bankovním sektoru, který by měl reflektovat negativní zkušenosti jednotlivých členských států s řešením úpadku bankovních institucí. Celý rámec by měl spočívat na třech pilířích: preventivních opatřeních omezujících pravděpodobnost negativního vývoje v konkrétní instituci, opatřeních včasného zásahu aplikovaných ještě před vznikem krizové situace a samotným řešením již nastalé krizové situace prostřednictvím sady nástrojů zvlášť uzpůsobených potřebám finančních institucí (bridge bank tool, sale of business tool, debt write-down tool, apod.). Samostatnou kapitolou je pak financování těchto opatření, EK prosazuje koncept zvláštního krizového fondu financovaného ex-ante poplatkem uvaleným na vybraná pasiva bank. Značně citlivým tématem, kterému je v diskuzích na půdě EIWG věnována pozornost, je přeshraniční rozměr rámce.

Dne 20. 10. 2010 předložila EK Sdělení– Rámec EU pro krizové řízení ve finančním sektoru., v němž prezentovala svou představu o základní podobě rámce. Dne 6. 1. 2011 pak byla zahájena veřejná konzultace o technických podrobnostech připravovaného rámce. Na září 2011 EK oznámila předložení konkrétní legislativní podoby rámce pro krizové řízení.

Deposit Guarantee Schemes Working Group (DGSWG)

Pracovní skupina DGSWG funguje jako společná platforma EK a členských států pro diskusi změn týkajících se legislativního rámce systému pojištění vkladů (depozitní garanční schémata). Na expertní úrovni jsou zde sladována a vyjasňována stanoviska EK a jednotlivých zemí k jednotlivým aspektům pojištění vkladů.

V roce 2010 pokračovala EK v procesu návrhu nové směrnice o depozitních garančních schématech. Na jednáních pracovní skupiny DGS byly za účasti zástupců MF diskutovány jednotlivé aspekty budoucího fungování systému DGS (především v oblasti výše pojistného krytí, zkrácení lhůt pro výplatu náhrad, financování, geografické aspekty, úroveň vzájemné spolupráce, přesah do oblasti krizového řízení), směřující k zefektivnění systému pojištění vkladů. V červenci 2010 byl (ve společném balíčku s návrhy týkajícími se garančních schémat na kapitálovém trhu a v pojišťovnictví) zveřejněn legislativní návrh nové směrnice o DGS, jehož projednávání se přesunulo na expertní pracovní skupinu Rady.

Capital Requirement Directive Working Group (CRDWG)

CRDWG je expertní pracovní skupinou EK složenou z představitelů členských států a zástupců EK, v rámci které je diskutována problematika evropské bankovní regulace. Předmětem jednání jsou především legislativní návrhy EK týkající se změn směrnice o kapitálových požadavcích (Capital Requirement Directive, CRD).

V návaznosti na probíhající přípravu reformy globálního regulatorního rámce (tzv. Basel III), jejíž konečnou podobu Basilejský výbor pro bankovní dohled publikoval v prosinci 2010, pokračovaly v průběhu roku 2010 na úrovni EK práce na revizi směrnice o kapitálových požadavcích, tzv. CRD IV. Jednání o návrzích EK byla vedena v rámci pracovní skupiny k CRD (CRDWG), do jejichž práce se zástupci MF aktivně zapojili, připravovali návrhy a připomínky ve spolupráci s Českou národní bankou. Diskuze byla vedena zejména o úpravě regulatorního kapitálu, vytváření kapitálových polštářů, zavedení pákového poměru a standardů likvidity a stanovení pravidel pro obezřetnější přístup k obchodnímu portfoliu drženému bankami (riziko protistrany). Projednáván byl také návrh na omezení diskrecí obsažených v CRD s cílem sjednotit pravidla bankovní regulace v rámci EU („single rule book“).

V rámci revize směrnice byla v průběhu roku 2010 předmětem diskusí také tvorba opravných položek (tzv. dynamické oprávkování) a problematika systémově významných institucí, které by měly podléhat přísnějším požadavkům. Vzhledem k tomu, že se jedná v obou případech o poměrně komplexní problematiku, stále ještě řešenou na mezinárodní úrovni, EK rozhodla, že tyto oblasti nebudou součástí CRD IV, a práce na těchto dvou tématech bude pokračovat v dalším období.

Legislativní návrh CRD IV v podobě směrnice a nařízení bude EK předložen nejpozději na přelomu června a července 2011. Po jeho schválení Radou a Evropským parlamentem budou směrnice i nařízení převzaty do právního řádu ČR.

Payments Committee (PC)

PC je trvalým poradním výborem EK pro legislativní otázky v oblasti platebních služeb. V současnosti se jedná zejména o implementaci směrnic o platebních službách (PSD), elektronických peněžích (EMD) a o přechod na SEPA. Zasedání se konají 2x ročně a předsedá jim EK. Zváni jsou zástupci všech zemí EU. Zástupci zemí ESVO a EHP, kandidátské země na členství v EU a Evropská centrální banka jsou zváni jako pozorovatelé.

Market Infrastructure Working Group – Central Securities Depositories (CSDWG)

CSDWG je pracovní skupina EK zabývající se přípravou regulace ve vztahu k centrálním depozitářům cenných papírů. Návrh regulace by měl být EK zveřejněn v roce 2011. Cílem regulace by mělo být na jedné straně zvýšení jistoty při poskytování služeb centrálních depozitářů cenných papírů, a na straně druhé vytvoření rámce pro jejich lepší přeshraniční fungování.

Securities Law Directive Working Group (SLDWG)

SLDWG je pracovní skupina zabývající se finalizací návrhu směrnice harmonizující právo nepřímo držených cenných papírů. Inspirací pro návrh bude práce tzv. Legal Certainty Group (poradní skupina EK). SLDWG byla zřízena koncem roku 2009, v roce 2010 proběhlo několik jednání skupiny, návrh EK by měl být předložen ještě v první polovině roku 2011. Cílem návrhu by měla být harmonizace hmotného práva vztahujícího se k úpravě zprostředkovaně držených cenných papírů, což by ve výsledku mělo vést k jednotnosti pravidel, a tím ke zvýšení právní jistoty investorů, zlevnění přeshraničních operací a snížení transakčních nákladů.

Close-out netting Working Group (CoNWG)

CoNWG je pracovní skupina EK zabývající se sjednocením hmotného práva ve vztahu k závěrečnému vypořádání. Návrh směrnice by měl být zveřejněn EK v roce 2011.

7.2. Legislativa finančního trhu

7.2.1. Právo EU

Dohled nad finančními trhy

Rada dosáhla v září 2010 kompromisu s Evropským parlamentem o podobě nového rámce dohledu nad finančními trhy, který byl následně schválen na plenárním zasedání Evropského parlamentu dne 22. 9. 2010 a dne 17. 11. 2010 byl formálně potvrzen Radou Ecofin.

Nový systém dohledu začal být funkční ke dni 1. 1. 2011 a je tvořen Evropskou radou pro systémová rizika (ESRB, tzv. makro-dohled), jejímž úkolem je dohlížet a vyhodnocovat rizika ohrožující finanční stabilitu v EU a v případě potřeby vydávat varování a doporučení a Evropským systémem orgánů dohledu, který je vedle ESRB tvořen národními orgány dohledu a třemi novými evropskými orgány (EBA – pro bankovníctví, ESMA – pro kapitálové trhy a EIOPA – pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) vzniklými transformací dosavadních dohledových výborů (CEBS, CESR, CEIOPS). Nové orgány dohledu kromě toho, že vykonávají dosavadní úkoly svých předchůdců, získaly také některé nové pravomoci (např. závazné urovnávání sporů mezi národními orgány dohledu, vydávání závazných technických standardů, posílená role v krizových situacích, pravomoci při porušení práva EU ze strany národních orgánů dohledu).

V souvislosti s reformou dohledu byl na podzim 2010 dále schválen legislativní návrh tzv. směrnice Omnibus, která obsahuje změny, jež je třeba učinit v sektorové legislativě, aby byl zohledněn vznik nových orgánů dohledu. Lhůta pro transpozici této směrnice do právních řádů členských států je stanovena do 31. 12. 2011.

Garanční schémata

V druhé polovině roku 2010 předložila Komise legislativní návrhy týkající se revize garančních schémat pro oblast bankovníctví a kapitálového trhu. Cílem návrhu nové směrnice o systémech pojištění vkladů je především harmonizace fungování národních schémat a lepší ochrana vkladatelů. Návrh novely směrnice o systémech pro odškodnění investorů pak zejména reaguje na vývoj a změny podmínek, k nimž došlo na kapitálovém trhu od doby vydání původního textu směrnice v roce 1997, a dále také na nutnost zacelení v praxi projevených mezer v oblasti ochrany investora. Zmíněné návrhy směrnic jsou v současné době projednávány jak na úrovni Rady, tak na půdě Evropského parlamentu, přičemž dle programu maďarského předsednictví se předpokládá schválení obecného přístupu k návrhu nové směrnice o systémech pojištění vkladů Radou Ecofin na jejím červnovém zasedání.

Krizové řízení

Komise vydala v průběhu roku 2010 dvě sdělení týkající se krizového řízení, a to Sdělení k fondům pro řešení problémů bank a Sdělení k Rámci EU pro krizové řízení ve finančním sektoru. Konečným cílem Evropského rámce pro řešení krizí by mělo být dosažení stavu, kdy může každá problémová instituce bez ohledu na typ, velikost, nebo systémový význam, zkrachovat bez toho, že by ohrozila finanční stabilitu a potřebovala prostředky daňových poplatníků. Komise plánuje předložit příslušné legislativní návrhy v září 2011.

CRD III

Během roku 2010 pokračovalo projednávání návrhu novely směrnice o kapitálových požadavcích bank, tzv. CRD III, a to zejména v Evropském parlamentu. Tato směrnice byla na podzim publikována v Úředním věstníku pod číslem 2010/76/EU. Směrnice byla připravena v reakci na krizi na finančních trzích a posiluje především kapitálové požadavky pro obchodní portfolio úvěrových institucí, upravuje resekuritizaci a požadavky na zavedení politik odměňování v rámci řídicího a kontrolního systému institucí.

CRD IV

V průběhu roku 2010 probíhala na úrovni Evropské komise rovněž jednání o dalších změnách bankovní regulace, tzv. CRD IV, které by měly být provedeny v rámci EU v návaznosti na dokument schválený Basilejským výborem pro bankovní dohled jako tzv. Basel III s cílem vytvořit předpoklady pro posílení odolnosti bankovního systému. Novely stávajících směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES by měly být přijaty formou nařízení Evropského parlamentu a Rady a směrnice Evropského parlamentu a Rady.

Legislativní návrhy zmíněných evropských předpisů by měla EK publikovat v polovině roku 2011. Mezi hlavní navrhované změny patří především posílení kvality a objemu kapitálu, zavedení kapitálových polštářů s cílem zmírnit procyklické efekty stávající právní úpravy v oblasti kapitálových požadavků, zavedení pákového poměru za účelem omezení nadměrného růstu bilančních sum institucí, stanovení standardů likvidity a pravidel pro obezřetnější přístup k obchodnímu portfoliu drženému bankami. Legislativní návrhy EK dále zahrnují omezení diskrecí obsažených v CRD s cílem sjednotit pravidla dodržovaná bankami („*single rule book*“).

Basic bank account

V druhé polovině roku 2010 EK zahájila veřejnou konzultaci týkající se přístupu k základnímu platebnímu účtu. MF se aktivně zapojilo do této konzultace. V návaznosti na výsledky konzultace se očekává v roce 2011 legislativní iniciativa (pravděpodobně návrh nařízení) o přístupu k základnímu platebnímu účtu. Jejím cílem by mělo být zaručit právo přístupu a užívání každému občanu EU bez ohledu na jeho bydliště v EU. Základní platební účet by měl umožnit majiteli vložit hotovost, provést výběr a uskutečnit platební transakci.

Pojišťovnictví

Dne 6. 1. 2010 vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II), k jejímuž dokončení výrazně přispěla Česká republika v rámci svého předsednictví v Radě EU. V průběhu roku 2009 a 2010 na půdě EK velice aktivně probíhal a stále probíhá proces zpracování rozsáhlého návrhu prováděcích opatření (úroveň 2 Lamfalussyho procesu) k této směrnici. Dokončení projednávání těchto opatření, které budou mít formu nařízení EK, je plánováno v průběhu roku 2012. Zároveň jsou ke směrnici Solventnost II postupně vypracovávány návrhy právních předpisů 3. úrovně (technické normy), které budou mít závazný charakter, ale na rozdíl od předpisů 2. úrovně budou projednávány a přijímány postupně až do roku 2017.

V průběhu roku 2010 byl rovněž připravován návrh směrnice Omnibus II, která po vzoru směrnice Omnibus I mění některé předpisy v souvislosti s vytvořením evropských dohledových orgánů. Konkrétně se jedná o směrnici o prospektu a zejména pak směrnici Solventnost II, u níž mj. směrnice Omnibus II posouvá termín pro transpozici na 1. 1. 2013.

Na základě rozsáhlé diskuse bylo rozhodnuto o revizi směrnice 2002/87/ES o finančních konglomerátech, a to ve dvou krocích. Nejprve v srpnu 2010 EK předložila technickou novelu této směrnice za účelem úpravy problematických aspektů dohledu nad finančním konglomerátem, které vznikly v důsledku střetávání této regulace s regulací bankovního a pojišťovacího sektoru a které bylo žádoucí odstranit co nejdříve. V následné druhé fázi by pak mělo dojít k fundamentální revizi identifikace a dohledu nad finančními konglomeráty. Technická novela směrnice o finančních konglomerátech by měla vstoupit v platnost na konci roku 2012, fundamentální revize je plánována až na následující léta.

7.2.2. Domácí legislativa

Dohled nad finančními trhy

V souvislosti s reformou dohledu nad finančními trhy v EU bylo třeba adaptovat český právní řád na nařízení o novém dohledovém rámci, což se stalo prostřednictvím novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Práce na novele tohoto zákona započaly již na podzim roku 2010, přičemž počátkem března 2011 nabyla tato novela účinnosti.

MF dále pracuje od konce roku 2010 na transpozici směrnice Omnibus I, a to prostřednictvím návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v EU. Návrh tohoto zákona byl zaslán v dubnu 2011 do meziresortního připomínkového řízení, přičemž termín pro předložení návrhu zákona vládě byl stanoven do 30.6. 2011.

Transpozice CRD II a CRD III

V průběhu roku 2010 probíhal legislativní proces k zákonu, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry. Uvedený zákon novelizoval zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Do předmětného zákona byla transponována jak směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES, kterou se mění směrnice 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2007/64/ES, pokud jde o banky přidružené k ústředním institucím, některé položky kapitálu, velkou angažovanost, režimy dohledu a krizové řízení (tzv. CRD II), tak i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/ES, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizaci a o dohled nad zásadami odměňování (tzv. CRD III). Kromě transpozice těchto evropských předpisů je v zákonu obsažena také úprava umožňující přeměnu družstevní záložny na banku. Zákon nabyl účinnosti dne 28. 2. 2011, některá ustanovení dne 31. 12. 2011.

Novela zákona o stavebním spoření

Ve 2. pololetí roku 2010 byla projednávána novela zákona o stavebním spoření, jejímž cílem bylo snížit zatížení výdajové strany státního rozpočtu v souvislosti s výplatou státní podpory stavebního spoření. Touto novelou zároveň došlo k narovnání podmínek pro zdanění úrokových příjmů z vkladů ve stavebním spoření s podmínkami pro zdanění obdobného typu příjmů z jiných bankovních vkladových produktů. Zákon nabyl účinnosti dnem 1.1. 2011. Tento zákon byl zrušen nálezem Ústavního soudu vyhlášeným pod č. 119/2011 Sb., a to z důvodu jeho přijetí ve stavu legislativní nouze. Zároveň byla zákonodárci dána lhůta do 31. 12. 2011 k přijetí nové právní úpravy v řádném legislativním procesu, neboť nálezem zrušený zákon se ruší uplynutím dne 31. 12. 2011. Z tohoto důvodu bude v 1. pololetí 2011 předložena další novela zákona o stavebním spoření, která bude z věcného hlediska totožná se zrušeným zákonem, ovšem s výjimkou zvláštní srážkové daně ve výši 50 % na státní podporu stavebního spoření, kterou zavedl zrušený zákon a která byla shledána Ústavním soudem za protiústavní.

Novela zákona o České národní bance

Na konci roku 2010 byla zahájena příprava novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, s cílem odstranit nedostatky v rámci vnitrostátní legislativy identifikované Evropskou centrální bankou, a uvést tak tento zákon do souladu s ustanoveními Smlouvy o fungování EU a Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

Novela zákona o bankách a některých dalších zákonů v souvislosti se změnou přístupu k pobočkám zahraničních bank se sídlem v zemích mimo EU/EHP

MF ve 2. polovině roku 2010 zahájilo přípravu další novely zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, která nově upravuje pravidla pro zahájení činnosti a vlastní působení poboček zahraničních bank se sídlem ve třetích zemích na území České republiky.

Podnikání standardních fondů

Na úseku kapitálového trhu došlo v roce 2010 k zahájení legislativních prací v souvislosti s transpozicí směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů („UCITS IV“). Účelem směrnice je prohloubení harmonizace právní úpravy standardních fondů v EU. Základní změnou, která se projeví v právní úpravě zákona č. 189/2004 Sb. o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, je umožnění přeshraničních přeměn standardních fondů, začlenění tzv. struktury master-feeder do dosavadní právní úpravy, zavedení povinnosti sdělovat klíčové informace namísto zjednodušeného statutu a zakotvení tzv. evropského pasu pro investiční společnost.

Finanční zajištění

V roce 2010 byl rovněž přijat jednotný zákon o finančním zajištění. Nový zákon upravuje postup při zajišťování pohledávek na základě smlouvy, kterou se sjednává finanční zajištění, osoby oprávněné sjednat finanční zajištění, jejich práva a povinnosti a některé další otázky s finančním zajištěním související.

Ratingové agentury

Výsledkem legislativních prací, které byly započaty již počátkem roku 2010, bylo přijetí zákona č. 160/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách. Zákon je adaptačním právním předpisem, vycházejícím z nařízení č. 1060/2009 o ratingových agenturách, které ukládá adresátům přímo práva a povinnosti. Cílem zákona bylo proto splnit povinnost, která pro členské státy vyplývá z nařízení a určit pravidla pro vydávání ratingů, systém dohledu nad výkonem činností ratingových agentur a stanovit registrační povinnost pro ratingové agentury.

Elektronické peníze a neodvolatelnost zúčtování/vypořádání

Ve 2. polovině roku 2010 a 1. polovině roku 2011 prošel legislativním procesem návrh zákona týkající se nové právní úpravy vydávání elektronických peněz a nové právní úpravy platebních systémů s neodvolatelností zúčtování a vypořádacích systémů s neodvolatelností vypořádání – zákon č. 139/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění zákona č. 156/2010 Sb., a některé další zákony.⁴⁶ Datum účinnosti je 27. 5. 2011.

Oběh bankovek a mincí

V prosinci 2009 byl předložen vládě návrh zákona o oběhu bankovek a mincí, který má za cíl upravit oběh a ochranu platidel, a to jak jednotné evropské měny, tak i českých korun. Zákon přejímá některá ustanovení dosud obsažená ve vyhlášce č. 37/1994 Sb., kterou ruší. Tato ustanovení se do určité míry liberalizují, aby byl dán větší prostor pro dohodu zúčastněných stran. Zcela nově návrh zákona zavádí povinnou registraci právnických osob, které provádějí pro jiné osoby zpracování hotovosti. Legislativní proces byl završen v prvním pololetí roku 2011 a datum nabytí účinnosti zákona č. 136/2011 Sb. o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, je 1. 7. 2011.

Spotřebitelský úvěr

Počátkem roku 2010 byly završeny společné transpoziční legislativní práce Ministerstva průmyslu a obchodu, jako hlavního gestora, a Ministerstva financí, jako spolugestora, za účelem implementace směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru do českého právního řádu. Z obav o stíhnutí dovršení legislativního procesu k navrhovanému datu účinnosti, které bylo původně v souladu s transpoziční lhůtou požadovanou směrnicí, bylo datum účinnosti odloženo k 1. 1. 2011. Samotný zákon o spotřebitelském úvěru dne 20. 5. 2010 nabyl platnosti vydáním ve Sbírce zákonů pod číslem 145/2010.

Těžištěm nového zákona je posílení postavení spotřebitele vůči poskytovatelům spotřebitelského úvěru prostřednictvím rozsáhlých informačních povinností v různých fázích sjednávání smlouvy o spotřebitelském úvěru, jakož i v reklamě a v průběhu smluvního vztahu, možnosti odstoupení do 14 dnů od uzavření smlouvy, povinného posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, možnosti předčasného splacení spotřebitelského úvěru se zákonem limitovanou výší náhrady nákladů apod.

Pojištění vkladů u bank a spořitelních a úvěrních družstev

V první polovině roku 2010 byl přijat zákon č. 156/2010 Sb., transponující směrnici o pojištění vkladů u bank (DGS), který novelizoval zákon o bankách a další související předpisy. Mezi nejdůležitější změny, které tato novela přinesla, patřilo zvýšení úrovně pojištění pohledávek z vkladů u úvěrových institucí na dvojnásobek (tj. na 100 000 eur), k němuž došlo s účinností od 31. 12. 2010, a také podstatné zkrácení některých lhůt - především lhůty pro výplatu náhrad za pohledávky z vkladů, které jsou poskytovány z Fondu pojištění vkladů.

K provedení zákonného zmocnění vyplývajícího ze zákona o bankách MF započalo práce na vyhlášce o formě, struktuře a způsobu vedení a poskytování údajů, které je banka a pobočka zahraniční banky povinna vést a které je povinna poskytnout Fondu pojištění vkladů. K zajištění rychlejší výplaty zákon o bankách ukládá bankám a pobočkám zahraničních bank, aby vedly a předávaly Fondu pojištění vkladů evidenci údajů týkajících se pojištěných pohledávek z vkladů, přičemž prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška Ministerstva financí, vymezuje formu, strukturu a způsob vedení a předávání těchto údajů týkajících se pojištěných pohledávek z vkladů. Vyhláška byla ve Sbírce zákonů publikována s účinností od 1. 4. 2011 pod číslem 71/2011 Sb.

⁴⁶ V souvislosti s transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. 9. 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES ze dne 6. 5. 2009, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o pohledávky z úvěru.

Finanční arbitři

Novela zákona o finančním arbitrovi, kterou mělo dojít k rozšíření působnosti finančního arbitra, byla Ministerstvem financí (z pozice spolugestora) původně předkládána jako součást nového zákona o spotřebitelském úvěru, nicméně v průběhu legislativního procesu byla tato novela vyčleněna do samostatného zákona, spojená s novelou tohoto zákona, kterou mělo dojít k přechodu financování finančního arbitra z České národní banky na stát za současného vytvoření nové organizační složky s názvem Kancelář finančního arbitra, a jako vládní návrh předložena Poslanecké sněmovně, která ji však před rozpuštěním na jaře 2010 již neprojednala.

V návaznosti na tuto skutečnost MF připravilo novou novelu zákona o finančním arbitrovi, kterou se kromě rozšíření působnosti finančního arbitra na spotřebitelské úvěry a přechodu financování má rozšířit jeho působnost i na spory z kolektivního investování (v souvislosti s novelou zákona o kolektivním investování, která je transpozicí směrnice UCITS IV). Nutnost přechodu financování je odůvodněná rozporem s primárním i sekundárním právem EU, konkrétně zajištění nezávislosti centrální banky a zákazu měnového financování potřeb, které je povinen zajišťovat členský stát. Tuto novelu vláda schválila dne 22. 12. 2010 a jako vládní návrh zákona byla předložena Poslanecké sněmovně.

Distribuce finančních služeb

MF začalo zpracovávat nový zákon o distribuci finančních služeb, který sjednocuje pravidla pro nabízení a zprostředkování finančních produktů a služeb a pro poskytování finančního poradenství. MF rovněž zahájilo přípravu novelizace zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Cílem obou legislativních iniciativ je především posílení ochrany spotřebitele a sjednocení systému podnikatelských oprávnění na finančním trhu. Návrhy zákonů by měly být předloženy v průběhu roku 2011.

Pojišťovnictví

Dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, který byl v rámci legislativního procesu projednáván od roku 2008. Tento zákon nahradil dosavadní právní úpravu a transponoval směrnici o zajišťovací činnosti.

Byla rovněž zahájena příprava novely zákona č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států EU nebo jiných států, které jsou smluvní stranou Dohody o EHP, na území ČR, s cílem reagovat na rozsudek SDEU z ledna 2010, jímž byla ČR odsouzena pro nedostatečnou transpozici směrnice o zaměstnaneckém penzijním pojištění. Účinnost této novely se předpokládá v září 2011.

7.3. Ochrana spotřebitele na finančním trhu

Finanční vzdělávání

Od počátku roku probíhaly pod taktovkou MF práce na aktualizaci Strategie finančního vzdělávání, která byla v květnu 2010 schválena vládou jako Národní strategie identifikující klíčové aktéry na poli finančního vzdělávání a ukládající konkrétní úkoly vedoucí ke zvyšování finanční gramotnosti obyvatel ČR. V rámci Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání představující nezávislou platformu pro sdílení informací a výměnu zkušeností z oblasti finančního vzdělávání, ve které jsou zastoupena zainteresovaná ministerstva, ČNB, profesní asociace působící na finančním trhu, zástupci subjektů poskytujících vzdělávací projekty, spotřebitelská sdružení a odborníci na vzdělávání, byl ze zástupců MF, MŠMT a ČNB ustaven Výkonný výbor, jehož hlavním úkolem je zefektivnění fungování Pracovní skupiny, koordinace jejích členů, vydávání doporučení a vypracovávání stanovisek k finančně vzdělávacím otázkám. V průběhu roku byl také realizován společný projekt MF a ČNB představující první komplexní objektivní měření finanční gramotnosti dospělé populace ČR jako výchozí bod pro další vzdělávací projekty a aktivity. Kompletní výstupy měření jsou zveřejněny na webových stránkách MF.

Mimosoudní řešení sporů

Oblast mimosoudního řešení spotřebitelských sporů byla v roce 2010 velice diskutována. V souvislosti se zneužíváním rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách se na půdě Ministerstva spravedlnosti diskutovaly možné změny v zákoně o rozhodčím řízení směrem k posílení ochrany spotřebitele (viz níže). Dále v souvislosti se skončením pilotní fáze Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů Ministerstva průmyslu a obchodu probíhala veřejná zakázka na zajištění ostrého provozu tohoto projektu. Tato problematika byla diskutována také na Platformě Ministerstva průmyslu a obchodu pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, které se MF jako člen aktivně účastní. V neposlední řadě MF vyvíjelo legislativní snahy v souvislosti

s rozšířením působnosti finančního arbitra i na spory ze spotřebitelského úvěru a kolektivního investování (viz výše).

Pracovní skupina k novelizaci zákona o rozhodčím řízení

MF se v roce 2010 účastnilo jednání Pracovní skupiny k novelizaci zákona o rozhodčím řízení. Tato pracovní skupina byla sestavená v září 2010 Ministerstvem spravedlnosti před přípravou samotného návrhu novely zákona o rozhodčím řízení. Členy byli dále zástupci advokátů, soudců, rozhodců, Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, akademické sféry a Ministerstva průmyslu a obchodu. Předmětem diskuzí pracovní skupiny byla zejména tato témata: zvýšení kvalifikace rozhodců, zavedení evidence a účinného dohledu nad rozhodci, vyřešení problematiky rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách apod. S pracovní skupinou byly konzultovány možné varianty novely zákona o rozhodčím řízení a dále též konkrétní prostředky, které se následně staly předmětem novely. Tuto novelu zákona o rozhodčím řízení Ministerstvo spravedlnosti předložilo do vnějšího připomínkového řízení na sklonku roku 2010.

Distribuce finančních služeb

Jednu z klíčových legislativních aktivit v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu představuje pro MF příprava harmonizace pravidel distribuce finančních produktů a služeb.

S cílem definovat pro jednotlivé sektory a činnosti na finančním trhu standardy odbornosti osob podílejících se na distribuci finančních produktů a služeb pokračovalo MF v odborné diskusi na platformě jím zřízené Pracovní skupiny k distribuci na finančním trhu, sdružující zástupce MF, ČNB, profesních asociací a sdružení spotřebitelů. Zpracováním standardů odbornosti Pracovní skupina doplňuje své dřívější výstupy v podobě doporučení k systému regulace podnikatelských oprávnění finančních zprostředkovatelů, jejich registrace a pravidlům jejich jednání se zákazníky. Tyto návrhy a doporučení vymezí základní rámec pro připravovanou novou legislativu, tj. pro zákon o distribuci finančních produktů a služeb a dále pro novelu zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, která bude představovat pilotní implementaci nového regulačního úpravu distribuce v sektoru pojišťovnictví.

Připravovaná legislativa respektuje příslušné legislativní iniciativy EK, zejména připravovanou novou regulaci hypotečních úvěrů a dále úpravu tzv. balíčkových investičních retailových produktů (tzv. PRIPs), která probíhá koordinovaně s konzultacemi k revizi směrnic o zprostředkování pojištění (IMD) a trzích finančních nástrojů (MiFID). V rámci této agendy (IMD a PRIPs) zahájila EK na konci roku 2010 veřejné konzultace, která měla nastínit základní obrysy budoucí právní úpravy. Základním zadáním je přitom obecné posílení a sjednocení ochrany spotřebitele v jednotlivých sektorech finančního trhu, rozvoj vnitřního trhu s finančními službami a zefektivnění výkonu dohledu.

Iniciativa v oblasti tzv. PRIPs produktů primárně reaguje na potřebu sjednocení úrovně ochrany spotřebitele u investičních produktů, které v současnosti podléhají rozdílné míře regulace, přestože plní identickou ekonomickou funkci. Cílem směrnice má být dle EK vytvoření jednotného a adekvátního právního rámce pravidel jednání se zákazníky a poskytování informací u retailových finančních služeb s investičním prvkem. Revize směrnice IMD by pak měla být zaměřena především na rozšíření působnosti směrnice na přímou distribuci pojistných produktů pojišťovny, zpřesnění ustanovení týkajících se přeshraničního poskytování služeb, zvýšení informovanosti spotřebitele o osobě zprostředkovatele a sjednáváníého pojistného produktu a zdůraznění požadavků na odbornost distributora při vstupu do odvětví a výkonu jeho činnosti. Návrhy obou směrnic by měly být známy do konce roku 2011. Kromě výše uvedeného EK 31. 3. 2011 zveřejnila návrh nové směrnice o regulaci poskytování a zprostředkování hypotečních úvěrů. Vzhledem k tomu, že po transpozici směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru zůstala tato významná část trhu s úvěry regulací nepokryta, MF tuto iniciativu vítá a podporuje.

7.4. Další aktivity MF

Převod evidencí Střediska cenných papírů

Dne 2. 7. 2010 převzal Centrální depozitář cenných papírů evidenci zaknihovaných a imobilizovaných cenných papírů vedenou Střediskem cenných papírů a začal vykonávat svou činnost podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Tímto dnem současně Středisko cenných papírů přestalo vykonávat svou činnost podle dosavadních právních předpisů. O této skutečnosti vydalo MF sdělení ve Sbírce zákonů pod č. 234/2010 Sb.

SEZNAM ZKRATEK

abs.	Absolutně
AIFMD	Směrnice o správcích alternativních investičních fondů
AKAT	Asociace pro kapitálový trh
APF ČR	Asociace penzijních fondů České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
b.b.	Bazický bod
BCPP	Burza cenných papírů Praha
CD	Centrální depozitář cenných papírů
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors
CESR	Committee of Securities Regulators
CMF	Výbor pro finanční trhy
COREPER	Výbor stálých zástupců
CP	Cenný papír
CPI	Index spotřebitelských cen
CRA	Ratingové agentury
CRD	Směrnice o kapitálových požadavcích
CZK	Mezinárodní kód české koruny
ČEB	Česká exportní banka
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DGS	Garanční schémata bankovních vkladů
EBA	European Banking Authority
EBC	Evropský bankovní výbor (European Banking Committee)
EBP	Energetická burza Praha
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
ECB	Evropská centrální banka
Ecofin	Rada pro hospodářské a finanční záležitosti (Economic and Financial Affairs Council)
EFC	Hospodářský a finanční výbor (Economic and Financial Committee)
EFCC	European Financial Conglomerates Committee
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority
EIOPC	Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy
EIWG	Early Intervention Working Group
EK	Evropská komise
EMD	Směrnice o elektronických peněžích
EP	Evropský parlament
ES	Evropská společenství
ESAs	European Supervisory Authorities
ESC	Evropský výbor pro cenné papíry
ESFS	Evropský systém orgánů dohledu nad finančním trhem (European System of Financial Supervisors)
ESMA	European Securities and Markets Authority
ESRB	Evropská rada pro systémová rizika (European Systemic Risk Board)
EU	Evropská unie
EUR	Mezinárodní kód eura
Fed	Centrální banka USA (Federal Reserve System)
FESE	Federace evropských burz (Federation of European Securities Exchanges)
FICOD	Směrnice o finančních konglomerátech (Financial Conglomerates Directive)
FICOWG	Pracovní skupina ke Směrnici o finančních konglomerátech
FSB	Financial Stability Board
FSC	Výbor pro finanční služby (Financial Services Committee)
FSF	Financial Stability Forum

GEGMC	Government Expert Group on Mortgage Credit
GEGRFS	Government Expert Group on Retail Financial Services
HDP	Hrubý domácí produkt
HÚ	Hypotéční úvěr
IASB	Výbor pro mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Accounting Standards Board)
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
ICPM	International Centre for Pension Management
ICSD	Směrnice pro odškodňování investorů na kapitálovém trhu
IGD	Insurance Group Directive
IMD	Směrnice o zprostředkování pojištění
IOPS	International Organisation of Pension Supervisors
IORP	Směrnice o institucích zajišťujících zaměstnanecká penzijní schémata
IPO	Primární veřejná nabídka akcií (Initial Public Offering)
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
MiFID	Směrnice o trzích finančních nástrojů
MF	Ministerstvo financí ČR
MMF	Mezinárodní měnový fond
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NISD	Neziskové instituce sloužící domácnostem
NPO	Náklady příštích období
OCP	Obchodník s cennými papíry
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OPF	Otevřený podílový fond
p.b.	Procentní bod
PC	Payment Committee
PF	Penzijní fondy
PL	Podílový list
PRIPs	Balíčkové retailové investiční produkty
PS	Pojistná smlouva
PSD	Směrnice o platebních službách
RM-S	RM-System
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
SEPA	Jednotný eurový platební prostor (Single Euro Payments Area)
SIFIs	Systematicky významné finanční instituce
SLDWG	Securities Law Directive Working Group
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
UCITS	Směrnice o koordinaci právní a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů
UNIDROIT	Úmluva o zprostředkovaném držení cenných papírů
USA	Spojené státy americké
USD	Mezinárodní kód amerického dolaru
VŠPS	Výběrové šetření o pracovních silách
WPPP	Working Party on Private Pensions
ZPKT	Zákon o podnikání na kapitálovém trhu

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Tempo růstu HDP	5
Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele české ekonomiky	5
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	7
Tabulka 4.1: Počty vybraných subjektů poskytujících služby na finančním trhu	9
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	10
Tabulka 4.3: Ekonomické výsledky finančních institucí v meziročním srovnání	10
Tabulka 4.4: Sazby ČNB	12
Tabulka 4.5: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR	12
Tabulka 4.6: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska	13
Tabulka 4.7: Stav hypotéčních úvěrů domácností(HÚ)	16
Tabulka 4.8: Stav hypotéčních úvěrů (HÚ).....	17
Tabulka 4.9: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen	19
Tabulka 4.10: Vývoj indexu PX.....	20
Tabulka 4.11: Objem obchodů	21
Tabulka 4.12: Počty registrovaných emisí	22
Tabulka 4.13: Hlavní ukazatele obchodování na EBP	22
Tabulka 4.14: Vybrané ukazatele sektoru OCP v roce 2010.....	23
Tabulka 4.15: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku	23
Tabulka 4.16: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu	24
Tabulka 4.17: Prodeje a odkupy PL domácích PF v roce 2010	25
Tabulka 4.18: Výsledky pojišťoven	26
Tabulka 4.19: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)	27
Tabulka 4.20: Počet účastníků penzijního připojištění dle věku	28
Tabulka 4.21: Počet penzijních připojištění, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel.....	29
Tabulka 4.22: Náklady na nové smlouvy	29
Tabulka 4.23: Rozložení průměrné výše měsíčních příspěvků	29
Tabulka 5.1: Vývoj příjmů, výdajů a salda státního rozpočtu.....	34
Tabulka 6.1: Kurz koruny k hlavním měnám.....	36
Tabulka 6.2: Vnější finanční vztahy	36
Tabulka 6.3: Srovnání ekonomických ukazatelů	37
Tabulka 7.1: Průměrná úroková sazba	64
Tabulka 7.2: Úvěry podle druhového hlediska	64
Tabulka 7.3: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR	65
Tabulka 7.4: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů	66
Tabulka 7.5: Objem majetku domácích fondů podle správců	66
Tabulka 7.6: Umístění prostředků penzijních fondů	66
Tabulka 7.7: Umístění technických rezerv.....	67

SEZNAM GRAFŮ

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	7
Graf 3.1: Vývoj struktury úspor obyvatelstva ČR.....	8
Graf 4.1: Poměr bankovních klientských depozit ke klientským úvěrům ke konci roku 2010	11
Graf 4.2: Celkové zadlužení domácností	13
Graf 4.3: Srovnání zadlužení domácností v EU	14
Graf 4.4: Vývoj úvěrů v sektoru stavebního spoření.....	15
Graf 4.5: Vývoj vybraných úrokových sazeb.....	17
Graf 4.6: Souhrnné ukazatele hypotéčního trhu.....	18
Graf 4.7: Vývoj hlavních světových indexů.....	19
Graf 4.8: Vývoj indexu PX	20
Graf 4.9: Výkonnost významných indexů burz členských států EU v roce 2010	21
Graf 4.10: Vývoj investování do podílových fondů.....	24
Graf 4.11: Vývoj objemu předepsaného pojistného	25
Graf 4.12: Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů	27
Graf 4.13: Věková struktura účastníků penzijního připojištění.....	28
Graf 4.14: Umístění prostředků penzijních fondů k 31. 12. 2010	30
Graf 5.1: Státní dluh podle typu instrumentu k 31. 12. 2010	34
Graf 5.2: Státní dluh podle věřitelů k 31. 12. 2010	35

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a ES doznala v roce 2010 v oblasti finančního trhu následujících úprav:

1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2010:*

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dozor nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu.
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1092/2010** ze dne 24. 11. 2010, o makroobezřetnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni EU a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika;
- **Nařízení Rady (EU) č. 1096/2010** ze dne 17. 11. 2010 o pověření Evropské centrální banky zvláštními úkoly, které se týkají fungování Evropské rady pro systémová rizika;
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010** ze dne 24. 11. o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES;
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1094/2010**, ze dne 24. 11. 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/79/ES;
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1095/2010** ze dne 24. 11. 2010 o zřízení Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/77/ES;
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/78/EU** ze dne 24. 11. 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní připojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy).

2) *Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 31. 12. 2010) a další iniciativy EK:*

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (Omnibus II);
- Návrh směrnice o aproximaci sankčních režimů ve finančním sektoru.

3) *Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2010:*

- žádné

4) *Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31. 12. 2010):*

- Zákon č. 92/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993, o České národní bance. Jedná se o adaptaci jednotlivých evropských nařízení dohledového balíčku (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1092/2010, 1096/2010, 1093/2010, 1094/2010 a 1095/2010).
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v EU (zákon č. 21/1992 Sb, o bankách, zákon č. 87/1995 Sb, o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích). Jedná se o návrh zákona, prostřednictvím kterého má být transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/78/EU (tzv. směrnice Omnibus).

5) *Sekundární legislativa:*

- žádné

1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2010:*

- Nařízení Komise (EU) č. 583/2010 ze dne 1. 7. 2010, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, pokud jde o klíčové informace pro investory a podmínky, které je třeba splnit při poskytování klíčových informací pro investory nebo prospektu na jiném trvalém nosiči, než je papír, nebo prostřednictvím internetových stránek;
- Nařízení Komise (EU) č. 584/2010 ze dne 1. 7. 2010, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, pokud jde o formu a obsah standardního oznámení a osvědčení SKIPCP, využívání elektronické komunikace mezi příslušnými orgány pro účely oznamování a postupy pro ověřování na místě a šetření a výměnu informací mezi příslušnými orgány;
- Směrnice Komise 2010/44/EU ze dne 1. 7. 2010, kterou se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, pokud jde o některá ustanovení týkající se fúze fondů, struktur „master-feeder“ a postupu pro oznamování;
- Směrnice Komise 2010/43/EU ze dne 1. 7. 2010, kterou se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, pokud jde o organizační požadavky, střety zájmů, pravidla jednání, řízení rizik a obsah smlouvy mezi depozitářem a správcovskou společností;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/73/EU ze dne 24. 11. 2010, kterou se mění směrnice 2003/71/ES o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a směrnice 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu;
- Rozhodnutí Evropské Komise (K 2010 3853) ze dne 18. 6. 2010, kterým se Banque de France vyjímá z působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách;
- **Rozhodnutí Evropské Komise (K 2010 6418) ze dne 28. 9. 2010 o uznání právního a dohledového rámce Japonska jako rovnocenného požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách;**
- Konzultace Evropské Komise k revizi **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES (28. 5. 2010);**
- Konzultace Evropské Komise k revizi **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) (28. 6. 2010);**
- Konzultace Evropské Komise k možné právní regulaci **krátkého prodeje a některých aspektů swapů úvěrového selhání (short selling) (10. 7. 2010);**
- Konzultace Evropské Komise k revizi **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů (8. 12. 2010);**
- Konzultace Evropské Komise o změně **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (tzv. UCITS IV), pokud se jedná o úlohu depozitáře standardního fondu a pravidla pro odměňování správců standardních fondů (14. 12. 2010);**
- Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Společná definice Evropských fondů peněžního trhu - European money market funds (19. 5. 2010);
- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Pokyn pro výpočet syntetického ukazatele pro sdělení klíčových informací pro investory (2. 7. 2010);**
- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Pokyn pro výpočet poplatku za obhospodařování (správu) pro sdělení klíčových informací pro investory (2. 7. 2010);**
- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Pokyn o požadavcích na způsob prezentace a zobrazení výkonnostních modelů ve sdělení klíčových informací pro investory pokud se jedná o tzv. „structured UCITS“ (28. 7. 2010);**
- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Pokyny podle čl. 21 odst. 3 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1060/2009 o ratingových agenturách, jímž se upravují postupy a činnosti, které mají příslušné orgány dohledu vykonávat při prosazování pravidel podle nařízení (30. 8. 2010);**
- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR) – Pokyny podle čl. 21 odst. 3 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1060/2009 o ratingových agenturách, jímž se upravují společné standardy pro posuzování toho, zda jsou metodiky pro vydávání ratingů v souladu s požadavky stanovenými v čl. 8 odst. 3 nařízení (30. 8. 2010);**

- **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR)** – Pokyn o výběru a prezentaci sdělení klíčových informací pro investory (20. 12. 2010);
 - **Pokyn Evropské agentury pro trhy cenných papírů (ESMA/CESR)** – Pokyn k přechodu od zjednodušeného statutu ke sdělení klíčových informací pro investory (20. 12. 2010);
 - **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR)** – Pokyn o požadavcích na jazyk a vzhled sdělení klíčových informací pro investory (20. 12. 2010);
 - **Pokyn Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA/CESR)** – Pokyn o vzoru sdělení klíčových informací pro investory (20. 12. 2010).
- 2) **Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 31. 12. 2010) a další iniciativy EK:**
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES o systémech pro odškodnění investorů (KOM(2010) 371 v konečném znění; 12346/10); Jedná se o novelu směrnice č. 97/9/ES, o systémech pro odškodnění investorům, prostřednictvím které Komise reaguje především na změnu podmínek, k níž došlo na kapitálových trzích;
 - **Návrh nařízení** Evropské Komise, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1060/2009 o ratingových agenturách;
 - Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o krátkém prodeji a určitých aspektech swapů úvěrového selhání;
 - Návrh směrnice⁴⁷ Evropského parlamentu a Rady o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnic 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010. Rada EU na svých internetových stránkách publikovala výsledné znění směrnice o správcích alternativních investičních fondů.
- 3) **Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2010:**
- Zákon č. 160/2010 Sb. ze dne 22. 4. 2010, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách (s účinností od 7. 6. 2010).
- 4) **Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31. 12. 2010):**
- Zákon č. 199/2010 Sb. ze dne 24. 5. 2010, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (s účinností od 1. 1. 2011);
 - Zákon č. 408/2010 Sb. ze dne 9. 12. 2010 o finančním zajištění. Uvedeným právním předpisem a zákonem č. 409/2010 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o finančním zajištění se do českého právního řádu znovu promítá směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2002/47 ze dne 6. 6. 2002 o dohodách o finančním zajištění. Rovněž se promítají i čl. 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a pohledávky z úvěru a čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry ve znění směrnice 2009/44/ES. (s účinností od 1. 1. 2011);
 - Zákon č. 409/2010 Sb. ze dne 9. 12. 2010 o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o finančním zajištění. Tento zákon je doprovodným zákonem k zákonu o finančním zajištění, který nahrazuje dosavadní úpravu finančního zajištění v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 377/2005 Sb. a zákona č. 344/2007 Sb. Současně řeší vztah finančního zajištění k právním předpisům, upravujícím insolvenční, vykonávací a exekuční řízení, vstup do likvidace, nucenou správu a k dalším právním předpisům. (s účinností od 1. 1. 2011);
 - Zákona č. 41/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry (s účinností od 28. 2. 2011), s výjimkou § 16a odst. 8 a § 136 odst. 2 písm. f) a i), která nabývají účinnosti dnem 31. prosince 2011);
 - Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů („UCITS IV“), evropských legislativních aktů, které UCITS IV

⁴⁷ Očekává se, že směrnice bude publikována v Úředním věstníku EU dne 1. 7. 2011 pod č. 2011/61/EU.

provádějí, tzv. prospektové směrnice a směrnice o transparentci. (s předpokládanou účinností v roce 2011 dnem vyhlášení);

- **Návrh nařízení vlády o sdělení klíčových informací speciálního fondu kolektivního investování.** Nařízení provádí zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, pokud jde o náležitosti dokumentu obsahujícího klíčové informace pro investory. Sdělení klíčových informací má nahradit stávající institut tzv. zjednodušeného statutu fondu kolektivního investování. Důvodem pro změnu je skutečnost, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) zavádí institut sdělení klíčových informací pro tzv. standardní fondy, tedy fondy, jejichž úprava je předmětem harmonizace na úrovni EU. (s předpokládanou účinností v roce 2011 dnem vyhlášení zákona, kterým se mění zákon č. 189/2004 Sb.);
- **Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví limity některých částek v eurech, pokud jde o úpravu veřejné nabídky investičních cenných papírů, prospektu cenného papíru a informačních povinností emitenta některých investičních cenných papírů a dalších osob.** Nařízení provádí zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, pokud jde o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/73/EU ze dne 24. 10. 2010, kterou se mění směrnice 2003/71/ES o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a směrnice 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu. (s předpokládanou účinností v roce 2011 dnem vyhlášení zákona, kterým se mění zákon č. 189/2004 Sb.).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 212/2010 Sb., o způsobu stanovení výše vynaložených věcných nákladů a způsobu jejich úhrady při poskytování údajů centrálním depozitářem a osobou, která vede samostatnou evidenci investičních nástrojů (s účinností od 1. 7. 2010);
- Vyhláška č. 358/2010 Sb., o předkládání výkazů a dalších informací investiční společnosti a fondem kolektivního investování České národní bance (s účinností od 1. 1. 2011);
- Vyhláška č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb (s účinností od 1. 1. 2011);
- **Vyhláška č. 276/2010 Sb.,** o předkládání výkazů a dalších informací obchodníky s cennými papíry České národní bance (s účinností od 1. 1. 2011).

1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2010:

- Směrnice Evropské komise 2010/16/EU ze dne 9. 3. 2010, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES, pokud jde o vyloučení určité instituce z rozsahu působnosti. Směrnice zahrnuje slovinskou banku SID mezi subjekty uvedené v čl. 2 směrnice 2006/48/ES, které nepodléhají požadavkům citované směrnice;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. 11. 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizaci a o dohled nad zásadami odměňování. Směrnice byla vydána v reakci na krizi na finančních trzích a posiluje především kapitálové požadavky pro obchodní portfolio úvěrových institucí, upravuje resekuritizaci a požadavky na zavedení politik odměňování v rámci úvěrových institucí.

2) Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 31. 12. 2010) a další iniciativy EK:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady a návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady (tzv. CRD IV), kterými budou novelizovány směrnice o kapitálových požadavcích 2006/48/ES a 2006/49/ES. Legislativní návrh by měl být publikován EK v polovině roku 2011;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů [přepracované znění] (KOM(2010) 368 v konečném znění; 12386/10). Cílem návrhu je zefektivnit systém pojištění vkladů prostřednictvím posílení postavení vkladatelů, zlepšení fungování národních garančních schémat a jejich efektivnější přeshraniční spolupráce;
- **Sdělení** Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Evropské centrální bance – Fondy pro řešení problémů bank (KOM(2010) 254 v konečném znění). Komise v tomto sdělení navrhuje vytvoření sítě národních fondů, jejichž úkolem bude financovat

restrukturalizaci a likvidaci v případě problémů finančních institucí. Fondy by měly být plněny ex-ante příspěvky jednotlivých bank;

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, výboru regionů a Evropské centrální bance – Rámec EU pro řízení krizí ve finančním odvětví (KOM(2010) 579 v konečném znění). Sdělení prezentuje směr, kterým se zamýšlí Komise v oblasti krizového řízení bank dále ubírat.

3) *Zákony, které nabýly účinnosti v roce 2010:*

- Zákon č. 156/2010 Sb. ze dne 22. 4. 2010, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (s účinností od 5. 6. 2010);
- Zákon č. 160/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách. V souvislosti s adaptací nařízení o ratingových agenturách byl tímto zákonem novelizován také zákon o bankách;
- Zákon č. 348/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon byl přijat s cílem snížit zatížení výdajové strany státního rozpočtu v souvislosti s výplatou státní podpory stavebního spoření, která plně nevede k podpoře financování bytových potřeb a čerpá prostředky všech daňových poplatníků ve prospěch pouze určité části obyvatel, a za účelem narovnání podmínek pro zdanění úrokových příjmů z vkladů ve stavebním spoření s podmínkami pro zdanění obdobného typu příjmů z jiných bankovních vkladových produktů. Zákon nabývá účinnosti 1. 1. 2011.

4) *Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabýly nebo nabudou účinnosti po 31. 12. 2010):*

- Zákon č. 41/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry. Jedná se především o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES ze dne 16. 9. 2009, kterou se mění směrnice 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2007/64/ES, pokud jde o banky přidružené k ústředním institucím, některé položky kapitálu, velkou angažovanost, režimy dohledu a krizové řízení, a dále o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. 11. 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizaci a o dohled nad politikami odměňování. Kromě transpozice těchto evropských předpisů obsahuje zákon úpravu umožňující přeměnu družstevní záložny na banku;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tímto zákonem dojde jednak k úpravě pravidel pro zahájení činnosti a vlastní působení poboček zahraničních bank ze států mimo EU/EHP na území ČR a jednak k odstranění některých věcných nedostatků, nesrovnalostí či neodůvodněných rozdílů v zákoně o bankách a zákoně o spořitelních a úvěrních družstvech;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a o státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Tímto zákonem budou v oblasti stavebního spoření provedeny některé koncepční změny;
- Návrh novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Cílem této novely je odstranit nedostatky v rámci vnitrostátní legislativy identifikované Evropskou centrální bankou a uvést ji tak do souladu s ustanoveními Smlouvy o fungování EU a Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

5) *Sekundární legislativa:*

- Vyhláška České národní banky č. 380/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění vyhlášky č. 282/2008 Sb. Vzhledem k tomu, že zákon č. 41/2011 Sb., transponuje pouze částečně ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES ze dne 16. 9. 2009, kterou se mění směrnice 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2007/64/ES, pokud jde o banky přidružené k ústředním institucím, některé položky kapitálu, velkou angažovanost, režimy dohledu a krizové řízení a dále o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. 11. 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizaci a o dohled nad politikami odměňování, je podrobnější úprava obsažena v této vyhlášce;

- Vyhláška České národní banky č. 292/2010 Sb., kterou se mění vyhláška České národní banky č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů;
- Úřední sdělení č. 23/2010 (CBO) k žádostem o udělení souhlasu České národní banky ve věcech dispozice s podnikem, ukončení činnosti nebo přeměny úvěrové instituce, snížení základního kapitálu banky, převzetí dluhů banky v nucené správě nebo snížení výše základního členského vkladu člena družstevní záložny;
- Úřední sdělení č. 30/2010 (CBO) k pravidlům obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

1.4. Legislativa platebního styku

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2010:*

- žádné

2) *Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 31. 12. 2010) a další iniciativy EK:*

- Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se stanoví technické požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Cílem nařízení je vytvoření jednotného evropského trhu pro platby v eurech bez rozlišení na vnitrostátní a přeshraniční;
- Nařízení o (OTC) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR). Cílem regulace je eliminace systémového rizika v průběhu derivátových obchodů;
- Další iniciativy Evropské komise jsou v oblasti centrálních depozitářů cenných papírů, sjednocení hmotného práva cenných papírů a úprava závěrečného vypořádání obchodů ve vztahu ke krizového řízení.

3) *Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2010:*

- žádné

4) *Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31. 12. 2010):*

- **Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, a některé další zákony.** Návrh zákona transponující směrnici o vydávání elektronických peněz a novelu směrnice o neodvolatelnosti zúčtování v platebních a vypořádacích systémech. Účinnost zákona je předpokládána ke konci prvního pololetí roku 2011;
- Návrh zákona o oběhu bankovek a mincí. Návrh zákona, který má za cíl upravit oběh a ochranu platidel, a to jak jednotné evropské měny, tak i českých korun. Zákon přejímá některá ustanovení dosud obsažená ve vyhlášce č. 37/1994 Sb., kterou ruší. Tato ustanovení se do určité míry liberalizují, aby byl dán větší prostor pro dohodu zúčastněných stran. Zcela nově návrh zákona zavádí povinnou registraci právnických osob, které provádějí pro jiné osoby zpracování hotovosti. Předpokládané datum nabytí účinnosti zákona je ke konci prvního pololetí roku 2011.

5) *Sekundární legislativa:*

- žádné

1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2010:*

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dozor nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu.

2) *Připravované evropské právní předpisy (včetně již zveřejněných po 31. 12. 2010) a další iniciativy EK:*

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (Omnibus II);
- Příprava prováděcích předpisů (2. úroveň) ke směrnici 2009/138/ES (Solvency II);
- Příprava technických norem (3. úroveň) ke směrnici 2009/138/ES (Solvency II);

- Příprava fundamentální revize směrnice 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu;
- Příprava revize směrnice 2003/41 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění;
- Příprava revize směrnice 2002/92 o zprostředkování pojištění;
- Příprava směrnice o systémech záruk v pojišťovnictví;
- Bílá kniha o systémech záruk v pojišťovnictví. Cílem této iniciativy má být směrnice upravující systém garančních schémat v oblasti pojišťovnictví.

3) *Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2010:*

- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (nabyl účinnosti 1. 1. 2010);
- Zákon č. 278/2009 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojišťovnictví (nabyl účinnosti 1. 1. 2010).

4) *Připravované zákony (včetně již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31. 12. 2010):*

- Novela zákona č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států EU nebo jiných států, které jsou smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, na území České republiky;
- Zákon o důchodovém spoření;
- Zákon o doplňkovém penzijním spoření.

5) *Sekundární legislativa:*

- Vyhláška č. 433/2009 Sb., o způsobu předkládání, formě a náležitostech výkazů pojišťovny a zajišťovny (účinnost od 1. 1. 2010);
- Vyhláška č. 434/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví (účinnost od 1. 1. 2010).

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka 7.1: Průměrná úroková sazba

K 31. 12. (%)		2006	2007	2008	2009	2010
Vklady	domácností a drobných podnikatelů	1,23	1,34	1,55	1,38	1,25
	nefinančních podniků	0,97	1,17	1,80	0,87	0,56
Úvěry	domácnostem a drobným podnikatelům	7,46	8,06	6,81	7,00	7,00
	na spotřebu	14,26	14,99	13,40	13,93	14,28
	na nemovitosti	5,51	6,11	5,05	5,22	5,26
	nefinančním podnikům	4,22	4,57	5,59	4,58	4,10

Pramen: ČNB - ARAD

Tabulka 7.2: Úvěry podle druhového hlediska

K 31. 12. (mld. Kč)	2008	2009	2010	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Kontokorentní a debetní zůstatky BÚ	161,1	148,3	141,1	-7,2	-4,86
Spotřební úvěry (bez KTK a deb.zúst.na BÚ)	161,8	177,8	190,2	12,4	6,95
Úvěry na bydlení bez hypotéčních	236,1	161,0	149,1	-11,9	-7,39
Hypotéční úvěry na bytové nemovitosti	479,0	634,7	682,7	48,0	7,56
Hypotéční úvěry na nebytové nemovitosti	50,0	79,0	82,5	3,5	4,47
Ostatní úvěry	414,8	369,0	393,0	24,0	6,51
Investiční	522,3	492,0	501,2	9,2	1,87
Na přechod.nedost.zdrojů	5,2	4,3	2,2	-2,1	-48,22
Na obchodní pohledávky	45,4	36,1	32,8	-3,3	-9,08
Celkem	2 075,7	2 102,1	2 174,8	72,7	3,5

Pramen: ČNB - ARAD

Tabulka 7.3: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR

K 31. 12.		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	430 233	516 385	579 730	705 463	575 292	532 765
	změna (%)	36,7	20,0	12,3	21,7	-18,5	-7,4
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami - občany	objem (tis. Kč)	228	236	285	303	309	301
	změna (%)	2,3	3,5	20,8	6,3	1,9	-2,7
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření ⁴⁸	počet	5 573 874	5 297 522	5 132 595	5 070 510	4 926 183	4 845 319
	změna (%)	-5,5	-5,0	-3,1	-1,2	-2,8	-1,6
Přiznaná státní podpora	objem (mld. Kč)	16,09	15,77	14,98	14,22	13,26	11,74
	změna (%)	4,9	-2,0	-5,0	-5,0	-6,7	-11,5
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	3 242	3 173	3 090	2 927	2 776	n/a
	změna (%)	-0,4	-2,1	-2,6	-5,3	-5,2	n/a
Naspořená částka ⁴⁸	objem (mld. Kč)	329	360	385	401	415	430
	změna (%)	14,6	9,4	6,9	4,2	3,5	3,6
Úvěry celkem ⁴⁸	počet	857 875	900 653	942 944	971 176	988 353	993 357
z toho ze stavebního spoření	počet	582 867	587 501	580 352	569 870	565 485	564 633
překlenovací ⁴⁹	počet	275 008	313 152	362 592	401 306	422 868	428 724
	změna (%)	9,1	5,0	4,7	3,0	1,8	0,5
Úvěry celkem ⁴⁸	objem (mld. Kč)	108,1	135,5	179,3	227,4	267,5	293,4
z toho ze stavebního spoření	objem (mld. Kč)	31,8	35,1	38,9	42,9	48,9	53,1
překlenovací ⁴⁹	objem (mld. Kč)	76,3	100,4	140,4	184,5	218,6	240,3
	změna (%)	28,4	25,3	32,4	26,8	17,6	9,7
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	32,8	37,6	46,6	56,7	64,4	68,2

Pramen: MF

⁴⁸ Stav ke konci období.

⁴⁹ Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 7.4: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů

K 31. 12. 2010	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
ČSOB investiční společnost	68,4	54,65	-6,05
ING Investment Management (C.R.)	16,3	13,02	174,42
Česká spořitelna	15,2	12,12	-11,10
Conseq Investment Management	7,8	6,27	30,95
Komerční banka	5,8	4,63	5,48
Raiffeisenbank	4,7	3,75	63,83
Pioneer Asset Management	1,9	1,50	20,46
UniCredit Bank Czech Republic	1,8	1,40	59,91
Citibank Europe	0,9	0,71	-34,30
Ostatní členové AKAT	2,4	1,96	186,55
Celkem	125,1	100,00	6,60

Pramen: AKAT

Tabulka 7.5: Objem majetku domácích fondů podle správců

K 31. 12. 2010	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
Investiční společnost České spořitelny	55,6	45,47	11,86
Investiční kapitálová společnost KB	28,7	23,49	-13,99
ČP INVEST investiční společnost	10,2	8,32	16,08
Pioneer investiční společnost	9,4	7,67	9,54
ČSOB investiční společnost	7,3	6,00	-0,58
AXA investiční společnost	4,8	3,96	38,78
REICO investiční společnost ČS	1,8	1,45	44,79
J&T ASSET MANAGEMENT, IS	1,7	1,38	12,63
PROSPERITA investiční společnost	1,0	0,85	-8,89
AKRO investiční společnost	0,6	0,53	-1,38
Ostatní	1,7	1,40	-10,58
Celkem	122,4	100,00	4,44

Pramen: AKAT

Tabulka 7.6: Umístění prostředků penzijních fondů

K 31. 12. (tržní ceny, mld. Kč)	2006	2007	2008	2009	2010	Podíl v roce 2010 (%)
Dluhopisy	110,2	119,4	144,8	171,6	195,3	84,14
Pokladniční poukázky	5,5	7,4	6,4	2,2	1,1	0,46
Akcie	9,6	9,8	5,7	3,5	1,9	0,82
Podílové listy	4,8	7,6	6,2	6,9	8,7	3,73
Peníze a ostatní aktiva	15,2	22,8	28,4	31,5	25,2	10,85
Celkem	145,4	167,0	191,5	215,7	232,1	100,00

Pramen: ČNB

Tabulka 7.7: Umístění technických rezerv

K 31. 12. (mld. Kč)	2009			2010			Změna abs.			Meziroční změna (%)		
	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem
Dluhové cenné papíry	150,9	63,7	237,7	159,8	65,8	247,0	8,8	2,1	9,3	5,86	3,24	3,89
z toho dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou	98,4	44,0	152,0	102,9	48,8	158,7	4,5	4,8	6,7	4,58	10,81	4,42
kótované dluhopisy vydané bankami členských států	15,2	3,4	20,3	15,0	4,5	21,3	-0,2	1,0	0,9	-1,13	29,98	4,51
kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi	10,6	3,3	20,8	10,9	4,6	20,8	0,4	1,3	-0,1	3,49	39,11	-0,47
pokladniční poukázky	2,1	3,2	5,4	1,6	0,5	3,1	-0,5	-2,6	-2,3	-23,13	-82,99	-42,10
kótované komunální dluhopisy	2,6	0,9	3,4	2,3	0,6	3,0	-0,2	-0,2	-0,5	-9,19	-28,61	-13,64
hypotéční zástavní listy	11,6	7,0	19,9	11,7	3,8	18,3	0,2	-3,1	-1,6	1,55	-45,04	-7,89
dluhopisy vydané EIB, ECB, EBRD nebo IBRD	6,0	0,9	7,6	6,6	0,9	7,7	0,6	0,0	0,1	10,06	-4,38	0,95
zahraniční CP (dluhové), obchodované na regulovaném trhu členských států OECD	4,6	1,0	7,7	6,7	1,6	10,5	2,1	0,6	2,8	45,26	63,99	36,42
Majetkové cenné papíry	31,3	5,2	52,3	40,6	5,1	65,5	9,2	-0,1	13,2	29,38	-2,57	25,31
z toho kótované akcie	4,5	0,2	4,9	5,1	0,1	5,4	0,6	0,0	0,4	13,08	-28,21	9,04
CP vydané fondem kolektivního investování splňující požadavky práva ES	20,6	2,1	23,9	25,7	3,1	31,1	5,1	1,0	7,2	24,98	44,93	30,24
Půjčky, úvěry a jiné pohledávky	0,0	0,0	0,6	0,0	0,1	0,6	0,0	0,1	0,0	-	-	-1,19
Ostatní pohledávky	0,0	0,0	0,5	0,5	1,2	2,6	0,5	1,2	2,0	-	-	390,06
Směnky	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,3	0,0	-0,1	0,1	-100,00	-57,29	70,46
Nemovitosti	0,4	2,3	4,8	0,4	2,3	4,9	0,0	0,0	0,1	-12,19	-0,45	2,19
Vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem	9,1	6,5	26,8	10,9	5,1	27,8	1,7	-1,4	1,0	19,15	-21,12	3,60
Předměty a díla umělecké kulturní hodnoty	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	-	-3,88	10,50
Pohledávky za zajišťovny	0,7	13,1	20,3	0,6	14,2	22,9	-0,1	1,1	2,6	-8,45	8,40	12,70
Deriváty	0,0	0,0	-0,6	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,5	-	-	-91,16
Ostatní finanční umístění	0,6	0,0	2,3	2,5	0,0	2,5	1,9	0,0	0,3	334,44	-	11,70
Finanční umístění celkem	193,1	91,0	345,2	215,3	93,9	374,3	22,2	2,9	29,1	11,52	3,24	8,44

Pramen: ČNB